อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

THE INFLUENCE OF EMOTIONAL QUOTIENT AND ADVERSITY QUOTIENT TOWARD SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN

Mr. Sorrawit Sahapiboonchai

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education
Department of Lifelong Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร
โดย	นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.สุเมษย์ หนกหลัง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย : อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร (THE INFLUENCE OF EMOTIONAL QUOTIENT AND ADVERSITY QUOTIENT TOWARD SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 217 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 379 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}$=2.93/4) และระดับขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}$=3.01/4) ($\bar{X}$=2.81/4) และ ($\bar{X}$=2.98/4) ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=127.89/200) และระดับขององค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=31.72/50) ($\bar{X}$=32.88/50) ($\bar{X}$=31.51/50) และ ($\bar{X}$=31.78/50) ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.60/5) และระดับขององค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 7 ด้าน พบว่ามีเพียง 1 ด้านที่อยู่ในระดับสูง คือ ด้านการยอมรับตนเอง ($\bar{X}$=3.74/5) และที่เหลืออีก 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.43/5) ($\bar{X}$=3.65/5) ($\bar{X}$=3.58/5) ($\bar{X}$=3.64/5) ($\bar{X}$=3.61/5) และ ($\bar{X}$=3.50/5)

2. ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47) ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.28) และความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.21) ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 26 อยู่ในระดับต่ำ และเขียนสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค}}$$

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2559

5783372127 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION
KEYWORDS: EMOTIONAL QUOTIENT / ADVERSITY QUOTIENT / SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS / NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS

SORRAWIT SAHAPIBOONCHAI: THE INFLUENCE OF EMOTIONAL QUOTIENT AND ADVERSITY QUOTIENT TOWARD SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION STUDENTS IN BANGKOK METROPOLITAN. ADVISOR: ASST. PROF. WORARAT PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D., 217 pp.

The purposes of this research were to 1) study the levels of emotional quotient and adversity quotient and self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students in Bangkok Metropolitan area and 2) study the influence of emotional quotient and adversity quotient toward self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students. The sample group was 379 non-formal and informal upper secondary education students, which selected using multi – stage random sampling. The research instruments were a personal factors questionnaire, an emotional quotient questionnaire, an adversity quotient questionnaire, and a self-directed learning characteristics questionnaire. The data were analyzed using frequencies (n), percentage (%), Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (*SD*), Pearson's product moment correlation coefficient, and enter multiple regression.

The results of the study were as follow:

1. The overall level of emotional quotient of non-formal and informal education students in Bangkok Metropolitan was reported at the middle level ($\bar{X}$=2.93/4). The levels of three aspects of emotion quotient were also reported at the middle levels ($\bar{X}$=3.01/4), ($\bar{X}$=2.81/4), and ($\bar{X}$=2.98/4). The overall level of adversity quotient of non-formal and informal education students was reported at the middle level ($\bar{X}$=127.89/200). The levels of four aspects of adversity quotient were also reported at the middle levels ($\bar{X}$=31.72/50), ($\bar{X}$=32.88/50), ($\bar{X}$=31.51/50), and ($\bar{X}$=31.78/50). The overall level of self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students was reported at the middle level ($\bar{X}$=3.60/5). The self-directed learning characteristics in seven aspects, only one in self-acceptance were reported at the high level ($\bar{X}$=3.74/5), whereas the other six aspects were reported at the middle levels ($\bar{X}$=3.43/5), ($\bar{X}$=3.65/5), ($\bar{X}$=3.58/5), ($\bar{X}$=3.64/5), ($\bar{X}$=3.61/5), and ($\bar{X}$=3.50/5).

2. The emotional quotient and self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students in Bangkok Metropolitan were positive significantly correlated at .05 level (r=0.47). The adversity quotient and self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students were positive significantly correlated at .05 level (r=0.28). The emotional quotient and adversity quotient of non-formal and informal education students were positive significantly correlated at .05 level (r=0.21). Variables that could predict the self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students at .05 level consisted of emotional quotient and adversity quotient. They jointly predicted the self-directed learning characteristics of non-formal and informal education students at low level (26%). The standardize formula derived from the analysis could be described as follow:

$$Y_{\text{self-directed learning characteristics}} = 0.43X_{\text{emotional quotient}} + 0.19X_{\text{adversity quotient}}$$

Department: Lifelong Education
Field of Study: Non-Formal Education
Academic Year: 2016

Student's Signature .....
Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษาแนะนำ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่และคอยให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ท่านอาจารย์ มอบให้มาตลอด จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และดร.สุเมษย์ หนกหลัง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างดียิ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ประสบการณ์และให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญที่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้การสนับสนุนทุนวิจัย “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์” ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณนายคชาพัฒน์ สหพิบูลย์ชัย และนางฐิตารีย์ สหพิบูลย์ชัย ผู้ซึ่งเป็นบิดาและมารดาที่คอยอบรมสั่งสอน คอยให้กำลังใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกท่านที่คอยให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งต้องขอขอบคุณผู้ที่คอยช่วยเหลือในทุกๆ ด้านซึ่งไม่สามารถกล่าวได้ทั้งหมด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
สารบัญตาราง ..... ฎ
สารบัญภาพ ..... ฎ
บทที่ 1 บทนำ 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
คำถามการวิจัย 9
วัตถุประสงค์การวิจัย 9
สมมติฐานการวิจัย 9
ขอบเขตการวิจัย 10
ตัวแปรที่ศึกษา 11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย 12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 15
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน 16
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน 16
1.2 ประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 18
1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 20
1.4 ลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน 22
1.5 นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 24

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน้า

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ 29
2.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ 29
2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ 31
2.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ 33
2.4 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 36
2.5 การวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 41
ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 42
3.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 42
3.2 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 44
3.3 ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 46
3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางปัญญา (IQ) 48
3.5 การแบ่งประเภทของบุคคลลักษณะต่างๆ ตามแนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) 50
3.6 องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 53
3.7 เทคนิคในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 57
3.8 การวัดและการตีความระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 59
ตอนที่ 4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 60
4.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 60
4.2 ความสำคัญของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 62
4.3 คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 65
4.4 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 68
4.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 71
ตอนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีทางสถิติ 72

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน้า

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 77
6.1 งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ 77
6.2งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 79
6.3 งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 82
ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย 84
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 85
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 86
1.1 ประชากร 86
1.2 กลุ่มตัวอย่าง 86
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 88
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 89
3.1 ขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 94
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล 98
5. การวิเคราะห์ข้อมูล 99
บทที่ 4 ผลการวิจัย 102
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร .. 104
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 120
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 133

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 136
สรุปผลการวิจัย 137
อภิปรายผลการวิจัย 143
ข้อเสนอแนะ 162
รายการอ้างอิง 164
ภาคผนวก 174
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 175
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 177
ภาคผนวก ค หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและขอความร่วมมือในการวิจัย 190
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย 203
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 217

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 88

ตารางที่ 2 การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ หลังรวมคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต (2550) 90

ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค 92

ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 93

ตารางที่ 5 การแปลผลระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 94

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=379) 104

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ (n=379) .. 106

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงระดับความฉลาดทางอารมณ์ (n=379) 110

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (n=379) 113

ตารางที่ 10 แสดงการแจกแจงระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (n=379) 115

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) 116

ตารางที่ 12 แสดงการแจกแจงระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) 119

ตารางที่ 13 แสดงสหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) 121

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) 133

ตารางที่ 15 แสดงรูปแบบสมการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) 134

Chulalongkorn University

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) 46

ภาพที่ 2 แสดงความเชื่อมโยงของ AQ กับคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ตามแนวคิดของ Stoltz..... 48

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง EQ AQ และ IQ ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จ 50

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างลักษณะของบุคคล 3 ประเภท กับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของอับราฮัมมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need Theory) (Stoltz, 1997) 51

ภาพที่ 5 แสดงระดับของอุปสรรคและวิกฤติ (Stoltz, 1997)..... 53

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติ โดยประเทศชาติใดที่มีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาพบว่า มีอัตราส่วนของผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จำนวนมาก ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่างๆ โดยจากการสำรวจของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) พบว่า มีเด็กและเยาวชนวัย 12-17 ปี ที่ยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จำนวนสูงถึง 1.7 ล้านคน และมีผู้ที่มีอายุ 18-59 ปี ที่เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอีกอยู่เป็นจำนวนมาก และหากพิจารณาการออกจากระบบการศึกษาของผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับพบว่ามีจำนวนมากเช่นเดียวกัน โดยมีผู้เรียนที่ออกกลางคันประมาณ 1 แสนคนต่อปี โดยมีสาเหตุมาจากความเบื่อหน่ายและเครียดกับการเรียน การทะเลาะวิวาท ติดเพื่อน ติดยาเสพติด และตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น และยังพบปัญหาอีกว่า เมื่อพบกลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน โรงเรียนไม่มีมาตรการรองรับหรือดำเนินการหรือส่งต่อเด็กกลุ่มนี้ให้ไปในทิศทางใด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557) ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และผู้ขาดโอกาสที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ทักษะชีวิต จากการเข้าศึกษาต่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ด้อยโอกาส พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล, 2550)

แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมตามระบบทุนนิยม ที่เน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจการเงินได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยอย่างรวดเร็ว อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการทำงาน ครอบครัวและสังคม ทำให้บุคคลและสังคมเริ่มเปราะบางอ่อนแออย่างต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าวทำให้คนไทยมีภาวะความเครียดมากขึ้น และมักใช้อารมณ์และวิธีที่รุนแรงในการจัดการกับปัญหาจึงเป็นสัญญาณทางพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงภาวะวิกฤติทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้น (อังศินันท์ อินทรกำแหง, 2555) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงนักเรียน นักศึกษา ที่ต้อง

เผชิญกับความเครียดทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีความสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้มนุษย์เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นบุคคลที่สมบูรณ์และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (ทศพร ประเสริฐสุข, 2543) แต่จากการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต จากกลุ่มตัวอย่าง 11,238 คน ซึ่งเป็นนักเรียนไทยทั่วประเทศในปี 2554 ทั้ง 76 จังหวัด พบว่าเด็กนักเรียนไทยมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เฉลี่ยระดับประเทศจัดอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 45.12 จากค่าคะแนนปกติ 50-100 ซึ่งมีจุดอ่อนทั้ง 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ เก่ง ดี สุข และที่ผ่านมามีเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนกระทำผิดกฎหมาย ประมาณ 3-5 หมื่น คดีต่อปี เป็นฐานความผิด 3 อันดับแรกคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และมีทักษะชีวิตที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ 5 อันดับ ดังนี้ คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแบบวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตระหนักในตนเอง การจัดการอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต, 2554) และมีปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนโดยอัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน ปี 2555-2557 เท่ากับ 54.92 52.20 49.04 ตามลำดับ และจำนวนหญิงคลอดอายุต่ำว่า 20 ปี เท่ากับ 115,490 ราย (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย, 2557) ซึ่งเป็นจำนวนตัวเลขที่สูงและสมควรได้รับการแก้ไข แสดงให้เห็นถึงสภาวะปัญหาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนไทยยังคงน่าเป็นห่วง สอดคล้องกับเทอดศักดิ์ เดชคง (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การวิวาทชกต่อย ล้วนเป็นผลมาจากการขาดเชาวน์อารมณ์ ซึ่งบุคคลที่ขาดเชาวน์อารมณ์จะเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่มีความอดทน อดกลั้น มุ่งแต่ตอบสนองความต้องการตนเองเป็นใหญ่ เกิดความขัดแย้งกับบุคคลอื่นและไม่สามารถรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นไว้ได้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้นักเรียนต้องออกจากการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะเข้าศึกษาต่อการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อเป็นทางเลือกให้กับตนเองในการพัฒนาระดับความรู้และมีวุฒิการศึกษานำไปใช้ในการทำงานหรือนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้พลาดโอกาสในการที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาหรือร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กลุ่มเด็กเยาวชนที่ออกกลางคันจากระดับการศึกษาภาคบังคับ

ซึ่งนอกจากนักเรียนจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์แล้ว อาจไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จและมีความสุข ยังต้องมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสอดคล้องกับอารีย์ พันธ์มณี (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบแห่งความดีหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีสติปัญญาดี (IQ) มีอารมณ์ดี (EQ) มีสังคมดี และประการที่สำคัญ คือ ต้องสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้หรือมี AQ นั่นเอง โดย

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหา ผ่านพ้นวิกฤตและจัดการกับอุปสรรคต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับบุคคล เพื่อเพิ่มขีดจำกัดความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆได้ (วิทยา นาควัชระ, 2557) แต่จากข้อมูลข่าวสารที่ผ่านมา ยังพบว่า มีนักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการเผชิญอุปสรรคเกิดขึ้น ดังนี้ นักศึกษาไม่มีจิตใจเข้มแข็ง ขาดความอดทนต่อการเผชิญอุปสรรคในชีวิต ซึ่งนำไปสู่ปัญหาในการทำร้ายตนเอง ดังเช่น จากข้อมูลทางสถิติการตั้งใจฆ่าตัวตายของนักศึกษาโดยศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายแห่งชาติ ในช่วงระหว่างปี 2558 พบว่า มีจำนวนนักศึกษาตั้งใจทำร้ายตัวเองเพื่อฆ่าตัวตายสูงถึง 126 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.10 โดยนักศึกษาจัดเป็นกลุ่มที่ตั้งใจฆ่าตัวตายเป็นอันดับสามรองจากกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ตามลำดับ (ศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายแห่งชาติ , 2558) รวมถึงข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตถึงการฆ่าตัวตายของคนไทยมีสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2557 มีผู้ที่ฆ่าตัวตายถึงจำนวน 3,950 ราย (กรมสุขภาพจิต, 2557) และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีถึงนักศึกษาที่ฆ่าตัวตายเพราะไม่สามารถทนต่อความเครียดในการเรียนหรือการได้รับความผิดหวังในชีวิตได้ ทำให้นักศึกษาจัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มฆ่าตัวตายมาก สาเหตุที่พบเกิดจาก ผิดหวังในความรัก เครียดกับการเรียน ทำให้เกิดความเครียดสะสมเรื้อรัง มีความคับข้องใจทนต่อความกดดันในสังคมไม่ได้ โดยนักศึกษาหากมีเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจ เมื่อไม่สามารถเผชิญกับอุปสรรคดังกล่าวจึงหาทางแก้ไขปัญหาไม่ได้ จึงทำให้เกิดอารมณ์เศร้า สิ้นหวัง ไม่มีใคร โดดเดี่ยว จึงหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตาย (กรมสุขภาพจิต, 2553) โดยผู้ที่ฆ่าตัวตายส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถทนต่อความเสียใจ ความผิดหวังได้ และเป็นผู้ขาดทักษะในการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหาและอุปสรรคในชีวิต (Robert S. Feldman, 1996 อ้างถึงใน สุธิดา พลชำนิ, 2555) และยังพบปัญหาการฆ่าตัวตายจากการหาทางออกของปัญหาไม่ได้ในกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากกรณีตัวอย่างของ

“นักศึกษากศน.น้อยใจแม่ไม่รัก ขโมยปืนพ่อยิงตัวดับ” (มติชน, 2551)

“นักศึกษากศน.ถูกแฟนบอกเลิกฆ่ารัดคอผูกคอตัวดับคู่” (คมชัดลึก, 2552)

“แม่ลมจับเห็นลูกนักศึกษากศน.ซึมเศร้ากำเริบผูกคอดับ” (เดลินิวส์, 2559)

“สยอง! หนุ่มอุดรธานี นักเรียน กศน. นอนให้รถไฟทับคาดจงใจฆ่าตัวตาย เนื่องจากเกิดความเครียดปัญหาชีวิต ประกอบกับถูกอาการป่วยรุมเร้า” (เมเนเจอร์, 2559)

“นักเรียนกศน.ฆ่าตัวตายตัดพ้อน้อยเนื้อต่ำใจที่ไม่ดูแลปล่อยให้อยู่ลำบากกับพ่อ” (เมเนเจอร์, 2558)

โดยสาเหตุปัญหาการฆ่าตัวตายดังกล่าวเป็นเพราะนักศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงว่านักศึกษาการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดความสามารถในการเผชิญปัญหา และขาดในเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ โดยผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำจะไม่อดทนต่อปัญหาอุปสรรค ความยากลำบากหรือการแก้ปัญหา จะยอมแพ้ ล้มเลิก ละทิ้งความมุ่งมั่นที่สำคัญของชีวิต บางคนวนเวียนกับความรู้สึกพ่ายแพ้ สูญเสีย ทุกข์ทรมานกับความยากลำบาก จึงรู้สึกเลวร้าย ซึมเศร้า มองโลกในแง่ร้าย (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545) และบางคนหาทางออกของปัญหาในทางที่ผิด เช่น หาทางออกของปัญหาจากการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยพบว่ามีอัตราการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ที่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ1.3ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะมีความเครียด วิตกกังวล และมีความรู้สึกผิดหวัง(สำนักงานสถิติแห่งชาติ,2557)อีกทั้งเยาวชนจำนวนมากยังขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ขาดแรงจูงใจที่จะตามความฝัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่ต้องเผชิญกับปัญหาและต่อสู้กับความยากลำบากในชีวิต ทั้งทางด้านครอบครัว การงาน การเงิน สังคมหรือการศึกษา โดยมักมองข้ามคุณค่าของตนเอง รู้สึกย่อท้อต่ออุปสรรคและเสี่ยงต่อการขาดโอกาสในการประสบความสำเร็จ (สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพมหานคร, 2557)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีสาเหตุปัญหาดังกล่าวอาจเป็นเพราะในสภาวะที่ผ่านมามีความผันผวนทางสังคม เศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่บุคคลทุกเพศและทุกวัยต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บางคนหรือบางกลุ่มก็สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยการปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ในสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาได้บ้างตามศักยภาพที่มีอยู่ แต่ก็มีคนอีกเป็นจำนวนมากที่รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง เกิดความเครียดจนทนไม่ได้และไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นและอาจหาทางออกที่ไม่ถูกต้อง หรือโทษสภาวะสิ่งแวดล้อมภายนอกว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาทั้งหมดโดยไม่พิจารณาความบกพร่องของตนเองหรือคาดหวังว่าการแก้ไขปัญหาน่าจะมาจากบุคคลอื่น (กรมสุขภาพจิต, 2550) และในสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลให้ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในสถานะ อาชีพหรือวัยใด จำต้องเผชิญกับความยากลำบากและวิกฤติของชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และจะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยในที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นทางด้านเชาวน์ปัญญาเป็นส่วนใหญ่ จะมุ่งเน้นความเก่ง เป็นสำคัญเพื่อสนองตอบความต้องการของสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ทำให้ผู้เรียนเก่งแต่ท่องจำแต่ไร้ความสุขในการดำรงชีวิต ขาดความสามารถในการที่จะรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น ทำให้ไม่สามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนไป ไม่สามารถอดทนรอคอยเพื่อไปสู่เป้าหมาย ผู้เรียนเก่งบางคนอยู่ในสภาวะของความตึงเครียด หลายคนปรับตัวไม่ได้ มีความเครียดสูง ขาดสมาธิ ลุกลี้ลุกลน ความสามารถที่เคยมีกลับลดถอยลงทำให้ประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเรียน การปรับตัวในสังคม ในขณะที่ผู้เรียนบางคนไม่สามารถควบคุมตนเองจากสิ่งยั่วยุภายนอกได้ ทำให้ต้องเสียโอกาส

ทางการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน หรือปัญหาด้านพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มาจากความอ่อนแอทางเชาว์ปัญญา แต่มาจากความอ่อนแอทางเชาวน์อารมณ์ที่ไม่สามารถรู้เท่าทันและจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้ (วนิดา กันทาแก้ว, 2550)

ดังนั้นการที่จะพัฒนาปลูกฝังให้กลุ่มนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าวมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้นั้น (Adversity Quotient: AQ) ควรนำมาศึกษากับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Characteristics: SDLC) โดยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยวิธีการเรียนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งได้แก่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล,2554) โดยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคล ว่ามีศักยภาพที่จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยเน้นไปที่การตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข และเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ประสบการณ์การเรียน ความสามารถในการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ผู้เรียนจะสามารถเลือกเรียน และวางแผนการเรียนได้อย่างอิสระ (Skager, 1978) โดยความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นล้วนส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ ฐานะความเป็นอยู่และการยอมรับจากสังคม และผู้ที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้จะเป็นผู้ที่จะประสบความสำเร็จและดำรงอยู่ในสังคมของโลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างาม (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ, 2550) และจากการศึกษาเอกสารพบว่าผู้คนได้ให้ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ กันมากขึ้น เพราะมีการศึกษาที่แสดงว่าความสำเร็จด้านต่างๆ เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ถึงร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา (กรมสุขภาพจิต, 2550) สอดคล้องกับการศึกษาของซาโลเวย์ และ เมเยอร์ ที่พบว่าบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานที่มีประสิทธิผลนั้นเป็นผลมาจากเชาวน์อารมณ์ (P. Salovey & Mayer, 1990) อีกทั้งความฉลาดทางอารมณ์ยังมีความสำคัญมากต่อการทำงานและการประสบความสำเร็จในการทำงานทั้งในระดับบุคคล ในระดับกลุ่มหรือทีม และในระดับองค์การ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2550) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นอีกปัจจัย

หนึ่งที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน (วิทยา นาควัชระ, 2557) และนอกเหนือจากเชาวน์ปัญญา และเชาวน์อารมณ์แล้ว ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548) ดังนั้นการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานได้นั้นล้วนเกิดจากการที่ผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควบคู่กันเพื่อการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

และจากวิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้จัดวิธีเรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากการทำโครงงานและการเรียนรู้แบบอื่นๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) จากวิธีเรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าวพบว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความเกี่ยวข้องกับการมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดย Lakeen (1987) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่สามารถนำตนเองได้จะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญาในด้านที่ตนเองถนัด หรือชื่นชอบที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ไปพร้อมๆกับมีความสามารถทางอารมณ์หรือจิตใจ มีความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น แต่ก็พร้อมที่จะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมรอบๆตัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ต่อไปอย่างปกติสุข โดยปัจจัยที่มีความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากแนวคิดของ Lakeen (1987) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ คือ ความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) กับความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมรอบๆ ตัว (Adversity Quotient: AQ)

ดังนั้นการจะทำให้บุคคลมีปัจจัยหรืออุปกรณ์สำหรับชีวิตอย่างครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในส่วนของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยความสุข ความเจริญมั่นคงและสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมือง หลักสูตรการศึกษาควรมุ่งพัฒนาในลักษณะองค์รวม กล่าวคือ มุ่งพัฒนาให้มีความสมดุลทั้งในด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคม ในทุกช่วงชั้นของการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองตามเป้าหมาย และวิธีการที่วางไว้ ได้แก่ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งทางอารมณ์อันจะนำไปสู่การยกระดับจิตใจ ทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ต่างๆ ได้ (เอกศักดิ์ คงตระกูล, 2549) ทั้งนี้หากผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนมีความอดทนและความมานะพยายามที่จะเอาชนะต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของตนเอง และหากบุคคลมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับที่เหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความต้องการในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองหรือต้องการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเสริมจากความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนด้วย ซึ่งก็คือคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ เนาวรัตน์ ประภัสโรทัย (2556) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และงานวิจัยของวรวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2548) ที่พบว่าเชาวน์อารมณ์และความสามารถในการเผชิญในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากงานวิจัยดังกล่าวพบความเชื่อมโยงระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และหากมองย้อนกลับไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตราที่ 22 โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยมีแนวคิดและหลักการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหากพิจารณาในมาตราที่ 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตราที่ 24 (2) ว่าด้วยการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมาตราที่ 7 ว่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังการรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งจากการพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์โดยเกี่ยวเนื่องกัน โดยข้อดีของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักให้เหตุผล ช่วยเพิ่มทักษะ สามารถควบคุมตนเองได้ และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (Borich, 1992) นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และช่วยเพิ่มทักษะการควบคุมตนเองให้แก่

ผู้เรียนได้ (Dickinson, 1987) ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การที่จะพัฒนาให้บุคคลมีการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่สามารถนำตนเองได้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบว่า ตัวแปรใดที่สามารถส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยหากทราบข้อมูลเป็นที่แน่ชัด ก็จะส่งผลให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ M. S. Knowles (1975) ที่ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้น จะต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทาง และกิจกรรมการเรียน การแสวงหาแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้ การกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนรู้ และกำหนดน้ำหนักในการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ดีมีเอกสารและงานวิจัยปรากฏไม่มากนักเกี่ยวกับอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยปัญหาสำคัญที่พบคือ ขาดข้อมูล หรือข้อบ่งชี้ที่ชัดเจนและชี้ชัดที่มาจากการศึกษาอิทธิพลระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำการศึกษากับกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยการสุ่มศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซน กลุ่มโซนละ 1 เขต ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร รวมเป็น 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน และเขตภาษีเจริญ โดยสนใจศึกษากับกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความเป็นอิสระในการศึกษาหาความรู้และควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเป็นผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ถือว่ามีความอิสระในการที่จะเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือสนใจได้มากกว่าผู้เรียนกลุ่มอื่น (กิ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร, 2542) โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาขึ้นสำหรับผู้ที่มีความสนใจหรือต้องการศึกษาเพิ่มเติมในระดับสามัญและระดับวิชาชีพ อีกทั้งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ แต่ละบุคคล (กรมวิชาการ, 2551) ดังนั้นการที่จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้โดยการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัยนั้น ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หากสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม และไม่เอื้อหรือไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ก็เป็นการยากที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ สังคมและคุณธรรม (จันทร์ชลี มาพุทธ, 2546) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง ซึ่งการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้วิจัยในครั้งนี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครูผู้สอนในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตได้อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับใด

2. ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเหตุผลในการตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ จากงานวิจัยของอติพร หงส์ทอง (2547) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงคาดว่าในการวิจัยครั้งนี้ความฉลาดทางอารมณ์น่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และจากงานวิจัยของวนิดา กันทาแก้ว (2550) ที่พบว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ผู้วิจัยจึงคาดว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และจากงานวิจัยของวรวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2548) ที่พบว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ในทุกด้านและโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทุกด้านและโดยรวม และจากการวิจัยของชวนจิตร ธุระทอง (2544) ที่พบว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทุกด้านและโดยรวมเช่นกัน ผู้วิจัยจึงคาดว่าความฉลาดทางอารมณ์น่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และจากงานวิจัยของอติพร หงส์ทอง (2547) ที่พบว่า มีเพียงปัจจัยเชาวน์อารมณ์เท่านั้นที่สามารถทำนายความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงคาดว่าความฉลาดทางอารมณ์ น่าจะสามารถทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ และจากการศึกษาของStoltz (1997) ที่พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์การเรียนรู้ (Learning) แรงจูงใจ (Motivation) เจตคติ (Attitude) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time) และความยืดหยุ่น (Resilience) โดยนักศึกษาที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงน่าจะส่งผลให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยจึงคาดว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สามารถทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปแล้วนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กัน

2. ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านพื้นที่ และตัวแปรที่ศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 55,869 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร, 2559)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซน ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ กลาง จำนวน 9 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตพระนคร ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ดินแดง ห้วยขวาง พญาไท ราชเทวี และวังทองหลาง

2. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ใต้ จำนวน 10 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตปทุมวัน บางรัก สาทร บางคอแหลม ยานนาวา คลองเตย วัฒนา พระโขนง สวนหลวง และบางนา

3. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ เหนือ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตจตุจักร บางซื่อ ลาดพร้าว หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม และบางเขน

4. กลุ่มโซนกรุงเทพตะวันออก จำนวน 9 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตบางกะปิ สะพานสูง บึงกุ่ม คันนายาว ลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา และประเวศ

5. กลุ่มโซนกรุงธนเหนือ จำนวน 8 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตธนบุรี คลองสาน จอมทอง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ตลิ่งชัน และทวีวัฒนา

6. กลุ่มโซนกรุงธนใต้ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตภาษีเจริญ บางแค หนองแขม บางขุนเทียน บางบอน ราษฎร์บูรณะ และทุ่งครุ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ ศึกษาจากแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2550) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1.1 ด้านดี

1.1.2 ด้านเก่ง

1.2.3 ด้านสุข

1.2 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาจากแนวคิดของ Stoltz (1997) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.2.1 ด้านการควบคุม

1.2.2 ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ

1.2.3 ด้านผลกระทบของปัญหา

1.2.4 ด้านความอดทน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.1 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามแนวคิดของ Skager (1978) ได้แก่

2.1.1 ด้านการยอมรับตนเอง

2.1.2 ด้านการวางแผนการเรียนรู้

2.1.3 ด้านการมีแรงจูงใจภายใน

2.1.4 ด้านการประเมินผลตนเอง

2.1.5 ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์

2.1.6 ด้านการมีความยืดหยุ่น

2.1.7 ด้านการเป็นตัวของตัวเอง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการรับรู้สภาพอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพอารมณ์ของตนเอง และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ อีกทั้งเป็นความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้านตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2550) ได้แก่ ด้านความดี ด้านความเก่ง และด้านความสุข

ด้านความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ด้านความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสงบทางใจ

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาในการแสดงออกต่อเหตุการณ์ หรือความยากลำบาก ให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีของ Stoltz (1997) โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การควบคุม หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของนักศึกษา ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญ มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา มีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการจัดการกับปัญหา

ด้านที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ หมายถึง การที่นักศึกษาพยายามคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเอง ไม่กล่าวโทษหรือผลักให้เป็นภาระกับผู้อื่น พิจารณาปัญหาจากตนเองเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข

ด้านที่ 3 ผลกระทบของปัญหา หมายถึง การรับรู้ระดับของปัญหาและอุปสรรค พิจารณาอย่างมีเหตุผล โดยไม่คิดปัญหาเล็กให้เป็นปัญหาใหญ่ รู้จักทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหาได้

ด้านที่ 4 ความอดทน หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของปัญหาและอุปสรรค พร้อมรับมือกับความคงอยู่และความยืดเยื้อของปัญหา และพยายามกำจัดปัญหาให้หมดไปอย่างถูกวิธี

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่นักศึกษามีความคิดริเริ่ม มีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆโดยมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผนการเรียนรู้ มีทักษะในการขวนขวายหาความรู้ มีการวัดและประเมินผลต่อตนเอง และเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามแนวคิดของ Skager (1978) ดังนี้

ด้านการยอมรับตนเอง หมายถึง นักศึกษาที่มีมุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง โดยเกิดจากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึงการรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ด้านการวางแผนการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักศึกษารับรู้ถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยวางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้และวางแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งนักศึกษาอาจขอความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากผู้อื่นก็ได้

ด้านการมีแรงจูงใจภายใน หมายถึง นักศึกษาที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ในตนเอง สามารถเรียนรู้ได้โดยปราศจากสิ่งควบคุม หรือสิ่งจูงใจจากภายนอก เช่น ของรางวัล การกลัวถูกตำหนิ การกลัวถูกลงโทษ การช่วยเหลือหรือการสนับสนุน เป็นต้น

ด้านการประเมินผลตนเอง หมายถึง นักศึกษาสามารถประเมินผลของตนเองได้ว่าสามารถเรียนรู้ได้ในระดับใด โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ ซึ่งนักศึกษาจะยอมรับผลการประเมินนั้นว่าถูกต้อง เมื่อผู้ประเมินประเมินได้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น

ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ หมายถึง นักศึกษาที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน อาจสะท้อนถึงการเรียนรู้ หรือการวางเป้าหมายของตน ซึ่งในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ความใฝ่รู้ ความชอบเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและซับซ้อน และการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ต่อไป

ด้านการมีความยืดหยุ่น หมายถึง การปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเรียนรู้เมื่อการเรียนรู้ไม่สามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือเกิดปัญหา โดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูกเพื่อแก้ไขปัญหาและไม่ล้มเลิกความตั้งใจที่จะเรียนรู้

ด้านการเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง นักศึกษาสามารถเลือกที่จะกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง โดยสามารถที่จะกำหนดให้สอดคล้องกับระยะเวลาและสถานที่ ว่าลักษณะของการเรียนรู้ลักษณะใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง นักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากการทราบอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปสาระประเด็นสำคัญตามหัวข้อ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.2 ประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.4 ลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.5 นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

2.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์

2.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

2.4 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

2.5 การวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.2 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.3 ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางปัญญา (IQ)

3.5 การแบ่งประเภทของบุคคลลักษณะต่างๆ ตามแนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

3.6 องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.7 เทคนิคในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.8 การวัดและตีความระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ตอนที่ 4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.2 ความสำคัญของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.3 คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.4 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ตอนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีทางสถิติ

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คำว่า การศึกษานอกระบบ การศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Non-formal education ตามที่กล่าวมา จัดว่าเป็นคำใหม่ที่เพิ่งปรากฏในวงการศึกษาในช่วงเวลาประมาณ 20 ปีมานี้ เดิมทีเดียวใช้คำว่า การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult education) ซึ่งหมายคลุมถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้นสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน จากที่มาดังกล่าวข้างต้นจึงได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

จรวยพร ธรณินทร์ (2550) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่าเป็นกระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะและความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำการแก้ปัญหาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency)

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่างๆ ในสังคมโดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะตอบสนองต่อความต้องการความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2550) ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ด้อยโอกาส พลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ

วรรัตน์ อภินันท์กูล (2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 3 มาตรา 15 ข้อ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) กล่าวถึง การศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

Mccall (1971) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกตินั้นๆ การศึกษานอกโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึงการศึกษาทุกอย่าง การเรียนรู้จากพ่อแม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากเพื่อนๆ การเรียนรู้จากสื่อสารมวลชน การเรียนรู้จากโรงเรียนผู้ใหญ่และจากหน่วยพัฒนาต่างๆ การเรียนรู้จากการฝึกงาน การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาว ฯลฯ เป็นต้น

Coombs (1974) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาภาคปกติ ไม่ว่ากิจกรรมจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมต่างหาก หรือ

จัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหม่ๆ อื่นๆ เป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียนที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายและอย่างมีจุดมุ่งหมาย

M.S. Knowles (1984) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการว่าการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง เป็นการเรียนรู้หลังจากที่สำเร็จการศึกษาภาคปกติในระบบโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งจัดขึ้นตามองค์กรหรือสถาบันต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศกล่าวไว้ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ที่พลาด ขาด ด้อยโอกาสทางการศึกษาจากในระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการทำงานหรือนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นๆ โดยเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย และมีลักษณะที่ยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้สอน ผู้เรียน เวลา สถานที่ หลักสูตรและการสอน และการประเมินผล

1.2 ประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ปัจจุบันการดำเนินการด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทย ได้จัดขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งจัดขึ้นในรูปแบบต่างๆกันตามความต้องการและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของตน โดยได้มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้จำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้แบ่งประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ออกเป็น 3 ประเภท หรือ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทให้ความรู้พื้นฐาน เป็นกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในกลุ่มที่มุ่งให้ความรู้พื้นฐานตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้ ไปจนถึงการศึกษาสายสามัญคล้ายการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และขยายไปถึงระดับอุดมศึกษา

2. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ โดยมุ่งให้ความรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่างๆ แก่กลุ่มเป้าหมายประชาชนนอกระบบโรงเรียนเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้และทักษะที่จะไปประกอบอาชีพ ปรับปรุงอาชีพที่ประกอบอยู่ให้ดีขึ้น

3. กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารโดยทั่วไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จะเป็นความรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ความรู้ด้านสุขภาพ กฎหมาย ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ เป็นต้น

อุ่นตา นพคุณ (2546) ได้จำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามเกณฑ์ 5 ประการ ดังนี้

1. การจำแนกตามลักษณะของผู้รับบริการ (Clients)

2. การจำแนกตามเนื้อหาสาระ (Content)

3. การจำแนกตามวิธีการเรียนการสอน (Instructional Methods)

4. การจำแนกตามปรัชญา แนวความคิด วัตถุประสงค์ (Philosophy, Concepts, Objectives)

5. การจำแนกตามชุมชน พื้นที่ (Community or Area)

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้กล่าวถึงประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเข้า เป็นต้น

2. การศึกษาด้านทักษะอาชีพ คือ กิจกรรมฝึกอบรมเพื่อมุ่งพัฒนาความรู้ทักษะที่เป็นประโยชน์เพื่อการประกอบอาชีพตามความต้องการในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาขาเกษตรกรรม พานิชยกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม ศิลปกรรมและหัตถกรรม เป็นต้น

3. การให้บริการข่าวสารข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการจัดห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ห้องสมุดประชาชนตำบล ที่อ่านหนังสือและแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หน่วยโสตทัศนศึกษา วิทยุศึกษา โทรทัศน์ เพื่อการศึกษาตลอดจนหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์เผยแพร่ความรู้ต่างๆ เป็นต้น

4. การศึกษาด้านสุขภาพอนามัย การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวชุมชนและสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพอนามัย โภชนาการ บริโภคศึกษา สวัสดิศึกษา การเลี้ยงดูแลเด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านและชุมชน ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

5. การศึกษาเพื่อสันติภาพและด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การสร้างความสงบเรียบร้อย การปกครองในระดับต่างๆ องค์กรประชาชน การใช้สิทธิและหน้าที่ในกระบวนการทางสังคม เช่น กิจกรรมเพื่อชุมชน การเสียภาษีอากร การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ เป็นต้น

6. การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคคล ได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมทางศาสนา นันทนาการ การใช้เวลาว่างๆหรืองานอดิเรก เช่น นาฏศิลป การละคร การดนตรี การพักผ่อน การกีฬา และการจัดประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

จากประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถสรุปได้ว่าการศึกษานอกระบบอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทที่แบ่งระดับชั้นเพื่อจัดให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการยกระดับความรู้ เพิ่มวุฒิการศึกษาให้เทียบเท่ากับการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อ หรือการเข้าสู่การทำงานและประเภทที่ไม่แบ่งระดับชั้น เพื่อจัดให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยไม่คำนึงถึงวุฒิบัตร

1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้หลักในการจัดไว้ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังนี้

1. ความครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษา
4. สนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือกได้
6. มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอน และเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย
7. จัดบริการให้ใกล้ตัว เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่น ใช้สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
8. จัดกิจกรรมให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย
11. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
12. ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชนและชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ
13. เน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา
14. เปลี่ยนภาพของการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้มาเป็นภาพของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง

อุ่นตา นพคุณ (2546) ได้กล่าวถึงหลักการของการศึกษานอกโรงเรียน ไว้ดังนี้

1.ความเป็นธรรมในการศึกษา แนวความคิดนี้เกิดจากความเชื่อในสิทธิมนุษยชน ในด้านการศึกษาซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทคือ สิทธิที่จะได้รับการศึกษา และสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาคในโอกาสเนื่องมาจากการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนจะให้ความเป็นธรรมในการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ไม่เลือกเพศหรือวัย ไม่เลือกท้องที่หรือชุมชน

2. การช่วยเหลือตนเอง คือการช่วยให้ประชากรมีขีดความสามารถในระดับหนึ่งที่จะช่วยตนเองได้

3. ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การศึกษานอกโรงเรียนควรจะเน้นการเรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการที่จะเรียนรู้ และเน้นการตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเขา

4. ให้ประชากรเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงาน ลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการทำให้เขาได้ปฏิบัติลงมือตามความสนใจและความต้องการของเขา อันจะทำให้เขาได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง

5. ให้การศึกษาในเรื่องที่อยู่ในขีดความสามารถของประชากร โดยให้ความรู้ และการศึกษาในสิ่งที่เขาจะเรียนรู้ได้

6. ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินการ

7. การให้การศึกษาที่เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อม

8. การปฏิบัติงานร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น โดยดึงผู้นำท้องถิ่นให้เข้ามาร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วย

9. ส่งเสริมวัฒนธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน เพราะการศึกษาเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือมรดกทางสังคมอย่างหนึ่งในการศึกษาชุมชน

10. ใช้ทรัพยากรภายในชุมชนเพื่อให้สัมพันธ์กับความต้องการของชุมชน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบส่วนมากเป็นผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกระบบจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการจึงมีความเหมาะสม โดยบูรณาการสาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้

และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการการศึกษานอกระบบที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่าสำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและกัน ปลูกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบ ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

จากหลักในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักการของการศึกษานอกระบบควรมีหลักในการจัดดังนี้

1. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2.ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ

3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต

4.จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

1.4 ลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ดังนี้

1. มีความยืดหยุ่น ซึ่งหมายถึง ยืดหยุ่นในกฎระเบียบ เงื่อนไขต่างๆ จะต้องไม่ตายตัว จะต้องปรับเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าศึกษาได้ เนื้อหาหลักสูตร วิธีการสอนต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อม

2. มีความหลากหลาย ซึ่งหมายถึง มีกิจกรรมหลากหลายประเภท หลากหลายเนื้อหา ให้กลุ่มเป้าหมายเลือกได้ตามความสนใจ ความต้องการ

3. เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งหมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ยืดหยุ่น และเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางให้เอื้อต่อกลุ่มเป้าหมายทุกลักษณะจะเข้าถึงได้ จัดแหล่งการเรียนรู้ที่ใกล้ตัวที่กลุ่มเป้าหมายจะเข้าถึงได้สะดวก เช่น อยู่ในชุมชน ไม่มีกฎเกณฑ์และเงื่อนไขยุ่งยากในการเข้าศึกษา

4.ให้โอกาสทุกคนอย่างเท่าเทียม ซึ่งหมายถึง ไม่มีข้อจำกัดสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันก็ตาม

5. ผสมกลมกลืนกับการดำเนินชีวิต ประเด็นนี้อาจจะต้องใช้ความพยายามแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะถ้าทำได้เช่นนี้แล้วการศึกษานอกระบบจะช่วยส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างแน่นอน แนวทางอาจจะเป็นลักษณะที่ว่าให้เรียนสิ่งที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง วิธีการเรียนต้องไม่แยกกลุ่มเป้าหมายออกจากการดำเนินชีวิตประจำวันและอาชีพการงานต้องให้เรียนไปกับการดำเนินชีวิต นำสิ่งที่เรียนมาใช้มาฝึกกับการดำเนินชีวิต นำมาฝึกกับการทำงาน เป็นต้น

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ดังนี้

1. โครงสร้างและรูปแบบการจัด - โครงสร้างการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีลักษณะที่ยืดหยุ่น และมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน ตายตัว หากจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ

2. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา – หลักสูตรและเนื้อหาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้สร้างขึ้นจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จึงมีเนื้อหาและหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น และความสนใจของผู้เรียนได้ และมักเป็นหลักสูตรของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีระยะสั้น

3.การเรียนการสอน – รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีความแตกต่างและยืดหยุ่นกันไปตามความเหมาะสมของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทต่างๆ ที่ได้จัดขึ้น การจัดการเรียนการสอนจึงสามารถจัดได้ในลักษณะที่หลากหลาย โดยสามารถจะจัดเป็นชั้นเรียน หรือไม่เป็นชั้นเรียน หรือจัดในลักษณะของกลุ่มสนใจก็ได้ โดยอาจจะมีการพบปะสนทนา สาธิต อภิปรายกลุ่ม หรือใช้สื่อพื้นบ้านต่างๆ ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อเอื้ออำนวยบรรยากาศที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4. การจัดกิจกรรมและโครงการที่ยืดหยุ่น – กิจกรรมและโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดจะมีลักษณะที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้รับบริการ กิจกรรมที่จัดจะมีลักษณะที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และนำแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการเรียนการสอนเพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดนั้น

5. ระยะที่เวลาที่จัด – ระยะเวลาที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถจะจัดเวลาได้อย่างยืดหยุ่นเพื่อความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัด นอกจากนี้แล้ว

ยังสามารถจะจัดการเรียนการสอนได้ในตอนเย็น กลางคืนหรือช่วงใดช่วงหนึ่งของเวลาก็ได้ตามความเหมาะสม และความสะดวกของผู้จัดและผู้บริการ

6. ผู้สอน – ผู้สอนโครงการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้น โดยตรง หรืออาจจะเป็นอาสาสมัครที่มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนจะสอนโดยอาศัยจากประสบการณ์การประกอบอาชีพของตนก็ได้

7. ผู้เรียน – ผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น โดยไม่มีการบังคับให้ผู้เรียนมาเรียน ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่สมัครใจและสนใจเข้ารับการเรียนการสอนตามความต้องการ และความสนใจของตนเองเป็นประการสำคัญ

8. สถานที่ – สถานที่ที่ใช้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น โดยอาจจะกำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนตามปกติ หรืออาจจะจัดในศาลาวัด ห้องสมุด หรือใต้ร่มไม้ก็ได้

9. การรับรองความสามารถและคุณวุฒิของผู้เรียน – การรับรองความสามารถและคุณวุฒิของผู้สำเร็จการศึกษานอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นใบรับรองในลักษณะที่ว่า บุคคลนั้นได้ผ่านการเข้ารับการอบรมในเรื่องนั้นๆ แล้ว และผลตอบแทนมิได้เน้นที่ใบรับรอง หากจะอยู่ในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้เพื่อได้รับผลประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาของตนได้ในทันที และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นเฉพาะเรื่อง และเฉพาะทางตามวัตถุประสงค์ที่จัด

10. หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน – หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีทั้งหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งสมาคม มูลนิธิ และอาสาสมัครที่ต่างได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสังคมอย่างแท้จริง

จากลักษณะสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้รับบริการที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบ วัตถุประสงค์ของการศึกษามีความชัดเจนเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบแต่จะมีข้อแตกต่างตรงที่รูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมมีความยืดหยุ่นและหลากหลายกว่า สนองตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นแต่ก็ยังคงมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

1.5 นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ กลุ่มเป้าหมายประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพโดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ ในปัจจุบันได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวถึงนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ กลุ่มเป้าหมายประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพโดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ และให้ความสำคัญมากแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ถ้าพิจารณาตามช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะครอบคลุม ดังนี้ 1. กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน 2. กลุ่มผู้ที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสหรือด้อยโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกจากนั้นยังครอบคลุมกลุ่มวัยเรียนที่ต้องการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพิ่มเติม 3. กลุ่มพ้นวัยเรียนมาแล้วหรือกลุ่มวัยทำงาน 4. กลุ่มผู้สูงอายุ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสพิเศษในประเทศ ได้แก่ เด็กด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ สตรีกลุ่มเสี่ยง ให้กับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มพูนความรู้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อ และมีสิทธิบางอย่างที่สมควรได้รับและนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้และมีการจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละครั้ง (อุไรรัตน์ จันดี, 2559)

กลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จำเป็นจะต้องได้รับบริการอย่างเร่งด่วนมีดังนี้ 1. กลุ่มเยาวชนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสเข้าศึกษาต่อแต่ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน 2. กลุ่มแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงานอยู่แล้วแต่มีการศึกษาน้อย ตลอดจนความรู้และทักษะทางอาชีพ 3. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น สตรี ผู้สูงอายุ 4. กลุ่มคนพิการ เด็กเร่ร่อน ผู้ต้องโทษและผู้ด้อยโอกาสในลักษณะอื่นๆ 5. กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งต้องดูแลบุตรก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา 6. กลุ่มผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน องค์กรท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน

วิศนี ศิลตระกูล และชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2547) ได้แบ่งกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ได้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยกลุ่มเป้าหมายหลักที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะให้บริการ คือ ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ และให้ความสำคัญมากแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ถ้าพิจารณาตามช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะครอบคลุม ดังนี้ 1. กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน 2. กลุ่มผู้ที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสหรือด้อยโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกจากนั้นยังครอบคลุมกลุ่มวัยเรียนที่ต้องการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพิ่มเติม 3. กลุ่มพ้นวัยเรียนมาแล้วหรือกลุ่มวัยทำงาน 4. กลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มอื่นๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมหรือต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หรือเพื่อการพักผ่อนเพลิดเพลิน ได้แก่ กลุ่มเด็กในโรงเรียนที่ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม กลุ่มแม่บ้านที่ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กลุ่มผู้ทำงานประกอบอาชีพแล้วและต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) ได้กล่าวถึงนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้ การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดให้กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มอายุ ทุกท้องถิ่น ทุกอาชีพ และทุกคนที่สนใจและต้องการ ด้วยเหตุนี้ หากจะแบ่งลักษณะของกลุ่มเป้าหมายจึงสามารถแบ่งได้ตามลักษณะ ดังนี้

1. แบ่งตามเพศ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายเพศชายและเพศหญิง
2. แบ่งตามวัย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายวัยเด็กก่อนวัยเรียน
3. แบ่งตามลักษณะของท้องถิ่น
4. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของหน่วยงานให้กับคนในหน่วยงาน หรือจัดให้กับคนนอกหน่วยงาน
5. แบ่งตามลักษณะอาชีพของงาน
6. แบ่งตามความสนใจและความต้องการ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2551) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในวัยผู้ใหญ่เกิดจากแรงผลักดันทางสังคมและวัฒนธรรม วัยผู้ใหญ่ถูกสังคมคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาทของความรับผิดชอบในการทำงานประกอบอาชีพ และพัฒนาความสนใจ เจตคติ และค่านิยมต่างๆ เพื่อปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้ การเป็นสามี ภรรยา เป็นพ่อ แม่ เป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกน้องหรือหัวหน้างาน ซึ่งผู้ใหญ่ต้องสามารถปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขจึงสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ มีความเต็มใจในการเสียสละ และกล้าหาญพอที่จะช่วยรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่าตนได้ ความสำเร็จทางสังคมเหล่านี้จะช่วยให้วัยผู้ใหญ่มีความมั่นคงทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น เมื่อสิ้นสุดวัยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ทุกคนควรจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และในด้านผู้ใหญ่วัยทำงานจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญาในวัยผู้ใหญ่ก่อให้เกิดการยอมรับตนเองและปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงมีการจัดให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และตรงความจำเป็นและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหา ทั้งที่เกิดขึ้นระหว่างใช้ชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ให้ทั่วถึงทุกกลุ่มคน อาทิ ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ กลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มคนพิการ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ให้ได้รับการศึกษาด้วยการพัฒนาบุคลากร ที่เป็นทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถประกอบอาชีพและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีข้อจำกัดของผู้เรียนในด้านของ เพศ วัย สถานภาพฯลฯ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า การจัดการเรียนการ

สอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร, 2559)

1. ระดับประถมศึกษา

คุณสมบัติของผู้สมัคร

1.1 มีสัญชาติไทย

1.2 เป็นผู้ที่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ หรือเป็นผู้ที่ได้รับการยกเว้นตาม พ.ร.บ.ประถมศึกษา หรือเป็นผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาภาคเรียนปกติหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยกเว้นตามกฎกระทรวง

1.3 ไม่จำกัดพื้นฐานความรู้

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 มีสัญชาติไทยหรือมีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวันเดือนปีเกิดในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าสถานศึกษา พ.ศ.2535

2.2 สอบได้วุฒิอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

2.2.1 ประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6)

2.2.2 ประโยคประถมศึกษาตอนต้น (ป.7)

2.2.3 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3

2.2.4 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษา

2.2.5 วุฒิอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่าระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521

2.2.6 ใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสิทธิบางอย่าง

2.2.7 ใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เพื่อสิทธิบางอย่าง

2.2.8 เคยศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 7

2.2.9 สอบได้ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 7

2.2.10 ผู้สอบตกชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 มีสัญชาติไทยหรือมีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานวันเดือนปีเกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าสถานศึกษา พ.ศ. 2535

3.2 สอบได้วุฒิอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

3.2.1 ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.3)

3.2.2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3)

3.2.3 การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 4

3.2.4 จบการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2.5 เปรียญธรรม 3 ประโยค

3.2.6 วุฒิอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521

3.2.7 เคยศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาปีที่ 10 หรือสอบได้ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 10

กล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถแบ่งระดับชั้นของการศึกษาได้ 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นตามข้อกำหนดของการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเพศ วัย สถานภาพ ฯลฯ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร (สำนักงาน กศน. กทม.) เดิมเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่วัดพระยาทำประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2522 สังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่กรมสามัญศึกษาต่อมาเปลี่ยนสถานภาพจัดตั้งเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนมอบหมาย สถานที่ตั้งอยู่เลขที่ 161/10 ซอยวัดพระยาทำ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700 สำนักงานเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น 2 หลัง มีอาคารพัสดุ 1 หลัง ตั้งอยู่ในเนื้อที่ 1 ไร่เศษ สร้างมากว่า 40 ปี ต่อมาเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เพิ่มเติมและให้มีสถานะเป็นสถานศึกษาเช่นเดียวกัน โดยใช้ชื่อเป็น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1, 2, 3 และ 4 ในปี พ.ศ. 2540 ประกาศจัดตั้งสถานศึกษารวม 40เขต โดยกำหนดให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1กำกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต 12 เขต, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 2 กำกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต 11 เขต, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 กำกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต 11 เขต และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 กำกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต 6 เขต

ต่อมาได้มี ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2551 ส่งผลให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพ มหานคร เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยโดยให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มีสถานภาพเป็นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ตามระเบียบ

ว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีชื่อย่อว่า “สำนักงาน กศน.กทม.” มีหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร มีสถานศึกษาภายใต้การบังคับบัญชา จากเดิม 40 แห่ง เพิ่มอีก 10 แห่ง รวมทั้งหมด 50 แห่ง โดยสำนักงาน กศน.กทม. ได้แบ่ง กศน.เขต เป็น 6 กลุ่มโซน ดังนี้

1. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ กลาง จำนวน 9 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตพระนคร ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ดินแดง ห้วยขวาง พญาไท ราชเทวี และวังทองหลาง

2. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ใต้ จำนวน 10 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตปทุมวัน บางรัก สาทร บางคอแหลม ยานนาวา คลองเตย วัฒนา พระโขนง สวนหลวง และบางนา

3. กลุ่มโซนกรุงเทพฯ เหนือ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตจตุจักร บางซื่อ ลาดพร้าว หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม และบางเขน

4. กลุ่มโซนกรุงเทพตะวันออก จำนวน 9 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตบางกะปิ สะพานสูง บึงกุ่ม คันนายาว ลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา และประเวศ

5. กลุ่มโซนกรุงธนเหนือ จำนวน 8 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตธนบุรี คลองสาน จอมทอง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ตลิ่งชัน และทวีวัฒนา

6. กลุ่มโซนกรุงธนใต้ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตภาษีเจริญ บางแค หนองแขม บางขุนเทียน บางบอน ราษฎร์บูรณะ และทุ่งครุ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดยทำการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากในกรุงเทพมหานครมีสถานศึกษาภายใต้การบังคับบัญชา การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัย จำนวนทั้งสิ้น 50 แห่ง ซึ่งมากที่สุดในปะเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร, 2559) โดยผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อันจะนำไปสู่ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ซึ่งจะช่วยส่งผลให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

2.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์หรือEmotional Quotient ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้พยายามให้ความหมายสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ไว้แตกต่างกันออกไปอย่างแพร่หลาย ดังนี้

นงพงา ลิ้มสุวรรณ (2547) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าความสามารถของคนด้านอารมณ์ จิตใจ และยังรวมถึงทักษะการเข้าสังคมด้วย

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นความสามารถทางอารมณ์ในการรับรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้ เห็นใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่น อดทนรอคอยเพื่อไปยังเป้าหมาย มองโลกในด้านที่เป็นบวก และรู้จักจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งของตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2550) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

กร ศิริโชควัฒนา (2551) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์คือความสามารถในการบริหารอารมณ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ มีความเข้าใจในอารมณ์ของตนและผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนอย่างมีเหตุผล และเป็นความสามารถในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความรู้เท่าทันในท่วงที และความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นที่สามารถประเมินเป็นช่วงค่าของตัวเลขได้ อารมณ์สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลให้การกระทำของมนุษย์ให้มีเหตุผลมากขึ้น ผิดพลาดน้อยลง ในความเป็นจริงของชีวิตจะเป็นสุขได้สำเร็จ

P. Salovey and Mayer (1990) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความสามารถของบุคคลในการที่จะไหวเท่าทันในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ นอกเหนือจากการติดตามกำกับควบคุมได้แล้ว บุคคลพึงรู้จักจำแนกแยกแยะและใช้ข้อมูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์เพื่อชี้นำความคิดและการกระทำของตนเอง

Bar-On (1997) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นชุดของความสามารถส่วนตัวด้านอารมณ์ และด้านสังคมของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเขาในการต่อกรกับข้อเรียกร้อง และแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมทั้งหลายได้เป็นอย่างดี

Cooper and Sawaf (1997) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรู้จักอารมณ์ อันเป็นรากฐานของพลังงาน ข้อมูล และการสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มนำผู้อื่นได้

Goleman (1998) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่างๆของตน และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆได้

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัว แก้ไขปัญหา และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์

จากความหมายและองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวเราจะเห็นได้ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญและประโยชน์ต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงได้มีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

ประสงค์ สังขะไชย (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเรียน ทำให้รู้เท่าทัน และมีความเข้มแข็งทางอารมณ์ในการเรียน 2. ด้านการงาน ทำให้รู้ทันรับผิดชอบ จัดการได้ ใช้เสริมความคิดเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ในการทำงาน 3. ด้านครอบครัว เสริมสร้างความรัก ความเข้าใจ ก่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว 4. ด้านศักยภาพของตนเอง ทำให้รู้ตัว รู้ตน รู้ทน รู้ควร และรู้สร้างกำลังใจ

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของชีวิตในอนาคต ช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และสามารถช่วยให้แก้ไขความขัดแย้งได้ดีกว่าบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

กรมสุขภาพจิต (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นบุคคลที่รับรู้ เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมักประสบความสำเร็จและความพึงพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ตรงข้ามกับบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ ทำให้หมดสมาธิในการทำงานและมีความคิดไม่ปลอดโปร่ง

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า การทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด องค์ประกอบ และพัฒนาการของ EQ ทำให้เราทราบว่า EQ น่าที่จะมีส่วนอยู่ในเบื้องหลังของความสุข ความสามารถในการปรับตัว และความสำเร็จต่างๆ ในชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ในชีวิต ในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น หลังจากที่ถูกละเลยเป็นอย่างมาก ในช่วงปี 1920-1960 ซึ่งเป็นยุคของความคิดความเข้าใจตนที่มีวัตถุนิยมเหนือจิตนิยม EQ มีส่วนให้มนุษย์คิดได้อย่างชาญฉลาด และมีความสุขกับความคิดอ่านมากขึ้น ผู้ที่มี EQ ที่ดี จะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดอ่านเกี่ยวกับอารมณ์ของตนและของผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อื่นเป็นสุข ตนเองก็สบายใจ EQ ถือเป็นการ

เรียนรู้และรู้จักอารมณ์ ความรู้สึกของตนให้ตระหนัก มีสติ รู้เท่าทันสาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตน เป็นการเรียนรู้ พูดคุยภายในตน (Intraindividual Talk) บริหารจัดการอารมณ์ ภาวะอารมณ์ อุปนิสัยใจคอของตนไปในทางที่สร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในทางสร้างสรรค์ EQ จึงเป็นการนำเชาวน์อารมณ์ของตนออกมาติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relations) ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการสื่อสาร ความเก่งคน ความเข้าอกเข้าใจคน เอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) และเป็นการที่บุคคลมี A Sense of Proportion คือ การรักษาความได้ดุลของเหตุผลกับอารมณ์ บริหารจัดการความสัมพันธ์ในหน้าที่ของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี งานก็ได้ผลและไม่เสียความรู้สึกของกันและกัน

จะเห็นได้ว่า ความเป็นผู้มีเชาวน์อารมณ์ผสมเข้ากับเชาวน์ปัญญาของบุคคลนั้น นอกเหนือจากจะทำให้บุคคลตระหนักและรู้จักตนเองแล้ว ยังทำให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่นได้อีกด้วย EQ ก่อให้เกิดความร่วมมือที่สร้างสรรค์สนองเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่แรกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล EQ ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น อดทน เข้าใจต่อกัน เกื้อหนุนให้มีการใช้ศักยภาพของคนอย่างสูงสุดเมื่อนำไปประกอบกับภูมิปัญญา จะก่อให้เกิดการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ EQ ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ให้เกียรติ ยอมรับเกื้อหนุนแก่กันและกัน เพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง กล้าคิดริเริ่ม ลดการโจมตี การนินทาก้าวร้าว และความไม่ยืดหยุ่นต่อกัน

การประยุกต์ใช้หลักการของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เข้าสู่ชีวิตประจำวันและงานในหน้าที่จะมีประโยชน์อย่างยิ่งกับทุกคน อาทิ

1. พัฒนาการด้านอารมณ์ บุคลิกภาพของเด็ก – EQ มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พุงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาความเครียดและแรงกดดันของชีวิต ในภาวการณ์แข่งขันได้ดี

2. การสื่อสาร การแสดงความรู้สึกอารมณ์ของตน – สามารถทำได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้ที่มี EQ จะรู้จักยิ้มได้ แม้ในใจรู้สึกเศร้า รับฟังปัญหาของผู้อื่นได้อย่างตั้งอกตั้งใจไม่รู้สึกแปลกแยกจากเพื่อนมนุษย์จากธรรมชาติ และจากชีวิตตนเอง

3. การปฏิบัติงาน – การมี EQ ที่ดีในที่ทำงานทำให้เราเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราได้มากขึ้น มีความสามารถปรับตัว-ปรับใจรับกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

4. การให้บริการ – EQ ก่อให้เกิดการทำความรู้จักลูกค้า รับฟังความต้องการของลูกค้า และตอบสนองได้ดี สร้างความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการของหน่วยงาน

5. การบริหารจัดการ – EQ ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนได้ สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ เกิดความรักงาน รักองค์การ และมีความจงรักภักดีมากขึ้น

6. การเข้าใจชีวิตของตนและของผู้อื่น – EQ เป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจตน (Insight) การมองเข้าไปในตนก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจตน เข้าใจคนอื่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงเป็นการมุ่งใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ อย่างสูงสุด ชีวิตครอบครัวก็จะเป็นสุขด้วยความเข้าใจกัน

Goleman (1998) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีการตัดสินใจที่ดี ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีความอดกลั้น ไม่หุนหันพลันแล่น ทนต่อความผิดหวังได้ เข้าใจจิตใจของผู้อื่น รวมถึงเข้าใจสถานการณ์ทางสังคม ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ง่าย สามารถสู้ปัญหาชีวิตได้ และไม่ปล่อยให้ความเครียดท่วมท้นจนทำอะไรไม่ถูก

จากความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์สามารถสรุปได้ว่าทุกคนทุกเพศทุกวัยจำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์เพราะช่วยให้บุคคลมีความสุขและความสำเร็จในชีวิตมากขึ้น และความฉลาดทางอารมณ์ยังเป็นประโยชน์ในพัฒนาการด้านอารมณ์ บุคลิกภาพของเด็ก การสื่อสาร การแสดงความรู้สึกอารมณ์ของตน การปฏิบัติงาน การให้บริการ การบริหารจัดการ และการเข้าใจชีวิตของตนและของผู้อื่น เป็นต้น

2.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

จากความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้กล่าวไปดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นถึงองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ไว้อยู่บ้าง ดังนั้นจึงได้มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆในทั้งประเทศและต่างประเทศได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ต่างๆกัน ดังนี้

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถในการอดทนรอคอย (Perseverance)
2. ความสามารถในการมองโลกในด้านบวก (Optimism)
3. ความรู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-Awareness)
4. ความเข้าใจเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
5. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและความคับข้องใจ (Problem Solving)

กรมสุขภาพจิต (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ว่ามีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านดี หมายถึง เป็นความสามารถในการควบคุมความต้องการของตนเอง และเป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และรู้จักเห็นใจผู้อื่น โดยประกอบไปด้วยความสามารถดังนี้

1.1 มีความรับผิดชอบ รู้จักการให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักรับและให้ผู้อื่น

1.2 สามารถควบคุมความต้องการและอารมณ์ของตนเองได้ โดยรู้ถึงความต้องการและอารมณ์ของตนเอง และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

1.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม ให้การยอมรับและเห็นอกเห็นใจเอาใจใส่ผู้อื่น

2. ด้านเก่ง หมายถึงความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และเป็นความสามารถในการรู้จักตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีแรงจูงใจ และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบไปด้วยความสามารถ ดังนี้

2.1 มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ในความขัดแย้งและมีความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.2 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง สามารถสร้างขวัญและกำลังใจได้ และรู้จักศักยภาพของตนเองโดยมีความพยายามมุมานะไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

2.3 สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหา ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยมีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาอย่างมีขั้นตอน

3. ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบไปด้วย

3.1 มีความสงบทางใจ รู้จักผ่อนคลาย โดยการแสวงหากิจกรรมที่ทำให้รู้สึกมีความสุข

3.2 มีความภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง

3.3 มองโลกในแง่ดี มีความพึงพอใจในชีวิต และพอใจในสิ่งที่มีอยู่ของตนเอง มีอารมณ์ขัน

P. Salovey and Mayer (1990) กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง หรือการตระหนักรู้ในตนเอง เข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

2. การจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถใจการควบคุมความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้าหมองและเข้าใจถึงผลของความล้มเหลวที่ทำให้ขาดทักษะ ทางอารมณ์ บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถเอาชนะปัญหาต่างๆ และแก้ไขต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ปกติได้

3. การมีแรงจูงใจในตนเอง เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์ให้เป็นแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายและเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ มีแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์

4. การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่นความสามารถด้านนี้เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้บุคคลมีความรู้สึกไวและละเอียดอ่อนในการเข้าใจว่าผู้อื่นต้องการสิ่งใด

5. ความสามารถในการจัดการด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสามารถและทักษะในการจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่นในทางที่เหมาะสมทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

Cooper and Sawaf (1997) ได้นำเสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ รู้จักอารมณ์ของตนเอง รู้และไหวเท่าทันว่าอารมณ์ของตนผันแปรไปเช่นไร

2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ ปรับวางอารมณ์ของตนได้อย่างยืดหยุ่น รู้กาลเทศะแม้เผชิญความลำบากใจ

3.ความลึกซึ้งทางอารมณ์ ระดับความลึกซึ้งของอารมณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา มีความรับผิดชอบ มีสติ มีเป้าหมาย ศักยภาพโดดเด่น พูดกับทำตรงกันด้วยคุณธรรม และโน้มน้าวโดยไม่ใช้สิทธิ์ อำนาจ

4. ความไปกันได้ทางอารมณ์ ความสามารถในการใช้อารมณ์เพื่อความคิดสร้างสรรค์ และการหยั่งรู้ คิดใคร่ครวญได้ เล็งเห็นโอกาส สร้างอนาคต

Goleman (1998) ได้จำแนกองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่สำคัญไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ขั้นตระหนักรู้อารมณ์ของตน (Know-One's Emotion) หรือที่เรียกว่า การตระหนักรู้จักตน (Self-Awareness) เข้าใจหยั่งรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ ความต้องการของตนในแต่ละห้วงเวลาและสถานการณ์ เข้าทำนองผู้ที่รู้จักตัวเอง และเอาชนะตนเองได้เป็นผู้ที่ฉลาดที่สุด

2. ขั้นบริหารจัดการอารมณ์ของตน (Managing Emotions) เป็นความสามารถที่จะควบคุมจัดการกับความรู้สึก หรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้น ได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด โดยสร้างเสริมจากภาวะที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน เมื่อเศร้า โกรธ ผิดหวังหรือเสียใจก็ควบคุมตนได้ ไม่โมโหร้ายหรือสร้างความทุกข์ระทมให้เกิดแก่ตน นำพาภาวะอารมณ์ของตนให้กลับคืนสภาพปกติได้โดยเร็ว

3. ขั้นสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองได้ (Motivating OneSelf) เป็นการกระตุ้นเตือนตนให้คิดริเริ่ม อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จ สามารถอดได้ รอได้ ไม่หุนหันใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่สามารถทำได้ดังนี้ถือเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงาน มุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีพลังของความตั้งใจมั่น มองอะไรไม่ยึดติดกับเงิน ผลประโยชน์ หรือตำแหน่ง

4. ขั้นสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing Emotions in Others) เป็นความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นพื้นฐานของความเก่งคน รู้เท่าทันในความรู้สึก ความต้องการ ข้อวิตกกังวลของผู้อื่นได้อย่างชาญฉลาด มีไหวพริบ มีความสำคัญต่อบางอาชีพ เช่น งานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล การขาย การสอน และการบริการจัดการ

5. ความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handing Relationships) เป็นความสามารถในการสร้างและรักษาเครือข่ายสายสัมพันธ์ส่วนตัวและที่เกี่ยวกับงานไว้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากกับความเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง ความเป็นผู้นำและความเก่งคน

จากความหมายของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด การรู้เท่าทันอารมณ์ของตน ตามสาเหตุและผลและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม หรืออาจกล่าวได้ว่าบุคคลจะมีความสุขในชีวิตได้ต้องประกอบไปด้วยการมีองค์ประกอบของความดี เก่ง และสุขเป็นต้น โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านดี ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ด้านความเก่ง ได้แก่ ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้านความสุข ได้แก่ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต และมีความสงบทางใจ เพราะว่าเนื้อหาองค์ประกอบมีความเป็นมาตรฐาน น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับได้ และแบบทดสอบถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย โดยกรมสุขภาพจิตได้พัฒนาแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ จากการนำทฤษฎีของ Goleman ทฤษฎีของ Mayer and Salovey ทฤษฎีของ BarOn และหลักพุทธศาสนามาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับคนไทย (กรมสุขภาพจิต, 2550) และเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ที่ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาโดยมุ่งปลูกฝังให้คนไทยมีลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

2.4 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

จากความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีข้อดีและประโยชน์อย่างมากมากต่อบุคคลทุกเพศทุกวัยเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงได้มีนักวิชาการและหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศคิดค้นวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้อย่างมากมาย ดังนี้

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้ คือ การมีสติรู้จักตนเอง เข้าใจเห็นใจผู้อื่น มีความสามารถในการแก้ปัญหา รวมถึงมีการอดทนรอยและมองโลกในด้านบวก โดยฝึกพยายามทำความเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ เช่น อารมณ์ จุดอ่อน จุดแข็ง เป้าหมายในชีวิต เมื่อเข้าใจตนเองแล้วจึงค่อยมาสนใจผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเข้าใจและตอบสนองอย่างเหมาะสม และใช้การแก้ไขปัญหาโดยต้องอาศัยความเข้าใจในทักษะแต่ละด้านอย่างค่อยเป็นค่อยไป

กรมสุขภาพจิต (2550) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ โดยใช้ 5 วิธีการ ดังนี้

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกที่เหมาะสมต่อไป ขั้นตอนของการรู้จักอารมณ์ตนเอง เริ่มจากการรู้ตัวหรือการมีสติ

2. การจัดการกับอารมณ์ตนเอง เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกทางอารมณ์ทั้งดีและไม่ดีได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาและสถานการณ์ การจะจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับการสามารถควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงออกทันทีทันใด สามารถอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลถึงการเกิดอารมณ์ การแสดงพฤติกรรมที่มีผลย้อนกลับในทางบวกและการแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาและสถานการณ์

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นการมองหาแง่ดีของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสร้างความเชื่อมั่นว่าเราสามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้ สามารถทำได้เพื่อให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดี มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

4. การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเองและตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกัน การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่นและสามารถเข้าใจได้จะทำให้เรารู้ช่องทางที่จะโน้มน้าวจูงใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เราต้องการได้ การฝึกอารมณ์ด้านนี้จะต้องพยายามนึกถึงผู้อื่นพอๆ กับการนึกถึงตนเองจึงจะรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี

5. การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่มีความสามารถและทักษะนี้จะสามารถใช้ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันแบะทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่น

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) ได้กล่าวถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำได้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาจเกิดจากการได้สังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกของต้นแบบที่ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นแบบอย่าง พ่อแม่ที่มีระดับ EQ สูง มักจะทำให้ลูกได้เรียนรู้การแสดงออกที่ดีไปด้วย บิดามารดาควรฝึกพัฒนาการด้านเชาวน์อารมณ์ของเด็กตั้งแต่ยังเล็ก (5-6ปี) เพราะมีพัฒนาการทางสมองพร้อมสมบูรณ์

2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย โดยระดับ EQ เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน

3. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต้องเอาจริงเอาจังอย่างต่อเนื่อง โดนเทคนิควิธีแล้วการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ส่วนหนึ่งจะเกิดจากการชี้แนะจากบุคคลต่างๆนับตั้งแต่ การอบรมเลี้ยงดู การสั่งสอนของครูบาอาจารย์ หล่อหลอมบุคลิกภาพ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกต การเรียนรู้ การซึบซับพฤติกรรม และความคิดอ่านเข้าสู่ตนเอง

4. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควรทำการประเมินความพร้อมและความต้องการก่อน โดยควรพิจารณาลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลนั้น สภาพปัญหา รวมถึงความต้องการพัฒนาตนก่อนทำการฝึกสอน โดยแต่ละบุคคลอาจมีสมรรถนะ EQ แต่ละด้านแตกต่างกันออกไป จำเป็นต้องใช้เทคนิคพัฒนา EQ ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

5. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้ผลสืบเนื่องและคงทนนั้น ต้องพัฒนาจากทุกองค์ประกอบของ EQ ให้สอดคล้องกัน เสมือนการขึ้นบันไดนับแต่การรู้จักภาวะอารมณ์ของตน ความสามารถระบุอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมตน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราและทักษะทางสังคม

6. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีต้องมีการปฏิบัติ โดยต้องฝึกในเชิงสถานการณ์ ให้ทดลองเรียนรู้ปฏิบัติ และทราบผลการแสดงออก (Feedback) การมี EQ ด้วยการที่รู้และเข้าใจแต่ถึงเวลาปฏิบัติจริงอาจทำไม่ได้ ความสามารถทางอารมณ์จึงต้องเป็นผลมาจากการปฏิบัติได้ ไม่ใช่เพียงแต่รู้ ซาบซึ้ง เข้าใจ แต่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ได้ เป็นต้น

7. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควรพิจารณาให้เห็นความแตกต่างของการเรียนรู้ด้านสมอง (Cognitive Learning) กับการเรียนรู้ทางอารมณ์ (Emotional Learning) โดยการฝึก EQที่ดีควรเน้นที่ผัสสะ สติ และสัมปชัญญะของมนุษย์ตามหลักเทศนา 4 วิธีให้บุคคลรู้ตัว รู้ทั่ว รู้จัก และรู้ตระหนัก

8. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ได้ผลดี มักทำการฝึกเป็นรายบุคคลร่วมกับกิจกรรมสัมพันธ์ในกลุ่มเล็กๆ เริ่มจาก การสร้างแรงจูงใจที่ดี ชี้ชวนให้ปฏิบัติ กล้าแสดงออก การให้ดูต้นแบบ เปิดโอกาสให้ฝึกในสถานการณ์ต่างๆและมีการแจ้งรายงานผล ซึ่งอาจเริ่มต้นจากการฝึกมนุษยสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน อาทิ การยิ้มแย้ม โอภาปราศรัย การเรียนชื่อ การพูดคุย การสบตา เป็นต้น ด้วยเกมกิจกรรมคู่ กลุ่มสัมพันธ์ การเล่นละคร การสวมบทบาท หรือสถานการณ์จำลอง

9. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควรมีการติดตามประเมินผลของการพัฒนา โดยไม่ควรทำการฝึกอบรม EQ เพียงเพื่อตามกระแสความต้องการของตลาด หรือทำไปเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ โดยขาดจรรยาบรรณทางวิชาชีพและหลักวิชาการรองรับ หรือทำไปโดยขาดการติดตามผล

Goleman (1998) เสนอแนะวิธีการพัฒนาอารมณ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. รู้จักอารมณ์ตนเอง

การรู้จักอารมณ์ตนเอง จะเป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้จักอารมณ์ตนเองก็คือการรู้ตัว หรือการมีสติในทรรศนะของพุทธศาสนานั่นเอง ปกติเมื่อเราเกิดอารมณ์ใดๆ ขึ้นมา เราจะตกอยู่ในภาวะใดภาวะหนึ่งใน 3 ภาวะ ดังต่อไปนี้

ถูกครอบงำ หมายถึง การที่เราไม่สามารถฝืนต่อสภาพอารมณ์นั้นๆ ได้ จึงแสดงพฤติกรรมไปตามสภาพอารมณ์ดังกล่าว เช่น เมื่อโมโหก็อาจจะมีการขว้างปาข้าวของหรือส่งเสียงดังโดยไม่สนใจใคร

ไม่ยินดียินร้าย หมายถึง การไม่ยินดียินร้ายต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น หรือทำเป็นละเลยไม่สนใจเพื่อบรรเทาการแสดงอารมณ์ เช่น ทำเป็นไม่ใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่จริงๆ ก็รู้สึกโกรธ

รู้เท่าทัน หมายถึง การรู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น มีสติรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุดในขณะที่เกิดอารมณ์นั้นๆ เช่น โกรธก็รู้ว่าโกรธ แต่ก็สามารถควบคุมความโกรธนั้นได้ ระงับอารมณ์โกรธได้ และหาวิธีจัดการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

2. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้

การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และสามารถแสดงออกไปได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ แต่การที่เราจะจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมอารมณ์

เทคนิคการจัดการกับอารมณ์ตนเอง

2.1 ทบทวน ว่ามีอะไรบ้างที่เราทำลงไป เพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้น และพิจารณาว่าผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

2.2 เตรียมการในการแสดงอารมณ์ ฝึกสั่งตัวเองว่าจะทำอะไรและจะไม่ทำอะไร

2.3 ฝึกรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น หรือที่เราต้องเกี่ยวข้องในด้านดี ทำอารมณ์ให้แจ่มใส ไม่เศร้าหมอง

2.4 สร้างโอกาสจากอุปสรรค หรือหาประโยชน์จากปัญหา โดยการเปลี่ยนมุมมอง เช่น คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือความท้าทายที่จะทำให้เราพัฒนายิ่งขึ้น เป็นต้น

2.5 ฝึกผ่อนคลายความเครียด โดยเลือกวิธีที่เหมาะกับตนเอง เช่น ออกกำลังกาย นั่งสมาธิ เดินจงกรม เล่นดนตรี ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

3. สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

การมองหาแง่ดีของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เราเกิดความเชื่อมั่นว่าสามารถเผชิญกับเหตุการณ์นั้นได้ และทำให้เกิดกำลังใจที่ก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

เทคนิคการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

3.1 ทบทวนและจัดอันดับสิ่งสำคัญในชีวิต โดยให้จัดอันดับความต้องการ ความอยากได้อยากมี อยากเป็นทั้งหลายทั้งปวง แล้วพิจารณาว่าการที่เราจะบรรลุสิ่งที่ต้องการนั้นเรื่องไหนที่พอเป็นได้ เรื่องไหนที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

3.2 ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน เมื่อได้ความต้องการที่มีความเป็นไปได้แล้ว ก็นำมาตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อวางขั้นตอนการปฏิบัติที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายนั้นๆ

3.3 มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ในการปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงความฝัน ความต้องการของตนเอง ต้องระวังอย่าให้มีเหตุการณ์ใดมาทำให้เราเกิดความไขว้เขวออกนอกทางที่ตั้งไว้

3.4 ลดความสมบูรณ์แบบ ต้องทำใจยอมรับได้ว่าสิ่งที่เราตั้งใจไว้อาจจะมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ หรือไม่เป็นดังที่เราคาดหวัง 100 เปอร์เซ็นต์ การทำใจยอมรับความบกพร่องได้จะช่วยให้เราไม่เครียด ไม่ทุกข์ ไม่ผิดหวังมากจนเกินไป

3.5 ฝึกมองหาประโยชน์จากอุปสรรค เพื่อสร้างความรู้สึกดีๆ ที่จะเป็นพลังให้เกิดสิ่งดีๆ อื่นๆ ต่อไป

3.6 ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี หามุมมองที่ดีในเรื่องที่เราไม่พอใจ (แต่ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้) มองปัญหาให้เป็นความท้าทายที่เราจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างพลังและแรงจูงใจให้ผ่านพ้นปัญหานั้นๆ ไปได้

3.7 หมั่นสร้างความหมายในชีวิต ด้วยการรู้สึกดีต่อตัวเอง นึกถึงสิ่งที่สร้างความภูมิใจและพยายามใช้ความสามารถที่มี ทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้กำลังใจตนเอง คิดอยู่เสมอว่าเราทำได้ เราจะทำและลงมือทำ

4. รู้อารมณ์ผู้อื่น

การรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถแสดงอารมณ์ตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกับคนที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย จะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมหรือทำงานด้วยกันได้อย่างดีและมีความสุขมากขึ้น

เทคนิคการรู้อารมณ์ผู้อื่น

4.1 ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่นๆ

4.2 อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จากสิ่งที่สังเกตเห็นว่า เขากำลังมีความรู้สึกใด โดยอาจตรวจสอบว่าเขารู้สึกอย่างนั้นจริงหรือไม่ด้วยการถาม แต่วิธีนี้ควรทำในสถานการณ์ที่เหมาะสม เพราะมิฉะนั้นอาจดูเป็นการวุ่นวาย ก้าวก่ายเรื่องของผู้อื่นได้

4.3 ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล เรียกว่าเอาใจเขามาใส่ใจเราว่าถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรจากสภาพที่เขาเผชิญอยู่

5. รักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การมีความรู้สึกที่ดีต่อกันจะช่วยลดความขัดแย้ง และช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นพร้อมที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์

เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5.1 ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ด้วยการเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกของผู้อื่น

5.2 ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และไม่ลืมที่จะใส่ใจในความรู้สึกของผู้ฟังด้วย

5.3 ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และรับ

5.4 ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ รู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น

5.5 ฝึกการแสดงความชื่นชม ให้กำลังใจซึ่งกันและกันตามวาระที่เหมาะสม

Weisinger (1998) ให้แนวทางช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ว่า

1. ให้โอกาสได้รับรู้ ตีความหมายและแสดงอารมณ์ได้ถูกต้อง

2. ให้ใช้อารมณ์นั้นๆ กับตนเองและผู้อื่น

3. ให้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับ

4. ควบคุมอารมณ์และเอาชนะ สร้างพฤติกรรมในทางบวก

จากวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคลจะมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีได้นั้นต้องเริ่มมาจากการการรู้จักอารมณ์ตนเอง จากการฝึกรู้ตัวหรือการมีสติ สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้โดยฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งอื่นที่อยู่รอบตัว สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง โดยฝึกให้กำลังใจและฝึกสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รวมถึงการหยั่งรู้อารมณ์ของผู้อื่นโดยการเอาใจเขามาใส่ใจเราและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกันโดยฝึกการสร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น ซึ่งจะทำให้การเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น

2.5 การวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

วีระวัฒน์ ปันติตามัย (2551) ได้กล่าวถึงหลักการวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยหลักการแล้ว สามารถประเมินได้ 2 นัยใหญ่ๆ คือ 1) จากการใช้เครื่องมือที่เป็นปรนัย (Objective Measures) อาทิ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน และ 2) การให้รายงานหรือแสดงความรู้สึก (Subjective Measures) อาทิ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเองโดยการเขียนบันทึกการรายงานความรู้สึกจากสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียน คำคุณศัพท์ เสียงเพลง และการแสดงออกในสถานการณ์สวมบทบาท เป็นต้น โดยแต่ละแนวทางให้ผลการประเมินที่มีความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงแตกต่างกันไป ยังไม่มีข้อสรุปว่าวิธีไหนเหมาะสมที่สุด เนื่องจากงานศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์มีอยู่อย่างจำกัด และอยู่ในขั้นของการพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม ได้มีนักการศึกษาพยายามวัดความฉลาดทางอารมณ์โดยการสร้างแบบทดสอบ และเสนอไว้ ดังนี้

3.4.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ EQ 99 ของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุสา สุทธิสาคร (2542) มีจำนวน ทั้งสิ้น 90 ข้อ (ไม่นับข้อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของการตอบจำนวน 9 ข้อ) โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าข้อความนั้นๆ เกิดขึ้นกับตน ทั้งในแง่ความคิด ความรู้สึก อารมณ์และการแสดงออกในระดับใด ใน 5 ช่วงค่า กล่าวคือ ระดับค่า 1- ไม่เคยเลย หรือปฏิบัติน้อยที่สุด ไปจนถึง 5- บ่อยครั้งที่สุด หรือเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

3.4.2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2550) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวน 52 ข้อ โดยกรมสุขภาพจิตได้พัฒนาแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ จากการนำทฤษฎีของ Goleman ทฤษฎีของ Mayer and Salovey ทฤษฎีของ BarOn และหลักพุทธศาสนามาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับคนไทย และลักษณะแบบทดสอบเป็นประโยคที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คือ จริงมาก (4) ค่อนข้างจริง (3) จริงบางครั้ง (2) ไม่จริง (1) ตามลำดับ

3.4.3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ Trait Meta-Mood Scale ของ Salovey และคณะ (Salovey et al., 1995) จำนวน 48 ข้อ องค์ประกอบ ได้แก่ การใส่ใจในความรู้สึก ความชัดเจนของอารมณ์ และการปรับปรุงภาวะอารมณ์ ต่อมามีการปรับปรุงให้เหลือ 30 ข้อ โดยให้ผู้เข้าสอบรายงานว่า ตนเห็นด้วยกับแต่ละข้อความในระดับใด ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)

3.4.4 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ EQ Map โดยวัดทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของผู้บริหารมี 5 หมวด วัด 21 ด้าน จำนวน 259 ข้อความ สร้างโดย Cooper&Sawaf ในปี 1997 (Cooper & Sawaf, 1997) โดยให้คิดทบทวนเหตุการณ์ในรอบระยะเวลาที่ผ่านมาว่าคิดรู้สึกอย่างไร แล้วให้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับใด 4 ช่วงค่า

จากการวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์สามารถสรุปได้ว่า การประเมินความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำได้หลากหลายวิธี ทั้งแบบที่เป็นปรนัย และอัตนัย หรือสามารถผสมผสานทั้งสอง และจากแบบการวัดและการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2550) มาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพราะว่าเนื้อหาองค์ประกอบมีความเป็นมาตรฐาน น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับได้ และข้อคำถามได้ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.1 ความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคหรือเชาวน์ในการแก้ปัญหาหรือเชาวน์แห่งความอึด/ความอดทน หรือ AQ มาจากคำว่า Adversity Quotient เป็นแนวคิดใหม่ที่ได้มีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลมากว่า 25 ปี และได้นำเสนอจนเป็นที่รู้จักราว 10 ปีมานี้ โดยผู้ที่ศึกษาและเผยแพร่แนวคิดนี้คือ Stoltz แนวคิดนี้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยวิกฤตรอบด้าน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องมาจากฐานความเชื่อที่ว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนประสบความสำเร็จนอกเหนือไปจากเชาวน์ปัญญาและเชาวน์ทางอารมณ์ ดังนั้นจึงได้มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545) กล่าวว่า AQ คือ รูปแบบปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรมของคนๆนั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคในชีวิต ซึ่งเป็นกลไกของสมองที่เกิดจากใยประสาทต่างๆที่ถูกสร้างขึ้น ฝึกฝนขึ้น

นันทนุช ตั้งเสถียร (2546) กล่าวว่า AQ หรือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นแนวคิดที่จะพยายามทำความเข้าใจอุปสรรค ความยากลำบากและรู้ที่มาของความรู้สึกว่าทำไมคนจึงท้อแท้และสิ้นหวังเมื่อประสบกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่ยากลำบากที่ได้ผ่านเข้ามาเหมือนมรสุมที่จู่โจมความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงเป็นสิ่งที่ถูกเชื่อว่าจะช่วยทำให้คนอดทนกับความยากลำบากและฟันฝ่าเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นไปได้

อารี พันธุ์มณี (2546) กล่าวว่า AQ หรือความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย อดทนต่อความเบื่อหน่าย มุ่งมั่นฟันฝ่าให้พ้นอุปสรรคและแก้ปัญหาให้ได้

วรวรรณ หงษ์กิตติยานนท์ (2548) กล่าวว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) คือ ความทนต่อปัญหาและอุปสรรค และความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

วรัญญพร ปานเสน (2550) กล่าวว่า Adversity Quotient (AQ) เป็นความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความยากลำบาก หรือความฉลาดในการฝ่าวิกฤต ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิต

ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2550) ให้ความหมายว่า AQ หรือความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึงความสามารถในการเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส มองความล้มเหลวเป็นบันไดสู่ความสำเร็จ มองปัญหาเป็นพลังชีวิต ความสามารถในการเปลี่ยนทางชันให้เป็นทางลาด และมีเจตคติว่าปัญหามีไว้สำหรับการแก้ไขไม่ใช่มีไว้ท้อแท้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อปัญหาอุปสรรคด้วยเจตคติในทางบวก มีสติ มีความรับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยความมุ่งมั่น อดทน จนสามารถฝ่าฟันและเอาชนะปัญหาได้ กล่าวคือ เป็นความสามารถในการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นความสำเร็จนั่นเอง

วิทยา นาควัชระ (2557) กล่าวว่า AQ หมายถึงการที่บุคคลมีความอดทนเมื่อมีอุปสรรคและสามารถฝ่าฟันอุปสรรคได้อย่างคนมีกำลังใจและมีความหวังอยู่เสมอ โดยมนุษย์ทุกคนเกิดมามีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตัวเองที่ทำให้สุขหรือทุกข์ ประสบความสำเร็จมากขึ้นหรือน้อยลงกันทุกคน ซึ่ง

ขึ้นอยู่กับ พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็กและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทั้ง 3 อย่างนี้ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่ดีหรือไม่ดี เกิดเป็นนิสัยที่ทำให้ชีวิตเจริญหรือนิสัยที่ทำให้ชีวิตเสื่อมถอยลง

Stoltz (1997) กล่าวว่า AQ หรือ Adversity Quotient นั่นคือ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และความยากลำบาก หรือความฉลาดในการฟันฝ่าวิกฤติซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิต และ AQ เป็นสิ่งที่สามารถวัดได้อย่างแม่นยำในรูปแบบจิตใต้สำนึกของวิธีการที่ตอบสนองต่อปัญหาความยากลำบากโดย AQ จะถูกกระตุ้นก่อนกระบวนการคิดและคำพูดที่จะเกิดขึ้นโดย AQ สามารถที่จะช่วยให้เราก้าวข้ามเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญไปได้

จากความหมายของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในการแสดงออกต่อเหตุการณ์ หรือความยากลำบาก ให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่ปรารถนาไว้ โดยอาศัยความอดทน ความมุ่งมั่นต่อการเผชิญปัญหา ความยากลำบากหรืออุปสรรคต่างๆ ในชีวิต

3.2 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค หรือ Adversity Quotient หรือ AQ ถือเป็นแนวคิดใหม่ที่ Dr. Paul G. Stoltz ได้บัญญัติและนำเสนอในปี 1997 นี้ โดยมีแนวคิดที่เชื่อว่า คนที่มี AQ ดีนั้น จะต้องมีแนวคิดและทัศนคติต่ออุปสรรคว่าเป็นความท้าทาย ทำให้เกิดโอกาส และการมีโอกาสก็คือหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จและความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสามารถของบุคคลในการอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งสามารถเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคได้ จนทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวันและการทำงาน และ Stoltz (2000) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคว่า AQ สามารถอธิบายรูปแบบทางจิตสำนึกเพื่อตอบสนองระดับของความทุกข์ยากจากปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปัญหาระดับใหญ่โตไปจนถึงปัญหาระดับเล็กน้อย โดยมันเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการที่จะตอบสนองต่อความยากลำบากในแง่มุมที่ลึกที่สุดและอัตโนมัติที่สุดของสมองของเราและทุกเซลล์ในร่างกายของเรา AQ ยังคงเป็นทฤษฎีการปฏิบัติงานของมนุษย์ที่ฝังรากลึกในหลายสาขาทางวิทยาศาสตร์ประมาณ 1,500 การศึกษาวิจัยจากทั่วโลก และ Novak (2004) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถในการเผชิญอุปสรรคถูกสร้างขึ้นบนสมมติฐานที่ว่ามนุษย์เราแต่ละคนมีขนาดของปัญหาใดๆ เกิดขึ้นต่างกัน และเรามีอำนาจสามารถที่จะก้าวไปข้างหน้าได้แม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากมากที่สุดก็ตาม เราก็สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้

แนวคิดพื้นฐานของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคนั้น เป็นปัจจัยในการกำหนดแนวทางความสามารถของบุคคลในการอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งสามารถเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคได้ จนทำให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงาน

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้มากมายด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยของสรุปแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางไว้ ดังนี้

นภา หลิมรัตน์ (2550) ที่ได้ศึกษาว่าปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเพื่อให้สามารถก้าวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการเรียนรู้

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) ที่ได้ศึกษาว่า ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้และบุคคลเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ ด้วยตนเอง

Stoltz (2000) กล่าวว่า AQ เป็นเครื่องมือสำหรับการแก้ไขปัญหา การปรับปรุง และการอยู่กับความยากลำบากให้ได้ ซึ่ง AQ มีอิทธิพลต่อทุกแง่มุมของความพยายามของมนุษย์ และสามารถวัดได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการทนต่อความยากลำบาก และบ่งบอกระดับความสามารถในการฟันฝ่าวิกฤตใดๆ ซึ่งAQสามารถพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้จากการเข้ารับฝึกอบรม และเป็นปัจจัยบ่งชี้ที่ถูกต้องจากการทำนายความสำเร็จของยอดขาย การทำงาน การแก้ปัญหา และความสำเร็จในระยะยาว สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการจ้างงานและคาดการณ์ผู้ที่จะลาออกและผู้ที่จะเลื่อนตำแหน่งขึ้นไป AQ สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยเร่งการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การเจริญเติบโตที่มีความยืดหยุ่น การปรับปรุงการจ้างงาน การเป็นโค้ชและให้คำปรึกษา และนำไปสู่ประเด็นอื่นๆ เช่น การเสริมสร้างทีม เสริมสร้างวัฒนธรรมของเรา และเปลี่ยนผู้ย่อท้อให้เป็นผู้กล้าเผชิญ

Stoltz (1997) ได้สรุปแนวความคิดเรื่อง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคว่า AQ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์ 3 หลัก คือ

1. จิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) โดยมนุษย์เรียนรู้การไร้ความสามารถ ทำให้เกิดความท้อแท้ หมดหวัง และไม่ทราบว่าจะจัดการกับอุปสรรคเหล่านี้อย่างไร คนกลุ่มนี้ก็จะพ่ายแพ้และจมอยู่กับความทุกข์จากปัญหาที่ได้รับ ทำให้สูญเสียความสามารถในการควบคุมตัวเอง และกลายเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาที่ล้มเหลว ในทางตรงกันข้าม ถ้าได้รับการฝึกให้มีการรับรู้ว่า อุปสรรคเป็นสิ่งชั่วคราว เป็นสิ่งที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ความรุนแรงมีข้อจำกัด ไม่ลุกลามไปยังส่วนอื่นๆ ของชีวิต บุคคลนั้นก็จะมีความหวัง มีกำลังใจ ไม่ท้อแท้ มีสติที่จะควบคุมสถานการณ์ และหาทางที่จะฟันฝ่าอุปสรรคหรือฟื้นตัวจากวิกฤติได้รวดเร็วและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคตได้

2. ระบบภูมิคุ้มกันจิตประสาท (Psychoneuroimmunology) โดยสุขภาพกายและสุขภาพจิตของคนเรามีความสัมพันธ์กัน ความเข้มแข็งทางจิตใจและการควบคุมตนเองจะส่งผลต่อภูมิต้านทางโรคภัยของร่างกายได้ การมองโลกในแง่ดี การบริหารอารมณ์ได้ดี และมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จะช่วยทำให้สุขภาพกายและจิตดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

3. สรีรวิทยาของระบบประสาท (Neurophysiology) โดยโครงสร้างของสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ บริเวณซีรีบรัมคอร์เท็กซ์ ซึ่งควบคุมกิจกรรมที่รู้ตัว แต่หากบุคคลได้รับการฝึกฝนและการเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากได้ย้ายเข้ามาอยู่ในจิตใต้สำนึก บริเวณของสมองส่วนที่สองที่ทำงานโดยอัตโนมัตินี้เรียกว่า บาซัล แกนเกลีย กล่าวคือ สมองของคนเราสามารถสร้างเซลล์ใหม่ที่ดี หรือนิสัยที่ดีได้ ดังนั้น ความมุ่งมั่นที่จะฟันฝ่าแก้ปัญหาอย่างจริงจังจะสร้างโครงสร้างสมองในส่วนของการแก้ปัญหาอุปสรรคให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

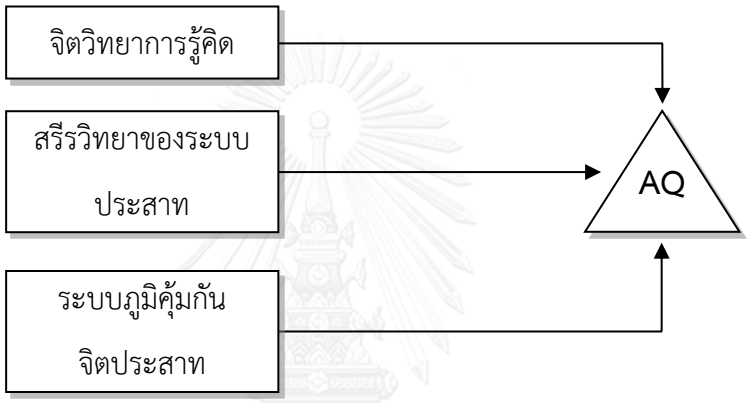

ดังนั้นการผสมผสานจากองค์ประกอบทั้ง 3 รูปแบบจึงเป็นความรู้ใหม่ และเป็นส่วนประกอบพื้นฐานของชีวิตประจำวัน เพื่อการไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต โดยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะช่วยให้สามารถควบคุมสถานการณ์และฟื้นตัวจากวิกฤตได้รวดเร็วและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคตได้ รวมถึงช่วยให้สุขภาพกายและจิตดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสร้างโครงสร้างสมองในส่วนของการแก้ปัญหาอุปสรรคให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 ความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ในปัจจุบันความฉลาดทางปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ อาจไม่เพียงพอให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาต่างๆ ไปสู่ความสำเร็จได้ จึงได้มีนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ได้กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ ดังนี้

ตะวัน วาทกิจ (2547) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ว่ามีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคเป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจ และส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในทุกด้าน ซึ่งเกิดจากการค้นคว้างานวิจัย การนำไปใช้จริง เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ทำให้ทราบว่าสิ่งใดทำให้คนประสบความสำเร็จ

2. ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นตัวชี้วัดว่าคนจะตอบสนองต่ออุปสรรคและปัญหาอย่างไร

3. ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคมาจากพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาการตอบสนองต่ออุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคประกอบไปด้วยความสำคัญ 3 รูปแบบ (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์, 2548) ได้แก่

1. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นโครงสร้างกรอบแนวคิดใหม่ เพื่อการเข้าใจและขยายแง่มุมแห่งความสำเร็จให้กว้างขึ้น โดยสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานที่พิสูจน์ได้จากผลงานวิจัยที่โดดเด่น เสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ผสมผสาน และสามารถประยุกต์ใช้ได้ โดยให้คำจำกัดความว่า “อะไรที่จะทำให้ได้รับความสำเร็จ”

2. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค คือ เครื่องวัดและประเมินว่าบุคคลจะตอบสนองต่อวิกฤตอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึกที่ไม่เคยถูกตรวจสอบมาเลยตลอดทั้งชีวิตของบุคคล จึงเป็นครั้งแรกที่จะประเมิน เข้าใจและแก้ไขได้

3. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นชุดเครื่องมือที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่จะช่วยปรับปรุงการตอบสนองที่มีต่อภาวะวิกฤต ความยากลำบาก หรือความโชคร้าย เพื่อความมีประสิทธิผลอย่างแท้จริงของตนและปรับใช้กับผู้อื่นและองค์การได้

Stoltz (1997) ได้ระบุว่า AQ สามารถบ่งบอกถึงความอดทนความพากเพียรและความสามารถในการผ่านความยากลำบาก พร้อมทั้งพยากรณ์ได้ว่า ใครจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคและใครจะพ่ายแพ้ ช่วยพยากรณ์ได้ว่าใครจะทำงานได้ดีและมีศักยภาพมากกว่ากันและใครจะล้มเหลวในเวลาอันสั้น รวมทั้งสามารถพยากรณ์ได้ว่าใครจะล้มเลิกการทำงาน และใครจะได้รับชัยชนะ นอกจากนี้คุณสมบัติของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคยังแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก AQ เป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้เราเข้าใจและส่งเสริมให้เอาชนะอุปสรรคและนำไปสู่การประสบความสำเร็จ โดยสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานของงานวิจัยที่สำคัญในอดีต เป็นการเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ผสมผสานและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงกับชีวิตประจำวัน โดยให้คำจำกัดความใหม่ว่า “อะไรที่จะทำให้ได้รับความสำเร็จ”

ประการที่สอง AQ เป็นเครื่องมือวัดและประเมินว่า บุคคลแต่ละคนจะตอบสนองต่ออุปสรรคและความยากลำบากได้อย่างไรและสามารถวัดสิ่งนี้ได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจรูปแบบการแก้ปัญหาของตนเองได้ และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการฟันฝ่าอุปสรรคได้

ประการสุดท้าย AQ เป็นชุดเครื่องมือที่มีพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้และช่วยปรับปรุงการตอบสนองของคนเราต่อภาวะวิกฤติ ซึ่งผลที่ได้จากการวัดสามารถนำมาใช้เพิ่มประสิทธิผลให้กับบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและด้านอาชีพ เราสามารถเรียนรู้และประยุกต์ใช้ทักษะนี้ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และองค์การได้ จากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงการเชื่อมโยงของคุณสมบัติทั้ง 3 ส่วนข้างต้นได้ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงความเชื่อมโยงของ AQ กับคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ตามแนวคิดของ Stoltz

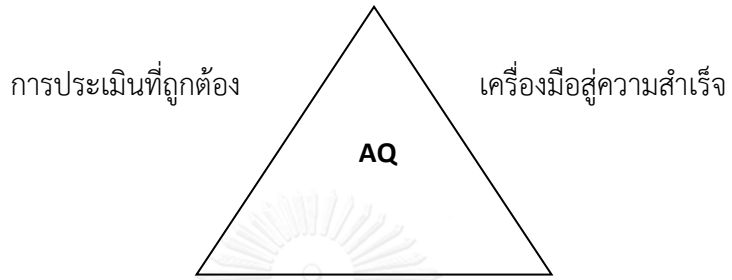

แนวคิดเรื่องความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมประสิทธิผลของทีมงาน (Teams) สัมพันธภาพ (Relationships) ครอบครัว (Families) องค์การ (Organizations) ชุมชน (Communities) วัฒนธรรม (Cultures) และสังคม (Societies) ได้อีกด้วย นอกจากนี้ AQ สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้ถึง 17 ประการ ได้แก่ ผลการปฏิบัติงาน (Performance) แรงจูงใจ (Motivation) การมอบอำนาจแก่พนักงาน (Empowerment) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การเพิ่มผลผลิต (Productivity) การเรียนรู้ (Learning) พลังงาน (Energy) ความหวัง (Hope) ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality and joy) สุขภาพอารมณ์ (Emotional health) สุขภาพกาย (Physical health) การยืนกราน เดินหน้าไม่ลดละ (Persistence) ความยืดหยุ่น (Resilience) การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time) เจตคติ (Attitude) การมีอายุยืน (Longevity) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change) (Stoltz, 1997)

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางปัญญา (IQ)

มีหลายคนสงสัยว่าทำไมคนที่มีเชาวน์ปัญญาดีกว่าคนอื่นและมีความถนัดเฉพาะด้านที่เหนือกว่าผู้อื่น มีร่างกายแข็งแรง มีครอบครัวที่อบอุ่น มีสังคมที่ดี และมีทรัพยากรไม่จำกัด ในขณะที่หลายคนขาดในสิ่งเหล่านี้ ทำไมคนที่ฉลาดล้ำเลิศจึงมีศักยภาพน้อยกว่าหรือประสบความสำเร็จน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นซึ่งมีปัญญาและโอกาสน้อยกว่าแต่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากกว่า ซึ่งมักเป็นคำถามอยู่เสมอว่า สิ่งใดที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต

แนวคิดที่ยืนยันและให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จในชีวิตได้มากกว่าเชาวน์ปัญญามีอยู่หลายแนวคิด เช่น Mayer & Salovey, Bar-on, Cooper & Sawaf และ Goleman ก็ตาม ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากความฉลาดทางอารมณ์ของตนได้เต็มที่ เพราะบางคนล้มเลิกความตั้งใจและยุติการกระทำทั้งๆ ที่มีศักยภาพและทักษะมากพอ นั่นเป็นเพราะเขาขาดความเพียรพยายามที่จะฟันฝ่าและต่อสู้กับอุปสรรค ดังนั้น เชาวน์ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์จึงยังไม่สามารถนำมาทำนายความสำเร็จได้ ดังนั้นจึงได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) เทียบกับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเชาวน์ปัญญา (IQ) ไว้ดังนี้

อารี พันธ์มณี (2546) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยองค์ประกอบแห่งความดีหลายประการ เริ่มตั้งแต่มีสติปัญญาดี (IQ) มีอารมณ์ดี (EQ) มีสังคมดี และประการที่สำคัญคือ ต้องสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้หรือมี AQ นั่นเอง

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2548) กล่าวว่า นอกเหนือจากเชาวน์ปัญญา และเชาวน์อารมณ์แล้ว ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ

ธธีร์ธร ธีรขวัญโรจน์ (2556) กล่าวไว้ว่า ในอดีตเราให้ความสำคัญกับคนเก่งหรือคนที่มี IQ สูง (Intelligent Quotient) แต่ในความเป็นจริงนั้น อาจพบว่าคนเก่งอาจไม่ใช่คนที่ประสบความสำเร็จ มีความสุขในชีวิตส่วนตัวหรือการทำงานเสมอไป ดังนั้น ชีวิตจริงคนเราเกี่ยวข้องกับการใช้ 3Q ในการทำงานและดำรงชีวิต การพัฒนา 3Qจะช่วยส่งเสริมความสามารถ IQ (Intelligence Quotient) มาตรวัดปัญญา EQ(EmotionalQuotient)หรือความฉลาดทางอารมณ์ สามารควบคุมอารมณ์ได้ดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ AQ (Adversity Quotient) หรือความสามารถในการเผชิญและรับมือกับอุปสรรค สามารถเผชิญวิกฤติ

วิทยา นาควัชระ (2557) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตัวเองที่ทำให้มีความสุขหรือทุกข์ การที่คนเราจะประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย ได้แก่ พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็ก และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่ดีหรือไม่ดี เกิดเป็นนิสัยที่จะทำให้ชีวิตเจริญ หรือเกิดเป็นนิสัยที่จะทำให้ชีวิตเสื่อมถอยลง ปัจจัยบางอย่างก็เชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากกรรมพันธุ์ เช่น เชาวน์ปัญญา (IQ) ถ้าใครมี (IQ) สูงก็ถือว่าฉลาด เป็นสิ่งที่ดี ปัจจัยบางอย่างก็เชื่อว่าการพัฒนาของสมองซีกขวาทำให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ถ้าใครมีมากก็จะทำให้มีเจตคติที่ดีต่อชีวิต อารมณ์ดี ปรับตัวได้ดี เห็นอกเห็นใจคนอื่น มีความสุข ซึ่งเชื่อว่ามาจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ ปัจจัยบางอย่างมาจากการหล่อหลอมพฤติกรรม มีการเลียนแบบตัวอย่างที่ดี มีวินัยในชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความฉลาดทางคุณธรรม (MQ) ซึ่งเป็นเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเช่นเดียวกัน ส่วน AQ นั้นเชื่อกันว่า จะทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะ

อุปสรรคได้มากขึ้น เป็นความอดทน บึกบึน มีพลังที่จะฟันฝ่าอุปสรรคได้มาก ผลงานก็มีมาก ความสำเร็จในชีวิตรวมทั้งความสุขก็จะมีมากขึ้น

Stoltz (1997) ได้เสนอแนวความคิดว่าความสำเร็จนั้นต้องมากจากองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ EQ AQ และ IQ ดังภาพที่ 3 ดังนี้

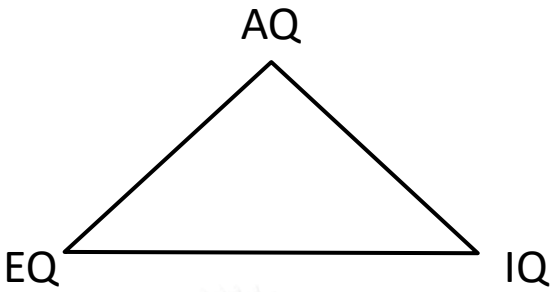

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง EQ AQ และ IQ ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จ

คนที่มีเชาวน์ปัญญาดี (IQ) จะแก้ปัญหาได้ดีต้องรู้จักบริหารอารมณ์ (EQ) ให้สงบมีสติและมีความคิดมั่นคง ซึ่งจะช่วยให้เกิดปัญญาแหลมคมในการแก้ปัญหามากขึ้นขณะเดียวกันเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จะต้องไม่หวั่นไหว มีความเชื่อมั่นว่าตัวเองมีความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ เชื่อว่าปัญหานั้นมักเกิดจากปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ปัญหานั้นไม่ยืดเยื้อและไม่ส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นของชีวิต และสามารถที่จะแก้ไขได้ในที่สุด ซึ่งเป็นความสามารถของ AQ นั่นเอง

3.5 การแบ่งประเภทของบุคคลลักษณะต่างๆ ตามแนวคิดของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)

Stoltz (1997)ได้เปรียบเทียบว่า ชีวิตก็เหมือนกับการไต่เขา การจะพิชิตยอดเขาได้ต้องอาศัยจิตใจที่มุ่งมั่น จดจ่อ และมีความอดทน เช่นเดียวกับทีมงานและองค์การที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยได้แบ่งประเภทลักษณะของคน ทีมงานและองค์การออก เป็น 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีความคิดและความสำเร็จแตกต่างกัน ดังนี้

1. กลุ่มผู้ยอมแพ้ (The Quitter) เป็นกลุ่มที่ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการปีนเขา ขาดวิสัยทัศน์และไม่ศรัทธาต่ออนาคต เห็นความสำคัญเพียงเล็กน้อยของการลงทุน เวลา เงิน และแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ไม่กล้าเสี่ยง ไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ เว้นแต่ว่าสิ่งนั้นจะทำให้เขาสามารถหลีกเลี่ยงความท้าทายหรือความยากลำบากได้ ใช้ชีวิตให้ผ่านไปแต่ละวันโดยไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ในด้านการทำงาน มักจะหลีกเลี่ยงการทำงานหนัก มีความเฉื่อยชา และลงแรงน้อยที่สุดในการทำงาน จัดว่าคนกลุ่มนี้เป็นตัวถ่วงความเจริญขององค์การ

2. กลุ่มผู้พักแรม (The Camper) เป็นกลุ่มที่มักจะมีข้อจำกัดในการปีนเขาและพยายามแสวงหาทางที่เรียบและสะดวกสบายกว่า กลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มแรกตรงที่ว่า อย่างน้อยก็ได้ริเริ่มที่

จะปีนเขา แต่พอลงมือกระทำไปถึงระดับหนึ่งแล้วจะหยุด เพราะมีความคิดว่าเรามาได้ไกลที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้แล้ว จึงทำให้ประสบความสำเร็จในวงจำกัด อาจจะมีความกระตือรือร้นบ้าง เมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายหรืออุปสรรคใหม่ ๆ แต่สุดท้ายก็เลือกที่จะหยุดอยู่ตรงกลางทาง และใช้ชีวิตที่เหลืออย่างเรียบ ๆ คนกลุ่มนี้มักจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคม

3. กลุ่มผู้ปีนเขา (The Climber) เป็นกลุ่มที่เพียรพยายามจะปีนไปให้ถึงยอดเขาโดยไม่ย่อท้อ แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคและสภาพการณ์ที่เลวร้ายเพียงใดก็ตาม คนกลุ่มนี้มีความอดทนมุ่งมั่นหาทางสู้อย่างไม่ลดละ ไม่ล่าถอยหรือล้มเลิกง่ายๆ มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในการมีชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีแรงบันดาลใจในตนเอง และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้นำที่ดี และแสวงหาการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งเพื่อตนเอง กลุ่ม และองค์การ

Stoltz (1997) ได้นำลักษณะบุคคลทั้ง 3 ประเภทมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของอับราฮัมมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) ที่เชื่อว่ามนุษย์จะแสดงพฤติกรรมเพื่อแสวงหาสิ่งที่สามารถบำบัดความต้องการของตนเอง ความต้องการจึงเป็นบ่อเกิดของแรงจูงใจ เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของบุคคลทั้ง 3 กลุ่มของ Stoltz จะพบว่า

ลุ่มคนไม่สู้จะเป็นผู้ที่ยึดติดกับความต้องการพื้นฐานขั้นที่ 1 คือ ความต้องการทางด้านสรีระและความต้องการพื้นฐาน และขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความมั่นคงทางด้านจิตใจ และความปลอดภัยทางกาย

กลุ่มนักตั้งแคมป์จะเป็นผู้ที่มีความกล้ามากกว่าคนไม่สู้ แต่ยังคงยึดติดกับความสุข ความสบาย ซึ่งจะอยู่ในช่วงความต้องการ ขั้นที่ 3 คือ ความต้องการทางด้านสังคมและความรัก และความต้องการ ขั้นที่ 4 คือ ความต้องการการยอมรับจากผู้อื่นและตนเอง

กลุ่มนักปีนเขา จะเป็นกลุ่มคนที่สามารถบรรลุศักยภาพของตนเองขั้นสูงสุด สู่ความต้องการขั้นที่ 5 คือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองได้

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างลักษณะของบุคคล 3 ประเภท กับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของอับราฮัมมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need Theory) (Stoltz, 1997)

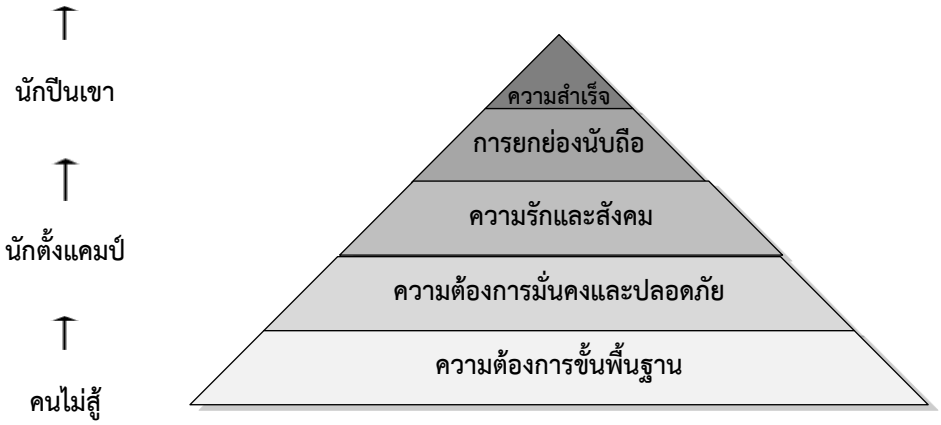

ประเภทของอุปสรรค ความยากลำบากในชีวิต

Stoltz (1997) ได้กล่าวถึงวิกฤติหรืออุปสรรค 3 ประการในชีวิตที่คนเราจะต้องเผชิญ คือ

1. วิกฤติทางสังคม (Societal Adversity) คือ ความทุกข์ที่เกิดจากปัญหาสังคม เช่น ความทุกข์ที่เป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ค่าเงินอ่อนตัว ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย หรือความสามารถในการจ้างงานที่ลดน้อยลง อัตราการว่างงานสูง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขาดความอบอุ่นในสังคม ปัญหายาเสพติด สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมทั้งสิ้น

2. วิกฤติทางอาชีพ (Workplace Adversity) เป็นความไม่มั่นคงด้านอาชีพการทำงาน เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนไม่ทุ่มเทในงาน เนื่องจากความไม่แน่นอนของบริษัทที่ตนทำงานอยู่ การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและมีผลกระทบกับคนทำงาน ดังเช่น การเปลี่ยนแปลงขององค์การต่าง ๆ เช่น การรื้อปรับระบบ (Reengineering), การลดขนาดจำนวนคน (Downsizing), การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงาน (Restructuring) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้บริษัทอยู่รอด แต่จะเป็นต้นเหตุของการเลิกจ้าง ซึ่งจะเป็นอุปสรรคหรือวิกฤติของคนทำงาน

3. วิกฤติในระดับบุคคล (Individual Adversity) บุคคลจะได้รับวิกฤติตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากวิกฤติทางสังคม วิกฤติทางอาชีพ และวิกฤติในระดับบุคคลตามลำดับ บุคคลจึงมักจะแบกรับเอาภาระที่สะสมรวมกันจากทั้งสามระดับเอาไว้ บุคคลในยุคนี้จะมีความเครียดมากขึ้น หัวเราะน้อยลง นักจิตวิทยาพบว่าโดยเฉลี่ยเด็กอายุ 6 ขวบ หัวเราะวันละ 300 ครั้งต่อวัน ในขณะที่ผู้ใหญ่เหลือแค่ 17 ครั้งต่อวัน นับว่าเป็นวิกฤติในระดับบุคคลที่น่าเป็นห่วง

Stoltz ยังเปรียบเทียบวิกฤติทั้ง 3 ประการ เป็นรูปพีระมิดที่มีการทำงานจากยอดของสามเหลี่ยมลงมาด้านฐาน นั่นหมายถึง วิกฤตต่าง ๆ ที่พวกเราต้องเผชิญในโลกปัจจุบันเป็นผลรวมมาจากวิกฤติทางสังคม วิกฤติทางอาชีพ และวิกฤติในระดับบุคคล แต่การจะเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขวิกฤติต้องต้องเริ่มต้นที่ตัวบุคคล เพื่อให้ส่งผลกระทบย้อนกลับขึ้นไปในระดับอาชีพการงานและระดับสังคมในภาพรวม ดังนั้น วิกฤติในทางอาชีพและสังคมก็จะไม่เป็นวิกฤติที่ขัดขวางเรา แต่การจะเปลี่ยนแปลงวิกฤติเหล่านั้นได้ บุคคลนั้นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับสูง

ภาพที่ 5 แสดงระดับของอุปสรรคและวิกฤติ (Stoltz, 1997)

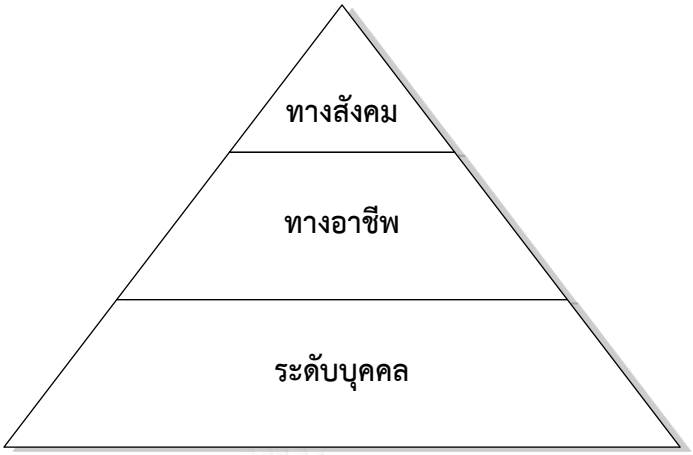

3.6 องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

องค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถประกอบไปด้วย 4 ด้าน ที่รวมเรียกว่า CO2RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งแสดงให้เห็นเกี่ยวกับ AQ ของบุคคลได้ว่าอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือ ต่ำ จากด้านทั้ง 4 ของ AQ โดยองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ว่า เป็นหลักการสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีอยู่ 4 ประการ ใช้คำย่อว่า CORE ซึ่งมาจาก C หรือ Control หมายความว่าเราสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ เช่น ถ้าหากว่ามีปัญหาเราก็จะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลที่จะพยายามแก้ไขปัญหานั้น O หรือ Ownership หมายความว่า เมื่อมีปัญหาพยายามที่จะควบคุมสถานการณ์และนำตัวเองเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ กล่าวคือเหมือนกับเป็นเจ้าของปัญหาที่จะเข้าไปแก้ไขสถานการณ์ R หรือ Reach หมายความว่า วิธีคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาเล็กๆ ปัญหานั้นมีจุดจบ ปัญหานั้นสิ้นสุดได้ และ E หรือ Endurance หมายความว่า ปัญหานั้นจะมีจุดจบและปัญหานั้นก็จะหายไป ทุกปัญหามีทางออก ไม่ต้องกังวล ซึ่งความสามารถด้านนี้คือ หลักการและความสามารถที่จะมีความอดทน ทนทานต่อปัญหาต่างๆ ได้ โดยสามารถขยายความองค์ประกอบต่างๆ ได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คือ Control หมายถึง การควบคุมสถานการณ์ ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูง สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้ ยกตัวอย่าง เช่น ท่านตั้งใจทำงานเต็มที่แต่ถูกตำหนิจากผู้บังคับบัญชา ปฏิกิริยาก็คือ อาจจะต้องคิดถึงทางเลือกอื่นอย่างรวดเร็ว อันนี้ก็คือการที่จะพยายามควบคุมสถานการณ์ได้ การควบคุมสถานการณ์นี้มีอยู่ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 เป็นการควบคุมสถานการณ์ที่พบกันได้บ่อยมาก คือ การควบคุมสถานการณ์หลังจากที่ได้ตั้งสติแล้ว เช่น ถ้าเกิดปัญหาขึ้นการโต้ตอบก็อาจจะเป็นการพูดจาที่ทำให้เสียใจภายหลัง

หรือทำการกระทำที่ทำให้เสียใจภายหลัง เช่น ในกรณีอาจจะโต้เถียงเสียงดังใช้อารมณ์กับผู้บังคับบัญชาหรือกระแทกประตู แต่หลังจากที่คิดแล้วตั้งสติได้แล้วก็จะกลับไปโต้ตอบอีกต่อสถานการณ์นั้น เช่น อาจจะกลับไปขอโทษ ซึ่งจะพบทั่วๆ ไป

รูปแบบที่ 2 เป็นการควบคุมสถานการณ์ทันทีโดยที่เมื่อมีเหตุการณ์ สถานการณ์หรือปัญหาเกิดขึ้น บางครั้งความรู้สึกภายในรู้สึกโกรธ รู้สึกผิดหวัง รู้สึกหมดหวัง แต่ความรู้สึกเหล่านั้นจะถูกปลดด้วยความคิดในทางบวกและมีปฏิกิริยาโต้ตอบที่ออกมาในทางบวกทันที เช่น ขอบคุณเจ้านายที่ช่วยวิเคราะห์วิจารณ์ ได้ใช้เวลาดูผลงานจะนำไปปรับปรุงเพื่อที่จะทำให้ดีขึ้น มีความคิดทางบวก ว่าเจ้านายหวังดี อยากให้งานดีจึงตำหนิ นั่นคือ การควบคุมสถานการณ์ที่ต้องการและจะต้องฝึกฝน

องค์ประกอบที่ 2 คือ Ownership หมายถึง การถือว่าปัญหาขององค์กรเป็นปัญหาของเราแล้วก็พยายามช่วยกันแก้ไขปัญหาเป็นทีม ไม่ใช่พยายามโทษคนอื่น ถ้าหากว่ามีการทำผิดมันไม่ใช่ความผิดของเราเพราะฉะนั้นเราไม่แก้ปัญหา ทุกๆ คนในทีมจะต้องคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาของเขาเอง พยายามที่จะช่วยคิดแก้ปัญหาเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นอีกส่วนที่ทำให้คนๆ นั้นเป็นคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูง

องค์ประกอบที่ 3 คือ Reach หมายถึง การคิดว่าปัญหานั้นถึงจุดสิ้นสุดแล้วคือ อย่าคิดปัญหาเล็กให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ อย่าคิดว่าปัญหานั้นคือ จุดจบของชีวิตไม่มีทางออกแล้ว บุคคลที่คิดในทางลบคือ บุคคลที่คิดว่าปัญหารุมเร้ามากมายมหาศาลก็จะรู้สึกเหนื่อย รู้สึกหมดแรง รู้สึกไม่มีพลังและรู้สึกหมดหวังส่งผลให้สมองก็จะเหนื่อยล้า การทำงานสมองลดประสิทธิภาพลง ร่างกายก็จะอ่อนเปลี้ย ไม่สามารถที่จะไปมีความคิดดีๆ ได้ ทำให้ไม่สามารถจะไปแก้ปัญหาอะไรได้

องค์ประกอบที่ 4 คือ Endurance หมายถึง ความทนทาน ความอดทนต่อปัญหาต่างๆ ซึ่งถ้าหากว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี เป็นคนมองโลกในทางบวก พยายามเห็นปัญหาให้เป็นปัญหาเล็กๆ ก็จะทำให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ในที่สุด

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จริงแล้วมีปฏิสัมพันธ์กันและทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน บุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะเป็นคนที่มองเห็นโอกาส และบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จมองโลกแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วๆ ไป

Stoltz (1997) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคออกเป็น 4 ด้าน และรวมเรียกโดยย่อว่า CO2RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การควบคุม (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถข้ามผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคไปได้

ผู้ที่มีด้านการควบคุมสูง ได้แก่ คนที่สามารถเข้าใจปัญหาความยากลำบาก มีความคิดในเชิงรุกต่อปัญหา (Proactive Approach) และพยายามหาทางออกในการแก้ปัญญาเพื่อทำให้ตนเองผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากได้ในระดับสูง เชื่อว่า ไม่มีอะไรที่เราไม่สามารถควบคุมได้ เว้นแต่เราไม่พยายามควบคุมมัน

ด้านที่ 2 สาเหตุและความรับผิดชอบ (O2 = Origin and Ownership) หมายถึงระดับความสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรคว่ามีสาเหตุมาจากอะไร โดยการพิจารณาจากพฤติกรรมของตนเองมากกว่าความสามารถของตนเองที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดแล้วเรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไข โดยไม่มีการตำหนิโทษตัวเอง เพราะการตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่ความเศร้าโศกเสียใจ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพบว่าเป็นความผิดพลาดของตนเองจะเข้าไปมีบทบาทในการรับผิดชอบหาทางแก้ปัญหาให้ได้ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

ผู้ที่มีด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวโน้มค้นหาว่า สาเหตุของอุปสรรคเกิดขึ้นมาจากสาเหตุภายนอก แต่ถ้าหากพบว่าเป็นความผิดของตนเองก็จะพิจารณาที่พฤติกรรมภายนอกมากกว่าปัจจัยภายในตัวเอง (เช่น ความสามารถ ความฉลาด) แล้วปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตัวเองพร่ำเพรื่อเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ คนที่มีมิตินี้สูงจะยินดีรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนกระทำ ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

ด้านที่ 3 การกระจายตัวของปัญหา (R = Reach) หมายถึง การวัดผลการกระจายของความยุ่งยากของปัญหาที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ผู้ที่มีด้านการกระจายตัวของปัญหาสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบและสามารถจำกัดความเสียหายให้อยู่ภายในขอบเขต เป็นผู้ที่พร้อมรับกับอุปสรรคความยากลำบากทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่จมอยู่กับความทุกข์ที่มากับความยากลำบาก แต่คิดว่าอุปสรรคเป็นเหมือนเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและจะผ่านพ้นไป มีความเชื่อว่า ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ ไม่คิดทางลบหรือคิดวิบัติ

ด้านที่ 4 ความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของอุปสรรคได้มากหรือน้อย และความสามารถในการจัดการกับความยืดเยื้อของอุปสรรค รวมถึงหาวิธีที่จะขจัดให้หมดไป

ผู้ที่มีด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่รับรู้ว่าอุปสรรคจะดำรงอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้นและสามารถแก้ได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวัง มีกำลังใจ มีความพยายามที่จะหาทางเอาชนะอุปสรรคความยากลำบากในชีวิตให้หมดไปโดยเร็ว ในขณะที่ผู้ที่มีมิติด้านนี้ต่ำจะเป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต คิดว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้น ไม่สามารถขจัดออกไปได้และจะไม่พยายามหาทางแก้ไข ยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่นั้นยังคงเป็นอุปสรรคของตนต่อไป

Stoltz and Weihenmayer (2006) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน (CORE) โดยประกอบด้วย C: control การควบคุม O: ownership ความเป็นเจ้าของ R: reach ผลกระทบ และ E: endurance ความอดทน ดังนี้

การควบคุม (Control) การควบคุมเป็นสิทธิ์ของเราที่จะเลือกวิธีการ ใช้เวลาของเรา วิธีการทำงานของเรา ที่อยู่อาศัยของเรา เราทั้งหมดล้วนต้องการการควบคุม การควบคุมเป็นแนวความคิดที่เต็มเปี่ยมไปด้วยอารมณ์ ในทางกลับกันเราอาจเป็นบุคคลที่ทำการละเมิดการควบคุมของตนเอง มีการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมที่มากขึ้นสามารถส่งผลต่อทัศนะ ผลการดำเนินงาน สุขภาพ และความสำเร็จในระยะยาวของเรา และการควบคุมมีสองแง่มุม ประการแรกเกี่ยวกับสิ่งที่เราสามารถที่จะมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เชิงลบให้กลายเป็นสถานการณ์ในเชิงบวกได้หรือไม่ ประการที่สองเกี่ยวกับสิ่งที่เราสามารถควบคุมการตอบสนองของเราต่อสถานการณ์ต่างๆได้หรือไม่

ความเป็นเจ้าของ (Ownership) ความเป็นเจ้าของเกี่ยวข้องกับการถามคำถามที่ว่า “คุณมีแนวโน้มอย่างไรที่จะก้าวไปทำบางสิ่งเพื่อปรับปรุงสถานการณ์โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียดงานของคุณเอง” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความเป็นเจ้าของนั้นไม่ได้เกี่ยวกับการแบกรับความทุกข์ทั้งหมดไว้บนบ่าของตนเองหรือการสูญเสียพลังงานที่มีค่าไปกับการตำหนิ แทนที่จะเป็นเช่นนั้น มันเกี่ยวกับการโน้มนำพลังงานไปใช้ทำบางสิ่งโดยไม่สำคัญว่าจะเล็กน้อยเพียงใด เพื่อทำสิ่งต่างๆให้ดีขึ้น

ผลกระทบ (Reach) คุณรู้จักใครสักคนที่โดนต่อว่าจากการทำงานที่ผิดพลาดหรือไม่ หากคุณรู้จัก – นี่คือผู้คนประเภทที่วันทั้งวันของพวกเขาถูกทำลายลงเมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งผิดพลาดไป หรือโครงการทั้งโครงการของพวกเขาถูกทำลายลงจากความผิดพลาดเล็กน้อยเพียงครั้งเดียว นักจิตวิทยาเรียกปฏิกิริยาแบบนี้ว่าการเกิดความล้มเหลว (catastrophizing) จากความลำบาก งานวิจัยเกี่ยวกับ AQ ได้เปิดเผยว่า ผลกระทบ หรือการรับรู้ขอบเขตของความลำบากนั้นมีบทบาทที่เกี่ยวข้อง คนที่มี AQ ต่ำคือจะรับรู้ความล้มเหลวใดๆ ว่ายิ่งใหญ่และรู้สึกอยู่นาน คนที่มี AQ สูงกว่านั้นจะไม่ปล่อยให้ปัญหาใดๆ มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จำเป็น

ความอดทน (Endurance) เมื่อสิ่งต่างๆ ยากลำบากขึ้น มิติสุดท้ายของ CORE ก็จะทำงานในเวลานั้น และมีแนวโน้มทั้งจะเพิ่มหรือลดความหวัง เมื่อเผชิญกับความลำบาก ความลำบากจะเกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่า: คุณคิดว่าสิ่งนี้มันจะสิ้นสุดหรืออยู่ไปอีกนานเท่าไร ผู้คนที่มี AQ สูงจะยังมีความหวังและมองโลกในแง่ดี พวกเขาสามารถมองในอดีตแม้ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาที่เลวร้ายที่สุด คนที่มีค่า AQ ต่ำมีแนวโน้มที่จะมองความพ่ายแพ้นี้เป็นระยะยาว

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของ AQ นั้น สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง คือ ผู้ที่รับรู้ว่า ต้องมีหนทางที่จะควบคุมสถานการณ์และสามารถหาหนทางของปัญหาที่เกิดขึ้นให้ดีขึ้นได้ (Control)มีความเต็มใจในการรับผิดชอบต่อปัญหาว่าเป็นปัญหา

ของตนเอง เพื่อที่จะหาทางแก้ไขปรับปรุง (Origin and Ownership) รวมทั้งรับรู้ว่าปัญหาจะไม่ขยายตัวออกไปอย่างมีสติ (Reach) และปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวไม่นานก็จะผ่านพ้นไปได้ (Endurance) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดองค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของ Stoltz (1997) มาใช้ในการศึกษาวิจัย เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านแสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูง ปานกลาง หรือต่ำได้

3.7 เทคนิคในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่เราทุกคนสามารถปรับปรุงและพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นจึงมีผู้สนใจศึกษาและได้เสนอวิธีในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ดังนี้

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2551) เสนอแนวทางพัฒนา AQ ตามแนวคิด CO2RE ของ Stoltz ดังนี้

Control = การกำหนดสติฝึก Sense of Control ฝึกบุคลิกภาพแบบ Proactive และ Assertive Behavior

Origin = เป็นผลจากการกระทำของตนเอง จิตที่ขาดการควบคุมมิใช่เกิดจากเกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญา หรือความสามารถ

Ownership = มีความกล้าหาญ กล้าเสี่ยงที่จะเข้าไปรับผิดชอบ การเข้าไปรับผิดชอบช่วยให้เปลี่ยนความคิดสู่การกระทำ

Reach = การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดเชิงบวก (Positive Imagination) ฝึกการควบคุมอารมณ์ด้านลบด้วย Game Accepting & Rejecting เกมยืมสตางค์ เกมทดสอบความเสี่ยง

Endurance = ฝึกการสร้างกำลังใจกับตนเอง คิดอย่าง The Winner จินตนาการสร้างความสำเร็จของชีวิต สร้างอารมณ์ขันให้กับตนเอง เกมเป่ากระดาษ กิจกรรม WALK RALLY ที่ฝึกความอดทนให้กับตัวเอง

วิทยา นาควัชระ (2557) เสนอแนวคิดในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ต้องคิดว่า ความอดทนคือ ความกล้าหาญ เพราะทุกครั้งที่มีปัญหาหรืออุปสรรคเข้ามาให้นึกว่าเรากำลังมีความกล้าหาญมากขึ้นๆ ทุกนาทีที่ผ่านไปพร้อมกับอุปสรรคนั้น ซึ่งสามารถช่วยให้เราอดทนมากขึ้นได้โดยไม่ยากนัก

2. สร้างความภาคภูมิใจตัวเองตามความเป็นจริงให้ได้ โดยการรู้จักค้นหาและชื่นชมความดีพื้นฐานของเรา ซึ่งเป็นสิ่งที่เราเคยทำดีมาแล้วและจบไปแล้ว โดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทน แม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ก็นับว่าเป็นความดีพื้นฐานได้ ทำให้เกิดความสุข มีความมั่นใจและภาคภูมิใจตัวเองมากขึ้น ส่งผลให้ปัญหาอุปสรรคทั้งหลายดูไม่เป็นเรื่องใหญ่โตอีกต่อไป

3. รู้จักสร้างจินตนาการหรือความเชื่อที่ดีอยู่เสมอ เช่น เชื่อว่าพรุ่งนี้จะดีขึ้นอุปสรรคที่มีอยู่กำลังจะลดลง เราสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ เชื่อว่าวันพรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันนี้ เมื่อเราเชื่อว่าชีวิตจะดีขึ้นในอนาคตจะส่งผลให้เราเกิดกำลังใจ เกิดพลังในการอดทนรอคอยวันดีๆ และสิ่งดีๆ ต่อไป เกิดกำลังใจและความคิดสร้างสรรค์ที่ดีต่อไป

4. รู้จักพัฒนาความเชื่อให้เกิดความเป็นไปได้ ความเชื่อที่ดี ดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเกิดกำลังใจและต้องพัฒนาต่อไป โดยคิดว่าการที่เราจะมีชีวิตที่ดีขึ้นได้นั้น เราต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองบางอย่างให้เหมาะสมขึ้น ให้ดีขึ้นอีก โดยการลดสิ่งบางสิ่งในตัวเราที่ไม่ดีออกไป เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ดี และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ดีขึ้น

Stoltz (1997) ได้เสนอแนะหนทางในการช่วยพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่เรียกว่า “The LEAD Sequence” ดังนี้

L = Listen to your adversity response เป็นการฟังและรับรู้ถึงวิธีตอบโต้ปัญหาอุปสรรคของตนเองว่าเป็นอย่างไร มีมิติ (CO2RE) ใดต่ำหรือสูง

E = Explore all origins and your ownership of the result เป็นการสำรวจว่าสิ่งใดคือสาเหตุดั้งเดิมของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนอย่างเฉพาะเจาะจงว่า ตนเองต้องทำสิ่งใดเพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้น และสาเหตุดังกล่าวมีส่วนใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของเรา และสิ่งใดที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรือการตัดสินใจของเรา

A = Analyze the evidence คือ การวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน โดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อมมาสนับสนุนว่าสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมจริงๆ แล้วมีอะไรบ้าง อุปสรรคจะเยื้องย่างมาสู่ส่วนอื่นของชีวิตอีกหรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะไม่ทำให้ปัญหาอยู่ในชีวิตนานจนเกินควร พร้อมทั้งวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการแก้ไขและเพิ่มศักยภาพของตนเอง

D = Do something เป็นการเลือกวิธีการและลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราในระยะเวลาที่น้อยที่สุด ด้วยการหาข้อมูลที่จำเป็นเพิ่มเติม และวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามามีบทบาทต่อชีวิต

จากเทคนิคในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ดีจะสามารถแก้ไขและควบคุมสถานการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคปัญหาต่างๆ ของตนเองได้เป็นอย่างดี และใช้การมองโลกในแง่ดีในการเผชิญปัญหา รวมถึงรู้จักอดทนรอคอย เข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและตนเองได้ และมีความหวังที่ดีอยู่เสมอ ดังนั้นเมื่อบุคคลมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ดี ก็ทำให้มีโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากยิ่งขึ้น

3.8 การวัดและการตีความระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

การวัดและการตีความระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2545) ได้สร้างแบบทดสอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค แบบเลือกตอบประมาณค่า 5 ระดับ โดยสามารถแปลผลคะแนนตามเกณฑ์ต่างๆได้ดังนี้ คะแนนอยู่ที่ 55-60 หมายความว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถสูง มองโลกในแง่ดี และเป็นบุคคลที่สามารถที่จะเป็นผู้นำแนะนำคนอื่นได้ คะแนน 49-54 หมายความว่า เป็นบุคคลที่ชอบสิ่งที่ท้าทาย เป็นบุคคลที่ชอบแก้ปัญหา และสามารถเป็นที่มี AQ สูงกว่านี้ได้ ด้วยการพัฒนาฝึกฝนตัวเองให้มี AQ ที่สูงขึ้น คะแนน 41-48 เป็นบุคคลที่สามารถแก้ไขปัญหาได้พอสมควร เมื่อทำได้ไม่นานก็จะรู้สึกเหนื่อยล้า รู้สึกไม่มีแรง หมดปัญญา แต่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ คะแนน 36-40 เป็นบุคคลที่ควบคุมสถานการณ์บางอย่างได้ดี แต่เมื่อปัญหาซับซ้อนมากขึ้น วุ่นวายมากขึ้น ท้าทายมากขึ้น จะรู้สึกทุกข์ทรมานมาก ซึ่งก็สามารถจะพัฒนาได้เช่นกัน คะแนน ต่ำกว่า 35 ลงไป หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตดูเหมือนจะเป็นปัญหาไปหมด มองไปทางไหนก็มีแต่ปัญหา ซึ่งต้องพยายามพัฒนาหรือมีวิธีคิดใหม่ก็สามารถเพิ่ม AQ ได้ เช่นเดียวกัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้กล่าวถึงการวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยมีแนวการวัดโดยพิจารณาจากองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 มิติของสตอลทซ์ รวมเรียกโดยย่อว่า CO2RE มิติที่ต้องวัดมีทั้งหมด 4 มิติคือ การควบคุม สาเหตุและความรับผิดชอบ การกระจายตัวของปัญหา ความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา ลักษณะของมาตรวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค สตอลทซ์ได้พัฒนาเผยแพร่ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทั้งในระดับช่วงอายุและการประกอบอาชีพ ซึ่งลักษณะโดยทั่วไปของมาตรวัดคล้ายมาตรจำแนกความหมาย โดยมีข้อคำถามจะมีระดับความรู้สึกให้เลือกตอบอยู่ตรงกลาง 5 ระดับ และแต่ละข้อคำถามจะเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้ตอบจินตนาการว่าหากเหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นกับตนเอง จะคิดหรือตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้นอย่างไร

Stoltz (1997) ได้นำเสนอวิธีการวัดและการตีความระดับในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค โดยใช้การประเมิน ARP Quick Take TM (The Adversity response profile) ซึ่งเป็นการประเมินที่ได้จากการศึกษาวิจัยและรวบรวมจากประชากรกว่า 20,000 คนจากหลากหลายสาขาอาชีพทั่วโลก แบบประเมินได้รับการออกแบบเพื่อใช้วัดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคโดยเฉพาะ เป็นเครื่องมือในการวัดการตอบสนองต่อความยากลำบากและอุปสรรคต่างๆที่ใช้ได้กับบุคลหลากหลายอาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าสามารถใช้พยากรณ์ความสำเร็จและผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้

ลักษณะโดยทั่วไปของมาตรวัด มีดังนี้

3.7.1 มีลักษณะคล้ายมาตรจำแนกความหมาย (Semantic differential scale) กล่าวคือ ในแต่ละข้อคำถาม จะมีระดับความรู้สึกให้เลือกตอบอยู่ตรงกลาง 5 ระดับ โดยมีประโยคหรือวลีที่มีความหมายตรงกันข้ามอยู่ 2 ขั้ว แต่ไม่ได้เป็นคำคุณศัพท์สั้น ๆ เหมือนมาตรจำแนกความหมาย

3.7.2 ในแต่ละข้อคำถามจะเป็นสถานการณ์สมมติที่อาจเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้ตอบจินตนาการว่า หากเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับตนเอง จะคิดหรือตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้นอย่างไร ซึ่งจำนวนข้อคำถามมีทั้งสิ้น 30 ข้อ และในแต่ละข้อจะมีข้อคำถามย่อยอีก 2 ข้อ และมีมิติ CO2RE ที่มีเครื่องหมายกำกับไว้

สำหรับการวัดระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดขึ้นมาจากแนวคิดของ Stoltz (1997) โดยวัดออกมาในรูปแบบของแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตอบสนองต่ออุปสรรคหรือปัญหาในชีวิต ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบของปัญหา ด้านความอดทน

ตอนที่ 4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองมีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งมีความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดีมีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองสามารถหาทางเลือกของตนเองมีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัดมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนักจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ที่ให้ความสำคัญในฐานะที่ผู้เรียนเป็นปัจเจกบุคคล และมีแนวคิดว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ และมีความโน้มเอียงที่จะใส่ใจ ใฝ่รู้ขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเอง มนุษย์สามารถรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองและถือว่าตนเองเป็นคนที่มีค่า และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) มีข้อที่น่าสังเกตว่ามีคำซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันหลายคำ อาทิเช่นคำว่า Self-education, Self-planned learning, Self-teaching, Autonomous learning, Independent study ในบางครั้ง นักการศึกษาบางคนใช้คำเหล่านี้ในความหมายแทนกัน แต่ที่นิยมใช้แพร่หลายในปัจจุบันนี้มากที่สุดก็คือคำว่า Self-directed Learning จึงได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายกันในลักษณะดังนี้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น เน้นการดำเนินการที่ผู้เรียนช่วยเหลือตนเองในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มในความอยากรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วทำการวางแผนศึกษาค้นคว้าต่างๆ ด้วยตนเองไปจนจบกระบวนการเรียนรู้

ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร (2549) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้ สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และประสิทธิผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีการแบ่งแยกชัดเจน ผู้เรียนจะกลายเป็นผู้กำหนดแหล่งข้อมูลและทักษะที่ตนต้องการเรียน และกำหนดว่าจะดำเนินกระบวนการเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้อย่างไร รวมทั้งกำหนดว่าจะประเมินผลความก้าวหน้าอย่างไร โดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ (facilitator) และเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้เรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนโดยการกำหนดความต้องการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งการออกแบบประสบการณ์และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของตน ตลอดจนการประเมินผลด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ (Facilitators) กับผู้เรียน มากกว่าที่จะเป็นครูผู้สอนความรู้โดยตรง โดยมีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ใช้ในการค้นคว้าและเสาะแสวงหาความรู้ของบุคคล โดยบุคคลนั้นๆ มีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง มีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ โดยจะต้องมีการวางแผนการเรียน มีการเลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับนิสัยในการเรียนรู้ของตนเองและมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนของตน

ทิพวิทย์ ชื่นนิยม (2556) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่าเป็นกระบวนการศึกษาของบุคคล โดยบุคคลนั้นมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง มีความตั้งใจมีจุดมุ่งหมายมีการวางแผนการเรียน เลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีการวัดและการประเมินตนเอง

สุจินดา ประเสริฐ (2557) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลปรารถนาสมัครใจจะรับผิดชอบ จัดการ และควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างอิสระ ด้วยการวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ของตนเอง การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองด้วยตนเอง การแสวงหาทรัพยากรที่เหมาะสม การตัดสินใจวิธีการเรียนที่จะใช้ และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเอง โดยบุคคลสามารถที่จะถ่ายโอนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่

M.S.Knowles(1975) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองโดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ต้องการก็ได้ ผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนด

เป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะแจกแจงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นคนและเป็นอุปกรณ์ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้น

Skager (1978) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียน และความสะดวกในการวางแผนการปฏิบัติ ตลอดจนการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคลและในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนที่ร่วมมือกัน

Tough (1979) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า เป็นการเรียนโดยเจตนา จงใจ ซึ่งความต้องการอย่างแรกของบุคคลนั้น คือ การต้องการความรู้หรือทักษะบางอย่าง

Brookfield (1984) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหมายถึง การเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระและแยกตนอยู่คนเดียว จะหมายถึงคนที่ซึ่งเรียนโดยอาศัยความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกน้อยที่สุด ตนเองจะเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหมายถึงกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ การวางเป้าหมายและแผนการเรียนอย่างมีระบบ การแสวงหาแหล่งทรัพยากร เลือกและนำมาประยุกต์เป็นกลวิธีในการเรียนรู้ และมีการประเมินผลการเรียน โดยจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

4.2 ความสำคัญของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ต้องพิจารณาเชื่อมโยงกับคุณลักษณะต่างๆ ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและกระบวนการเรียน ดังนั้นจึงได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่าในปัจจุบันนี้โลกมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ต่างๆ ได้เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ดูเหมือนว่าสิ่งที่มนุษย์ต้องรู้ ต้องศึกษาได้ทวีจำนวนเพิ่มขึ้นตามความเจริญที่รุดหน้าไป โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดคือเราจะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ให้มากที่สุดได้อย่างไร เพราะการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาก็เป็นเพียงวิธีการหนึ่ง แต่โอกาสและจังหวะนั้นมิได้เกิดขึ้นกับทุกคน และไม่อาจจะศึกษาความรู้ได้ครบทั้งหมด การไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่อาจช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ และเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ได้จำนวนมากที่สุด เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้า เพราะตนมีความต้องการ บุคคลนั้นก็จะดำเนินการศึกษาต่อเนื่องโดยไม่มีใครต้องบอก อีกทั้งยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ไม่สิ้นสุด ซึ่งวิถีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวก็จะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learner) อันเป็นเป้าหมายที่นักการศึกษา

ในปัจจุบันมีความคาดหวังและพึงปรารถนามากที่สุด และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ ฐานะความเป็นอยู่และการยอมรับจากสังคม

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจัดได้ว่าเป็นแนวคิดในการเรียนรู้ซึ่งทั้งผู้เรียน ผู้สอน และองค์กรสถาบันสถาบันที่จัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคน

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2551) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้

1. สามารถเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนแต่ละคนในการตัดสินใจทุกขั้นตอน รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองให้มีความมานะบากบั่นต่อการเรียนรู้

2.การนำตนเองได้ถือว่าเป็นคุณลักษณะดีที่สุดที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้

3. การนำตนเองได้นั้น ไม่จำเป็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยอยู่ห่างไกลจากผู้อื่น สามารถเรียนรู้ในท่ามกลางผู้อื่นได้

4. ผู้เรียนโดยการนำตนเอง จะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จากความรู้และทักษะในสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้

5.การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรทั้งหลาย เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ การฝึกปฏิบัติงานกิจกรรมการเขียนเพื่อรายงานผลการเรียน เป็นต้น

6.บทบาทของครู-ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การสนทนากับผู้เรียน การเสนอแนะแหล่งและสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ เป็นต้น

7. สถาบันการศึกษาจำนวนมากพยายามหาทางสนับสนุนวิธีการศึกษาด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้ระบบเปิด (Open learning) ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล เปิดสอนรายวิชาและการจัดโปรแกรมการเรียนด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ

ประภาภัทร นิยม (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ขณะที่เรากำลังเรียนรู้ทำอะไรใหม่ๆ เช่น เรียนทำอาหาร ทอผ้า เล่นกีฬาชนิดใหม่ ศึกษาการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร เรียนภาษาเพื่อนบ้าน ขับรถเส้นทางใหม่ ฯลฯ ความสุขกำลังเกิดขึ้นระหว่างที่เราจดจ่อกับการเรียนรู้ ยิ่งเมื่อได้แจ่มแจ้งความรู้ จะเพิ่มพูนความพึงพอใจ การเรียนรู้ได้ชื่อว่าเป็นหนทางอันยอดเยี่ยมของการเข้าหาความรื่นรมย์ แม้ว่ามันอาจหมายถึงการผ่านช่วงเวลาของความเหน็ดเหนื่อย อดทน และท้อแท้ ก็ตาม

Knowles (1975) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการสอนแต่อย่างเดียว

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของจิตวิทยาพัฒนาการ เมื่อแรกเกิดบุคคลต้องพึ่งผู้อื่น จำเป็นต้องมีบิดามารดา ปกป้องและตัดสินใจแทน แต่เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของผู้อื่นจะมีความเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง และชี้นำตนเองได้

3. มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก เช่น มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์วิทยบริการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียน ที่จุดสำหรับบุคคล ภายนอก การศึกษาระบบมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น รูปแบบของนวัตกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็น ความรับผิดชอบ ของผู้เรียนที่จะต้อง เริ่มจากการริเริ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ความเปลี่ยนแปลงของโลกหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษา ได้แก่

4.1 ความรู้ต่าง ๆ ที่มนุษย์เรียนรู้ และสะสมไว้จะค่อย ๆ ล้าสมัยและหมดไปภายในเวลา 10 ปี หรือน้อย ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะดังกล่าวเมื่อบุคคลจบการศึกษาไปแล้วก็ยังสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่เท่าทันโลก

4.2 ความหมายของ "การเรียนรู้" หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น เรียนรู้จากบิดา มารดา เพื่อน ครู สถาบันต่าง ๆ หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น นั่นก็คือ การเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต และบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง จะไม่จำกัดอายุผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสที่จะตัดสินใจเลือกเรียนตามความสนใจ และความต้องการที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนที่อยู่ในวัยเยาว์ควรเน้นทักษะ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้ใช้ทักษะนี้ในการแสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

จากคุณลักษณะความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นเน้นการดำเนินการที่ผู้เรียนช่วยเหลือตนเองในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มในความอยากรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วทำการวางแผนศึกษาค้นคว้าต่างๆ ด้วยตนเองไปจนจบกระบวนการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาเสมอไป การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือจากการเรียนกับกลุ่มก็ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเองจึงเป็นคุณลักษณะพื้นฐานอันสำคัญ และจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต และการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถสร้างบุคคลและสังคมแห่งการเรียนรู้โดยการนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากแหล่งวิทยาความรู้ต่างๆมาใช้อย่างเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคมในปัจจุบันและอนาคต

4.3 คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีด้วยกันหลายแบบ Griffin (1983) ได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่เชื่อแนวคิดของ Knowles โดย Knowles ได้เสนอรูปแบบของLearning contract ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. กลุ่มที่เชื่อแนวความคิดของ Tough โดยรูปแบบที่สำคัญของกลุ่มนี้ คือ Learning Project ที่เป็นตัวชี้ว่าบุคคลนั้นมีส่วนในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด

3. กลุ่มที่เชื่อเรื่องบทสำเร็จรูป โดยตามแนวความคิดของ Skinner ซึ่งGriffinวิจารณ์ว่า วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เรียนด้วยตนเอง (Self-directed approach) แต่มิใช่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) ลักษณะที่น่าจะเป็น คือ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการกำกับของครูมากกว่า

4.กลุ่มที่จัดในรูปแบบที่ไม่ได้จัดแบบสถานศึกษา สิ่งที่ให้ คือ ประกาศนียบัตรสำหรับบุคคลภายนอก และ หน่วยกิตสำหรับประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ หรืออีกนัยหนึ่ง กลุ่มคนที่มาเรียนในรูปแบบนี้มีความคาดหวังในความรู้ สมัครมาเรียนตามความสนใจ

5. กลุ่มที่เรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตมนุษย์

จากความเชื่อ สมมุติฐานและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้การตีความหมายของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่แตกต่างกันออกไป และยึดถือในรูปแบบที่ต่างกัน อย่างไรก็ดีถ้าเรามีความเชื่อว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมการเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) แล้วจะนำไปเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong learner) นั้น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควรมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ (สมคิด อิสระวัฒน์, 2542)

1. สมัครใจที่จะเรียนด้วยตนเอง (Voluntarily to Learn) มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนเฉพาะความอยากรู้

2. ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตัวเอง (Self-resourceful) นี้คือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยตนเอง (manager of change) ผู้เรียนต้องมีความตระหนักในความสามารถสามารถตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี

3. ผู้เรียนต้องรู้ “วิธีการที่จะเรียน” (know how to learn) นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

Knowles (1975) ได้อธิบายลักษณะของคนซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเองดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิด และทักษะที่จำเป็นในการ เรียนรู้ ได้แก่ความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้นำ และการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2. มีแนวคิดว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้ใด และเป็นผู้ที่ สามารถควบคุม และนำตนเองได้

3. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเองรวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือกลับจากบุคคลเหล่านั้น

4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการ ในการเรียนรู้ของตนเองโดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้

6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือขอคำปรึกษา

7. มีความสามารถในการแสวงหาบุคคล และแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะการวางแผนอย่างดี

9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

Skager (1978) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการนำตนเองของผู้เรียนไว้ทั้งหมด 7 ข้อดังนี้

1. การยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) ในที่นี้การยอมรับตนเอง หมายถึง มุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนรู้ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานที่ครอบคลุมถึงประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึงการรู้สึกมีคุณค่าเชิงบวกต่อตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

2. การวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness) ประกอบด้วย 2.1 การรับรู้ถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง 2.2 การวางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้ 2.3 การวางแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจขอความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากผู้อื่นในขั้นตอนใดๆของกระบวนการดังกล่าวข้างต้นก็

ได้ อย่างไรก็ตามผู้ที่มีการวางแผนการเรียนรู้อาจจะประสบความสำเร็จในเป้าหมายของตนระหว่างอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนอาจได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ของเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. การมีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้อยู่ในตนเอง สามารถเรียนรู้ได้โดยปราศจากสิ่งควบคุม หรือสิ่งจูงใจจากภายนอก เช่น ของรางวัล การกลัวถูกตำหนิ การกลัวถูกลงโทษ การช่วยเหลือหรือการสนับสนุน เป็นต้น และสามารถเรียนรู้นอกห้องเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถที่จะประเมินผลตนเองได้ว่า เรียนรู้ได้ในระดับใด ซึ่งการที่ผู้เรียนสามารถประเมินผลตนเองว่าเรียนรู้ได้ดีแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับหลักฐานที่ผู้เรียนมีอยู่ และผู้เรียนอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ โดยผู้เรียนจะยอมรับผลการประเมินนั้นว่าถูกต้อง เมื่อผลการประเมินได้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น

5. การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน อาจสะท้อนถึงการเรียนรู้ หรือการวางเป้าหมายของตน ซึ่งในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ความสนใจใฝ่รู้ ความชอบเรียนรู้ในสิ่งที่ยากและซับซ้อน และการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ และบ่งบอกถึงการเปิดรับประสบการณ์

6. การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) กล่าวคือ การยืดหยุ่นในการเรียนรู้ชี้ให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียนรู้เมื่อการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือเกิดปัญหา และใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูกในการเข้าถึงปัญหา เมื่อเกิดความล้มเหลวก็จะนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะยอมแพ้หรือยกเลิก

7. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) กล่าวคือผู้เรียนรู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองจะสามารถเลือกที่จะกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง โดยสามารถที่จะกำหนดให้สอดคล้องกับระยะเวลาและสถานที่ ว่าลักษณะของการเรียนรู้ลักษณะใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

จากคุณลักษณะการเรียนด้วยการนำตนเองดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าลักษณะของบุคคลซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งก็คือตนเองหรือผู้เรียน จะรู้ว่าตนมีความต้องการจะเรียนเรื่องอะไร ใช้วิธีการเรียนแบบใด จะไปหาแหล่งข้อมูลที่ใดและใช้วิธีการประเมินอย่างไร โดยคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การแสดงบทบาทที่เหมาะสม ในการเรียนการสอนแบบนำตนเอง ต้องเริ่มต้นจากการรู้จักและยอมรับตนเองให้ได้เสียก่อน เพื่อที่จะวินิจฉัยได้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้ในสิ่งใด อันอาจจะนำให้ผู้เรียนเข้าไปสู่กระบวนการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Skager (1978) มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและสร้างเครื่องมือในการวิจัย เนื่องจากเป็น

องค์ประกอบที่สามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้ที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยมีองค์ประกอบดังนี้ ได้แก่ 1.การยอมรับตนเอง (Self-acceptance) 2.การวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness) 3.การมีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) 4.การประเมินผลตนเอง (Internalized evaluation) 5.การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to experience) 6.การมีความยืดหยุ่น (Flexible) 7.การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

4.4 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในปัจจุบันได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดผลต่อการเรียนไว้ต่างๆ ดังนี้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ได้วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่พบว่าวิธีกระบวนการเรียนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อาจแบ่งออกได้เป็น 6 ลักษณะ คือ

รูปแบบที่ 1 - 1. เริ่มต้น (สนใจ ตื่นเต้นความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกในทางบวก) 2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ (สับสน ท้อทอย) 3. การดำเนินการที่จะคลี่คลายความยุ่งยาก (ท้าทาย) 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ (มีความรู้สึกที่ดี ความพอใจ รู้สึกว่าได้รับความสำเร็จ มีความรู้สึกว่าได้เรียนอะไร ต้องการจะรู้มากขึ้น) 5.ความสนใจยังคงมีอยู่

รูปแบบที่ 2 - 1. เริ่มต้น (สนใจ ตื่นเต้นความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกในทางบวก) 2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ (สับสน ท้อทอย) 3. การดำเนินการที่จะคลี่คลายความยุ่งยาก (ท้าทาย) 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ (มีความรู้สึกที่ดี ความพอใจ รู้สึกว่าได้รับความสำเร็จ) 5. การผสมผสาน ความรู้เก่าและความรู้ใหม่ (ตื่นเต้น ภาคภูมิใจ) 5. ความสนใจยังคงมีอยู่

รูปแบบที่ 3 - 1. เริ่มต้น (สนใจ ตื่นเต้นความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกในทางบวก) 2.เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ (โกรธแค้น ไม่พอใจ ท้อถอย) 3. การดำเนินการที่จะคลี่คลายความยุ่งยาก (ต้องการทำให้จบสิ้นโดยเร็ว ทำพอพ้นตัว ทำพอผ่านเกณฑ์ต่ำสุดที่กำหนดไว้) 4. เมื่อคลี่คลาย ความยุ่งยากต่างๆ ได้ (โล่งใจ ดีใจที่ทุกอย่างจบลง) 5. ความไม่สนใจยังคงมีอยู่ต่อไป

รูปแบบที่ 4 - 1. เริ่มต้น (ไม่สนใจ ไม่ต้องการทำรู้สึกเสียเวลา ความรู้สึกในทางลบ) 2. เมื่อเผชิญกับความยุ่งยากต่างๆ (สับสน เครียด ท้อถอย วุ่นวายใจ ไม่แน่ใจ ท้าทาย) 3. การดำเนินการที่จะคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ (บังคับตนเองให้พยายามมากขึ้น) 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ (มีความรู้สึกที่ดี สำเร็จ มีความสุข) 5.ผสมผสานความรู้เก่าและความรู้ใหม่ (แปรเปลี่ยนจากความไม่สนใจเป็นสนใจ ภูมิใจ ตื่นเต้น)

รูปแบบที่ 5 - 1. เริ่มต้น (ไม่สนใจ เบื่อหน่าย เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ไม่ต้องการเรียน ไม่กังวลว่าจะเป็นอย่างไร) 2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ (สับสน วุ่นวายใจ ท้อทอย) 3. การดำเนินการที่จะคลี่คลายความยุ่งยาก (คิดว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ) 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากได้ (โล่งใจ ดีใจที่ทุกอย่างจบสิ้นลง) 5. ความไม่สนใจยังคงมีอยู่ต่อไป

รูปแบบที่ 6 - 1. เริ่มต้น (ไม่สนใจ โกรธ เกลียด เบื่อหน่าย รู้สึกเสียเวลา) 2. เมื่อเผชิญกับความยุ่งยากต่างๆ (โกรธมากยิ่งขึ้น ท้อถอย เบื่อหน่าย) 3. เลิก หยุดกระทำ 4. ความไม่สนใจยังคงมีอยู่

เป็นที่น่าสังเกตว่ารูปแบบที่ 3 และ 4 จะมีประสบการณ์การเรียนรู้ 4 ขั้นตอน รูปแบบที่ 5 มี 5 ขั้นตอน และรูปแบบที่ 6 มี 3 ขั้นตอน และเมื่อวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 6 แบบจะพบว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่ตนมีความสนใจ ความรู้สึกสนใจ ความอยากรู้อยากเรียน ก็ยังคงมีอยู่ไม่ว่าบุคคลนั้น จะเรียนทั้งในระบบโรงเรียนหรือเรียนด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนด้วยความรู้สึกที่ไม่สนใจในสิ่งที่ตนเรียน ความรู้สึกไม่สนใจก็ยังคงอยู่ ยกเว้นแต่ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่สนใจก็ยังคงอยู่ ยกเว้นแต่ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่ตนเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับเขา

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 6 กระบวนการดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. การวางแผนการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนดำเนินการร่วมกับสถาบันการเรียนรู้

3. การวินิจฉัยความต้องการในสิ่งที่สนใจจะเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง

4. การออกแบบแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ (Learning Contract)

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้

6. การประเมินผลด้วยตัวผู้เรียนเอง

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2554) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียน โดยระบุขั้นตอนการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นจนจบ และมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ และแหล่งการเรียนรู้

Knowles (1975) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง จะเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองในการเรียน ให้เพื่อนอีกคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และเพื่อนอีกคนหนึ่งทำหน้าที่จดบันทึก กระทำเช่นนี้หมุนเวียนไปจนครบทั้ง 3 คน ได้แสดงบทบาทครบ 3 ด้าน คือ ผู้เสนอความต้องการผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจดบันทึกสังเกตการณ์ การเรียนรู้บทบาทดังกล่าวให้ประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกๆ ด้าน

2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยเริ่มต้นจากบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1 ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วจึงเริ่มเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน

2.2 ผู้เรียนควรเขียนจุดมุ่งหมายให้แจ่มชัด เข้าใจได้ ไม่คลุมเครือ คนอื่นอ่านแล้วเข้าใจ

2.3 ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวัง

2.4 ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้

2.5 การกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับ ควรมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

3. การวางแผนการเรียน โดยผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของวิชา ผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของตนเอง

3.2 การวางแผนการเรียนของผู้เรียน ควรเริ่มต้นจากผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3 ผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

3.4 ผู้เรียนเป็นผู้ระบุวิธีการเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่มีความสำคัญต่อการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังนี้

4.1 ประสบการณ์การเรียนแต่ละด้านที่จัดให้ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมาย ความหมาย และความสำเร็จของประสบการณ์นั้น ๆ

4.2 แหล่งวิทยาการ เช่น ห้องสมุด วัด สถานีอนามัย สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

4.3 เลือกแหล่งวิทยาการให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

4.4 มีการจัดสรรอย่างดี เหมาะสม กิจกรรมบางส่วนผู้เรียนจะเป็นผู้จัดการเองตามลำพัง และบางส่วนเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน

5. การประเมินผล เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองเป็นอย่างดี การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และค่านิยม ซึ่งขั้นตอนในการประเมินผล มีดังนี้

5.1 กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้แน่ชัด

5.2 ดำเนินการทุกอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขั้นตอนนี้สำคัญในการใช้ประเมินผลการเรียนการสอน

5.3 รวบรวมหลักฐาน การตัดสินใจจากการประเมินผลจะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้

5.4 รวบรวมข้อมูลก่อนเรียน เพื่อเปรียบเทียบหลังเรียนว่าผู้เรียนก้าวหน้าไปเพียงใด

5.5 แหล่งของข้อมูล จะหาข้อมูลจากครูและผู้เรียนเป็นหลักในการประเมิน

Skager (1978) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่ามีวิธีการเรียนรู้ 4 รูปแบบที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบนำตนเอง คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการค้นพบ การศึกษาแบบเปิด การสร้างความเป็นตัวของตัวเองอย่างเป็นระบบ

จากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีกระบวนการ ดังนี้

1. การประเมินความต้องการของตนเอง

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย

3. การกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยกำหนดระดับความยากง่าย ชนิดของสิ่งที่ต้องการเรียน

4. การจัดการในการเรียน โดยกำหนดปริมาณเวลาที่ต้องการให้อาจารย์สอน ปริมาณเวลาที่ต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน

5. การเลือกวิธีการเรียนและสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน เทคนิคการสอน ทรัพยากรการเรียนรู้ที่ต้องใช้

6. การกำหนดวิธีการควบคุมสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทางด้านอารมณ์

7. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน

4.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในปัจจุบันได้มีนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ด้วยกัน ดังนี้

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2550) คือ

1. ผู้เรียน (Learners)

ผู้เรียนต้องแสดงบทบาทการชี้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดความต้องการการเรียนรู้ การออกแบบแผนการเรียนรู้ การกำหนดทรัพยากรการเรียนรู้ และการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

2. ผู้สอน (Instructor)

ผู้สอนต้องแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และเป็นผู้กระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ (Learning Resources)

เป็นทรัพยากรการเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่สนองตอบต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

Chulalongkorn University

Brockett and Hiemstra (1991) ได้นำเสนอว่าคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ กระบวนการของวิธีการเรียนรู้และลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล นักการศึกษาควรต้องตระหนักถึงการจัดวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน รวมทั้งบริบททางสังคมที่อยู่แวดล้อม ซึ่งต้องนำสู่การรับผิดชอบในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

Garrison (1997) ได้อธิบายถึงแนวคิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นผลจากการผลักดันของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

1. การจูงใจจุดเริ่มต้น (Motivation: Entering) เป็นจุดริเริ่มและดำรงรักษาความพยายามที่มุ่งสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การกำกับด้วยตนเอง (Self-Monitoring: Responsibility) การรับผิดชอบปัจจัยภายในในการกำกับตนเองของแต่ละบุคคล

3. การจัดการด้วยตนเอง (Self-Management: Task Control Issue) ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกของบุคคลในการจัดการควบคุมงานต่างๆ จากสถาบัน

นอกจากนี้ Garrison ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถดำรงรักษาความต่อเนื่องของการเรียนรู้ ไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงที่สองของการจูงใจ โดยประสานกับความรับผิดชอบส่วนตนและการควบคุมจากสถาบัน เมื่อได้เกิดพลังร่วมดังกล่าวแล้วบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มีปัจจัยทางด้านผู้เรียน ผู้สอน และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงแรงจูงใจมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ตอนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีทางสถิติ

การวิเคราะห์สมการถดถอย

ความหมายการวิเคราะห์สมการถดถอย

การวิเคราะห์สมการถดถอยหรือการวิเคราะห์สมการทำนาย (Prediction Equation) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติของการใช้ตัวแปรต้น หรือตัวแปรทำนาย (Predictor Variables) อย่างน้อยหนึ่งตัวทำนาย (หรืออธิบาย) ความผันแปรของตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์ (Criterion variables)

ถ้าการวิเคราะห์สมการถดถอย ประกอบด้วยตัวแปรต้น 1 ตัว สำหรับทำนายตัวแปรตาม 1 ตัว ซึ่งวัดเป็นค่าในเชิงปริมาณ เรียกว่า การวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) แต่ถ้าใช้ตัวแปรมากกว่า 1 ตัว ทำนายตัวแปรตามที่วัดในเชิงปริมาณ 1 ตัว เรียกว่า การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

จุดมุ่งหมาย

การวิเคราะห์สมการถดถอยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า ตัวแปรต้นใดบ้างที่สามารถใช้ทำนาย (อธิบาย) ตัวแปรเกณฑ์ โดยอาจมีประเด็นปัญหาของการวิจัย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) ดังเช่น

1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายใดบ้าง ที่สามารถใช้ทำนาย (อธิบาย) ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

2. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายตามทฤษฎีมีตัวใดบ้าง และมีความสำคัญเพียงใดในการทำนาย (อธิบาย) ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

3. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายใดที่น่าจะเป็นสาเหตุของตัวแปรตามหรือผลที่เกิดขึ้น

โมเดลของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) สมการทำนายอย่างง่ายเป็นการทำนายตัวแปรตามครั้งละ 1 ตัว จากตัวแปรอิสระ 1 ตัว สมมติว่า Y เป็นตัวแปรตามซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างเป็นระบบกับตัวแปรอิสระ x จึงเขียนเป็นฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) ดังนี้

1. โมเดล

$$Y = f(x)$$

โมเดล : $Y_i = a + bX_i + e_i$

ในเมื่อ : Y_i = ค่าสังเกตของตัวแปรตาม

X_i = ค่าสังเกตของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนาย

a = ค่าคงที่ (Constant) หรือค่าจุดตัดแกน Y(Y-Intercept) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ปรับความแตกต่างระหว่างสเกลการวัดตัวแปร X_i และ Y_i

b = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสำหรับการทำนาย Y_i จาก X_i ซึ่งเป็นค่าความชัน (slope) หรือค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงใน Y เมื่อ X เปลี่ยนไป 1 หน่วย

e_i = ค่าความคลาดเคลื่อนสุ่ม (Error)

2. การประมาณค่า

การประมาณค่าพารามิเตอร์ a และ b นิยมใช้วิธี Ordinary Least Squares Technique (OLS) เพื่อทำให้ $\sum e^2$ มีค่าน้อยที่สุด เมื่อ $e = Y - \hat{Y}$

ดังนั้น $B = \frac{S_{xy}}{S_x^2}$ หรือ $r_{xy}\left(\frac{S_y}{S_x}\right)$

$$B = \frac{n(\sum XY) - (\sum X)(\sum Y)}{n(\sum x^2) - (\sum x)^2}$$

$$a = \overline{Y} - b\overline{X}$$

สมการทำนาย : $\hat{Y}_i = a + bX_i$

Y_i = ค่าของตัวแปรตามที่ได้จากการทำนาย

X_i = ค่าสังเกตของตัวแปรทำนาย

a = ค่าคงที่ (Constant)

b = ค่าความชัน หรือ Unstandardized Regression Coefficient (b - weight)

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย (Standard Error of Estimate)

$$S_{y.x} = \sqrt{\frac{\sum(Y-\hat{Y})^2}{n-2}}$$

$$= \sqrt{\frac{\sum Y^2 - a(\sum Y) - b(\sum XY)}{n-2}}$$

3. การปรับสเกลของตัวแปรทำนายให้เป็นค่าเบี่ยงเบนจากศูนย์กลาง (Centering Predictor Variable)

เราสามารถทำให้ค่าคงที่ (constant) จากการวิเคราะห์สมการถดถอยมีความหมายได้ ถ้าเราปรับสเกลการวัดเชิงปริมาณของตัวแปรทำนายเสียใหม่ ให้มีสเกลการวัดที่มีค่าเริ่มจาก 0 อย่างมีความหมาย โดยการปรับสเกลค่าตัวแปรทำนายเชิงเส้นตรงให้เป็นค่าที่เบี่ยงเบนจากศูนย์กลางของตัวแปรนั้น ซึ่งปกตินิยมใช้ค่าเฉลี่ยเป็นค่าศูนย์กลาง เรียกวิธีการนี้ว่า "Centering" สมมติว่าตัวแปรทำนายที่สนใจ คือ ตัวแปร X_i ปรับค่าสเกลใหม่ของ X_i จึงเป็น $\chi_i = X_i - \overline{X}$ ตัวแปร X_i ที่วัดบนสเกลใหม่ (χ_i) จึงมีค่าศูนย์กลางเป็น 0 $(\because \overline{X} = 0)$ และมีค่าเป็น + หรือ $-$ได้โดยยังมีความผันแปรเหมือนเดิมทุกประการ ดังนั้น เมื่อนำตัวแปร χ_i ไปทำนายตัวแปรY_i เมื่อ χ_i เป็น 0 จึงเป็นค่าที่มีความหมายเนื่องจากตำแหน่งตรง $\chi_i = 0$ คือจุด $\overline{X}$ ดังนั้นค่า $\hat{Y}_i$ ที่ทำนายได้ตรงตำแหน่ง $\overline{X}$ นี้ จึงมีค่าเป็น $\overline{Y}$ นั่นเอง

จากสมการถดถอยอย่างง่าย

$$\hat{Y}_i = a + bX_i \quad \text{.....(1)}$$

เมื่อ a = ค่าคงที่ (Constant) หรือค่าตัดแกน y (y - Intercept)

เมื่อปรับตัวสเกลของตัวแปร X_i ให้เป็นค่าเบี่ยงเบนจากศูนย์กลาง $\chi_i = X_i - \overline{X}$ แล้วนำ χ_i ไปทำนายตัวแปร Y_i สมการทำนายจะเป็นดังนี้

เนื่องจาก $av = \overline{Y_i} - b\overline{X_i}$ .....*(2)*

แทนค่าสมการ (2) ในสมการ (1)

$$\begin{aligned}\hat{Y}_i &= (\bar{Y} - b\bar{X}_i) + bX_i \\ &= \bar{Y} + b(X_i - \bar{X}) \\ &= \bar{Y} + bx_i\end{aligned}$$

เมื่อ $\chi_i = 0$ จึงทำให้ $\hat{Y}_i$ มีค่าเป็น $\bar{Y}$ นั่นคือ ค่าคงที่ (Constant) หรือค่าตัดแกน Y (Y-Intercept) มีความหมายเป็นค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม Y_i นั่นเอง

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ (Multiple Regression) สมการทำนายเชิงพหุเป็นการทำนายตัวแปรตามครั้งละ 1 ตัว จากชุดของตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) ดังนี้

โมเดล : $Y_i = a + \sum_{j=1}^{k} b_j X_{ij} + e_i$

ตัวอย่าง : การทำนายตัวแปรตาม (Y) จากชุดของตัวแปรอิสระ เช่น X_1, X_2, X_3 สามารถเขียนเป็นสมการเชิงเส้นตรงได้ ดังนี้

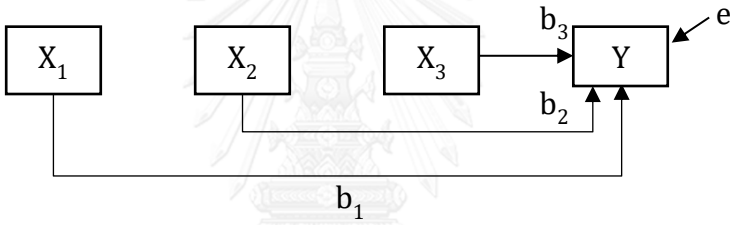

สมการคะแนนดิบ :

$$Y_i = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + e_i$$

$$\hat{Y}_i = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3$$

สมการคะแนนมาตรฐาน :

$$Z_Y = \beta_1 Z_{x_1} + \beta_2 Z_{x_2} + \beta_3 Z_{x_3} + e$$

$$\hat{Z}_y = \beta_1 Z_{x_1} + \beta_2 Z_{x_2} + \beta_3 Z_{x_3}$$

1) การประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดล

การประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดล ใช้หลักการของ Ordinary Least Squares (OLS) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (a และ b_i) เพื่อให้ $\sum e^2$ มีค่าน้อยที่สุด นั่นคือ $\sum(Y - \hat{Y})^2$ หรือ $\sum(Z_Y - Z_Y)^2$ มีค่าน้อยที่สุดนั่นเอง โดยปกติ Regression analysis จะมีความคงทนต่อการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น ยกเว้นการฝ่าฝืนเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement Errors) และความคลาดเคลื่อนในการกำหนดรูปแบบของโมเดล (Specification Errors)

ความคลาดเคลื่อนในการวัด : ถ้ามีความคลาดเคลื่อนในการวัดค่า X เกิดขึ้นอย่างสุ่ม (Random Measurement Error) ค่าพารามิเตอร์ที่คำนวณได้จะมีค่าน้อยกว่าความเป็นจริงและลำเอียง

ถ้ามีความคลาดเคลื่อนในการวัดค่า Y เกิดขึ้นอย่างสุ่ม การประมาณค่าพารามิเตอร์ จะมีขนาดน้อยกว่าความเป็นจริงแต่ไม่ลำเอียง จะลำเอียงก็ต่อเมื่อความคลาดเคลื่อนในการวัดเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ (Nonrandom หรือ Systematic Error)

ความคลาดเคลื่อนในการกำหนดโมเดล : เกิดขึ้นได้เนื่องจาก

1.1 การละเว้นตัวแปรสำคัญในสมการ

1.2 การรวมตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องไว้ในสมการ

1.3 การระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในเมื่อความสัมพันธ์ที่แท้จริงไม่ใช่เชิงเส้นตรง

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย $(\mathrm{b_i})$ และสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_i) มีความสัมพันธ์กันดังนี้

$$\beta_i = b_i \left(\frac{S_{X_i}}{S_Y}\right)$$

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (Multiple Coefficient of Correlation, R)

$$R_{Y,X_1,X_2,X_3} = r_{Y\hat{Y}}$$

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ หรือ R เป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับชุดตัวแปรต้นตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ซึ่งมีค่าเป็นบวกเสมอและมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง +1.00

3. สัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of Multiple Determination, $\mathrm{R^2}$)สัมประสิทธิ์การทำนาย หรือ $\mathrm{R^2}$ เป็นค่าที่แสดงสัดส่วนหรือร้อยละของความแปรปรวนในตัวแปรตามที่สามารถอธิบายหรือทำนายได้ด้วยชุดของตัวแปรต้น

$$R^2 = \frac{\textbf{Sum of Squares (Regression)}}{\textbf{Sum of Squares (Total)}}$$

ลักษณะการแจกแจงของ $\mathrm{R^2}$ จะเบ้ซ้ายมีค่าขึ้นอยู่กับขนาดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนของตัวแปรต้น ดังนั้นการแปลผลค่า $\mathrm{R^2}$ จึงนิยมปรับแก้ค่าให้เหมาะสม โดยใช้สูตรการปรับแก้ดังนี้

$$\text{Adjusted } R^2 = 1 - (1 - R^2)\left[\frac{N-1}{N-p-1}\right]$$

4) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย (Multiple Standard Error of Estimate)

$$S_{Y,X_1,X_2,X_3,\ldots,X_k} = \sqrt{\frac{\textbf{Sum of Squares (Error)}}{n-(k+1)}}$$

$$= \sqrt{\frac{\sum(y-\hat{y})^2}{n-(k+1)}}$$

วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุ

ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุจะมีวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุที่มีวิธีการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการแตกต่างกัน 4 วิธี (อวยพร เรืองตระกูล, 2554) คือ

1. Enter เป็นวิธีการที่นักวิจัยใส่ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ได้จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเข้าไปในสมการพร้อมกัน

2. Forward Selection เป็นวิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการทีละตัวโดยเลือกตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงที่สุดเข้าไปก่อน และตามด้วยตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามน้อยกว่า เข้าสมการทีละตัวตามลำดับ จนกว่าจะไม่มีตัวแปรใดที่มีค่า b มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. Backward Elimination เป็นวิธีการที่ใส่ตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการและตัดตัวแปรอิสระออกจากสมการทีละตัว โดยตัดตัวที่มีค่า b ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จนเหลือแต่ตัวแปรอิสระที่ค่า b มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. Stepwise Regression เป็นวิธีการผสมกันระหว่าง forward และ backward กล่าวคือ จะนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงที่สุดเข้าไปในสมการตามด้วยตัวแปรอิสระตัวต่อมา และลองเอาตัวแปรอิสระที่เข้าไปในสมการก่อนออกมา เหลือแต่ตัวที่เข้าไปทีหลัง แล้วดูว่าสามารถทำนายได้ต่ำกว่าสมการเดิมอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ถ้าต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ จะเอาตัวแปรนั้นกลับเข้าไปใหม่ แต่ถ้าไม่แตกต่างจากเดิมจะเอาตัวแปรนั้นออกไป และเริ่มเอาตัวแปรอิสระตัวต่อไปแล้วในสมการ และเอาตัวแปรอิสระในสมการออกไปทีละตัว ทำจนกว่าจะพบว่าตัวแปรอิสระที่เหลืออยู่มีค่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

อภิญญา สุวรรณพิมพ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2544 จำนวน 179 คน ผลการวิจัยพบว่าจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ กับเพศ อายุ การอบรมเลี้ยงดู สายการเรียน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ สรุปผลจากการวิจัยได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายได้โดยใช้ การอบรมเลี้ยงดู สายการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อติพร หงส์ทอง (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองกับเชาวน์อารมณ์ และคุณสมบัติบางประการของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 70 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเพียงปัจจัยเชาวน์อารมณ์เท่านั้นที่สามารถทำนาย

ความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2548) ได้ศึกษาเชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานในโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ในทุกด้านและโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทุกด้านและโดยรวม

ครองคณา สีขาว (2549) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 134 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในทุกองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

ญาณิกา สวัสดิพงศา (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ เหตุผลทางจริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้วยการฝึกสมาธิ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศศิธร แสงใส (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ประภัสสร ศรีสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 61.3 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 29.5 และสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 9.2 ตามลำดับ เมื่อแยกเป็นรายด้าน 3 ด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปกติทั้ง 3 ด้าน โดยด้านดีอยู่เกณฑ์ปกติ ร้อยละ 64.8 ด้านเก่ง ร้อยละ 70.1 และด้านสุข ร้อยละ 77.4

กนกพร ส่องศรี (2551) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นุชนาถ ฤทธิ์สนธิ์ (2551) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความสำเร็จในวิชาชีพพยาบาลประจำการ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งจำนวน 346 คน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทุก

องค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพได้มากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Rosenthal และ คณะ (1977 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2550) จากมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดได้ค้นพบในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาว่า บุคคลที่สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างดีเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและชีวิตด้านสังคม เมื่อไม่นานมานี้มีการสำรวจกลุ่มผู้ซื้อปลีกที่ให้ความสำคัญอันดับแรกกับความสามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและได้รายงานว่า สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดคือผู้ขายที่เป็นผู้รับฟังที่ดี และเข้าใจอย่างแท้จริงว่าผู้ซื้อต้องการและมีความสนใจเรื่องอะไร

Sosik and Megerian (1999) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเชาวน์อารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของผู้นำโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการทางด้านข่าวสารเทคโนโลยีจำนวน 63คนผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ และพฤติกรรมการนำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับการมองตัวเองของผู้จัดการ ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดในด้านการตระหนักรับรู้ในตนเองเป็นพื้นฐานขององค์ประกอบเชาวน์อารมณ์ด้านอื่นๆ เพราะการตระหนักรับรู้ในตนเองจะทำให้บุคคลสามารถควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์นั้นมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบันพบว่าได้มีนักวิจัยได้ให้ความสนใจในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์กันอย่างเป็นจำนวนมากโดยงานวิจัยส่วนหนึ่งพบว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆอาทิเช่น ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นต้น ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นประโยชน์ที่จะนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้ดีมากกว่าเดิมยิ่งขึ้น

6.2 งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ชวนจิตร ธุระทอง (2544) ได้ศึกษาเรื่องเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขายในธุรกิจสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ทุกด้านและโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ความรู้สึกด้านทักษะทางสังคม ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการกำกับควบคุมตนเอง องค์ประกอบทุกด้านของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขาย เมื่อทำการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบมีขั้นตอน พบว่า ระดับของเชาวน์

ปัญญา องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์และองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมไม่สามารถร่วมกันพยากรณ์โอกาสของการเป็นผู้มีผลการปฏิบัติงานสูงได้ แต่เมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานคือ องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ พบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจสามารถพยากรณ์โอกาสในการเป็นผู้มีผลการปฏิบัติงานสูงของหัวหน้าแผนกขายได้ โดยมีอำนาจในการทำนายได้ร้อยละ 4.5

พรสุภา วสุนธรา (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคกับความรับผิดชอบในงานของนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร และนนทบุรี จำนวน 380 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบในงานโดยรวมกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคโดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วนิดา กันทาแก้ว (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เชาวน์อารมณ์ และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ จำนวน 324 คน พบว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 และ เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

ทัศนีย์ ทิศสุกใส (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำนวน 280 คน ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบ ด้านความอดทน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

เนาวรัตน์ ประภัสโรทัย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอ่างทอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 363 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง เชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีเชาวน์ปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามประเภทวิชาและระดับการศึกษาและไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทวิชากับระดับการศึกษาที่มี

ต่อเชาวน์ปัญญา ผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามระดับการศึกษา แต่ไม่แตกต่างกันตามประเภทวิชา และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทวิชากับระดับการศึกษาที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ ผู้เรียนมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามระดับการศึกษาแต่ไม่แตกต่างกันตามประเภทวิชา และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทวิชากับระดับการศึกษาที่มีต่อความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

PritiSachdev (2009) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการแทรกแซงในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในผู้นำที่มีศักยภาพ พบว่า ในมิติด้านการควบคุมและมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบไม่มีความแตกต่างกันในระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค มิติด้านผลกระทบ ขึ้นอยู่กับบุคคลระดับความเครียด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถที่จะแยกอุปสรรคออกจากการดำเนินชีวิตได้ และในมิติด้านความอดทนไม่มีความแตกต่างกัน สรุปโดยรวมทุกด้านเป็นมาตรการเชิงปริมาณของคนที่จะสามารถจัดการกับอุปสรรคได้ตามองค์ประกอบทั้งสี่ด้าน

Qian, Xiuzhen, Fei, and Zhu (2011) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การคาดหวังในอนาคต และแรงจูงใจภายในใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 285 คน และใช้เครื่องมือวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (ARP) การคาดหวังในอนาคตและแรงจูงใจภายในใฝ่สัมฤทธิ์ (AMS) ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมและองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน และการคาดหวังในอนาคตโดยรวมและองค์ประกอบของการคาดหวังในอนาคตทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจภายในใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ .05 ตามลำดับ (P=0.01, P=0.05) และองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม การอดทนและองค์ประกอบของการคาดหวังในอนาคตด้านการรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตน การวางเป้าหมายในอนาคต และการตระหนักถึงเป้าหมายในอนาคตสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจภายในใฝ่สัมฤทธิ์ ได้ร้อยละ 56.4 ดังนั้นทั้งความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและการคาดหวังในอนาคตทั้งคู่สามารถส่งผลต่อแรงจูงใจภายในใฝ่สัมฤทธิ์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่าในปัจจุบันได้มีผู้คนสนใจความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกันมากขึ้นเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการประสบความสำเร็จในชีวิตในทุกๆ ด้าน จึงได้มีนักวิจัยศึกษาหาความสัมพันธ์และอิทธิพลของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับตัวแปรอื่นๆ ผลการวิจัยปรากฏว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อตัวแปรอาทิเช่น พฤติกรรมการเรียน เชาวน์ปัญญา เป็นต้น

ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

6.3 งานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

กิ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 460 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้ด้วยการอ่าน ฟัง สอบถาม ดูและสังเกตและการลงมือปฏิบัติในระดับปานกลาง มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูง และคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์กับคะแนนวิธีการเรียนรู้ทุกวิธี นอกจากนั้นนักศึกษาที่ใช้เหตุผลในการเข้ามาเรียนต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยวิธีการเรียนรู้ด้วยการฟัง สอบถาม และลงมือปฏิบัติต่างกัน และนักศึกษาที่ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยวิธีการเรียนรู้ทุกวิธีต่างกัน ส่วนเพศ อายุ การประกอบอาชีพขณะศึกษาไม่มีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยวิธีการเรียนรู้แต่ละวิธีต่างกัน

ฐิฏา ไกรวัฒนพงศ์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 227 คน ผลการวิจัยพบว่า 1.นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ได้แก่ เหตุผลที่เข้ามาศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงนิมานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้ง 5ประการ ได้แก่ 1.การวิเคราะห์ความต้องการ 2.การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3.การวางแผนการเรียน 4.การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และ5.การประเมินผล มีความสัมพันธ์ในเชิงนิมานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 474 คน ผลการวิจัยพบว่านิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า นิสิตสัตวแพทย์มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และการมองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพของศูนย์บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลาง จำนวน 496 คน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มี 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.ความรักและความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2.ความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ 3.การแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5.การมีวินัยในตนเองและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 6.การทุ่มเทเพื่อการเรียนรู้ด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม 7.การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ 8.ความสามารถริเริ่มการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 9. ความสามารถตั้งคำถามเพื่อการนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการ 10. การประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้องยุติธรรม 11.ความอดทนในการเสาะแสวงหาความรู้ ทั้งนี้การพัฒนาแบบวัดได้ยึดหลักการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ 3 ประการ ได้แก่ 1. ค่าความเที่ยงตรง 2. ค่าความเชื่อมั่น 3. ความสามารถในการจำแนก

Muller (2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ในผู้จัดการด้านการดูแลสุขภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการและหัวหน้างานจากระบบการดูแลสุขภาพชุมชนในฟลอริด้า จำนวน 109 คน จากการสำรวจโดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($r=.59$, $p<0.01$) ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยตรง

Chulalongkorn University

Radnitzer (2010) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ในโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้นำ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่อยู่ในโปรแกรมการพัฒนา จำนวน 33 คน โดยใช้เครื่องมือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (ECI-U) และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (LPA) ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 16 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนในยุคปัจจุบัน เพราะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองช่วยให้บุคคลก้าวทันตามการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วขึ้นทุกวัน จึงได้มีนักวิจัยให้ความสนใจกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นอย่างมาก และนำไปศึกษาอย่างกว้างเพื่อนำข้อค้นพบไปใช้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และจากข้อค้นพบงานวิจัยของนักวิจัยบางท่านยังพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอีกด้วย

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

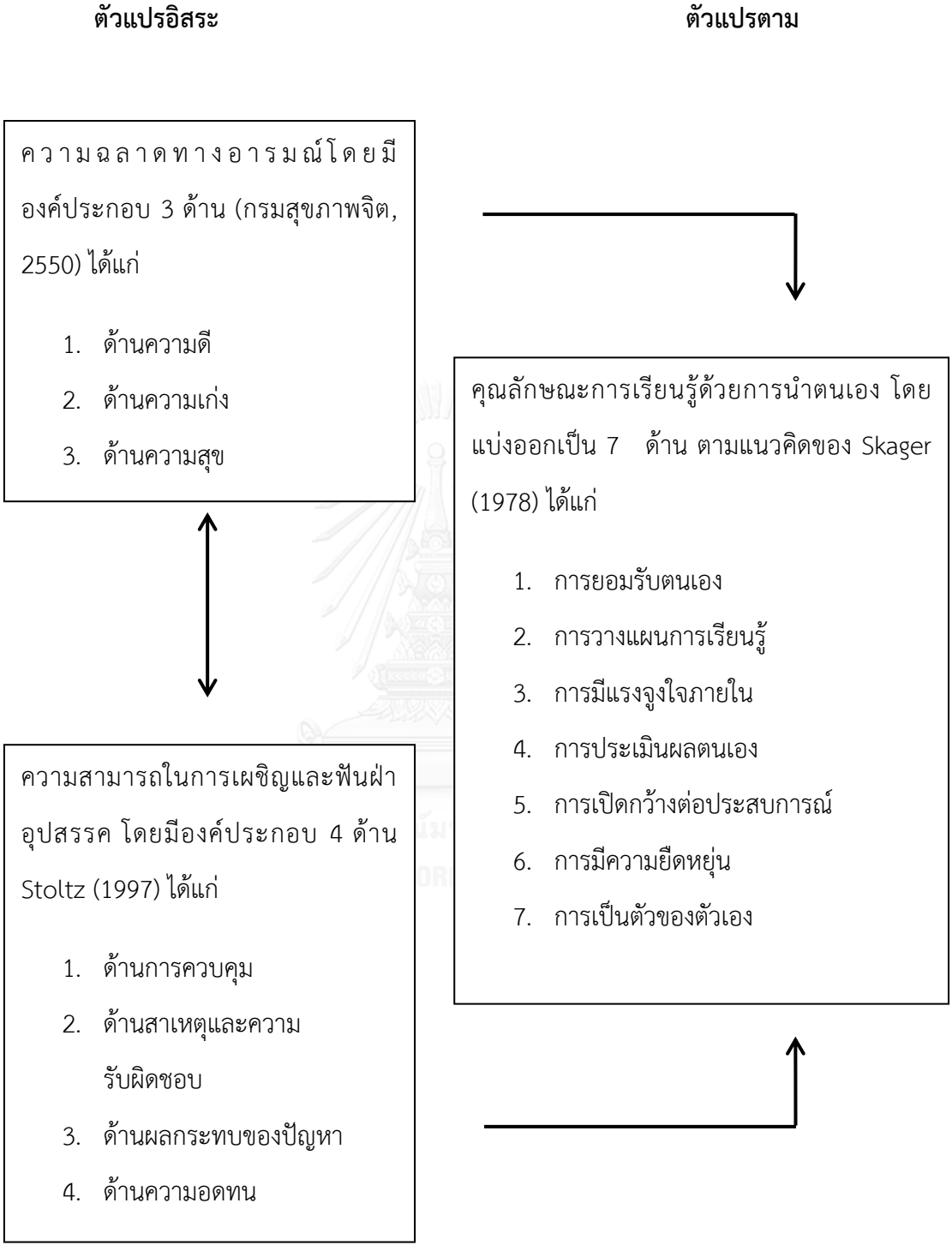

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.2 ตัวแปรตาม

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 55,869 คน (ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ประจำปีพุทธศักราช 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษากับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความเป็นอิสระในการศึกษาหาความรู้และควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเป็นผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ถือว่ามีความอิสระในการที่จะเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือสนใจได้มากกว่าผู้เรียนกลุ่มอื่น (กิ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร, 2542) โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi – stage random sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซนที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครได้แบ่งเอาไว้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ประจำปีพุทธศักราช 2559) อันได้แก่ กลุ่มโซนกรุงเทพฯ กลาง กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ใต้ กลุ่มโซนกรุงเทพฯ เหนือ กลุ่มโซนกรุงเทพตะวันออก กลุ่มโซนกรุงธนเหนือ กลุ่มโซนกรุงธนใต้ กลุ่มโซนละ 1 เขต ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากรายชื่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากพื้นที่ในการศึกษา 6 กลุ่มโซน ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร รวมเป็น 6 เขต ดังนี้

กลุ่มโซนกรุงเทพฯ กลาง จำนวน 9 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตพระนคร ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ดินแดง ห้วยขวาง พญาไท ราชเทวี และวังทองหลาง สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตพญาไท

กลุ่มโซนกรุงเทพฯ ใต้ จำนวน 10 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตปทุมวัน บางรัก สาทร บางคอแหลม ยานนาวา คลองเตย วัฒนา พระโขนง สวนหลวง และบางนา สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตปทุมวัน

กลุ่มโซนกรุงเทพฯ เหนือ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตจตุจักร บางซื่อ ลาดพร้าว หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม และบางเขน สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตจตุจักร

กลุ่มโซนกรุงเทพตะวันออก จำนวน 9เขต ประกอบด้วย กศน.เขตบางกะปิ สะพานสูง บึงกุ่ม คันนายาว ลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก คลองสามวา และประเวศ สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตบางกะปิ

กลุ่มโซนกรุงธนเหนือ จำนวน 8 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตธนบุรี คลองสาน จอมทอง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ตลิ่งชัน และทวีวัฒนา สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตตลิ่งชัน

กลุ่มโซนกรุงธนใต้ จำนวน 7 เขต ประกอบด้วย กศน.เขตภาษีเจริญ บางแค หนองแขม บางขุนเทียน บางบอน ราษฎร์บูรณะ และทุ่งครุ สุ่มเลือก 1 เขต ได้แก่ กศน.เขตภาษีเจริญ

รวมเป็นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งหมด 6 เขต ดังนี้ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มเลือกนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 379 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95 (Krejcie&Morgan, 1970) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้ง 6 เขต (Stratified Random Sampling) ดังตารางที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวนกลุ่มประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1.	เขตพญาไท	924	82
2.	เขตปทุมวัน	372	33
3.	เขตจตุจักร	806	72
4.	เขตบางกะปิ	840	75
5.	เขตตลิ่งชัน	690	61
6.	เขตภาษีเจริญ	631	56
	รวม	4,263	379

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

2.1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ ศึกษาจากแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2550) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1.1 ด้านดี

2.1.1.2 ด้านเก่ง

2.1.1.3 ด้านสุข

2.1.2 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ศึกษาจากแนวคิดของ Stoltz (1997) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

2.1.2.1 ด้านการควบคุม

2.1.2.2 ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ

2.1.2.3 ด้านผลกระทบของปัญหา

2.1.2.4 ด้านความอดทน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.2.1 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามแนวคิดของ Skager (1978) ได้แก่

2.2.1.1 ด้านการยอมรับตนเอง

2.2.1.2 ด้านการวางแผนการเรียนรู้

2.2.1.3 ด้านการมีแรงจูงใจภายใน

2.2.1.4 ด้านการประเมินผลตนเอง

2.2.1.5 ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์

2.2.1.6 ด้านการมีความยืดหยุ่น

2.2.1.7 ด้านการเป็นตัวของตัวเอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2550) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวน 52 ข้อ ดังนี้

ด้านดี	จำนวน 18 ข้อ (ข้อ1-18)
ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ1-6)
ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ7-12)
ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ13-18)
ด้านเก่ง	จำนวน 18 ข้อ (ข้อ19-36)
ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ19-24)
ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ25-30)
ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ31-36)
ด้านสุข	จำนวน 16 ข้อ (ข้อ37-52)
ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง	จำนวน 4 ข้อ (ข้อ37-40)
ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ41-46)
ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ	จำนวน 6 ข้อ (ข้อ47-52)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลักษณะแบบทดสอบ เป็นประโยคที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คือ จริงมาก (4) ค่อนข้างจริง (3) จริงบางครั้ง (2) ไม่จริง (1) โดยข้อคำถามตามเกณฑ์ของสุขภาพจิต (2550) มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อดังนี้

กลุ่มที่ 1 จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23 , 25, 28, 31, 32, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

4 หมายถึงผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงมาก

3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นค่อนข้างเป็นจริง

2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงบางครั้ง

1 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นไม่เป็นจริง

กลุ่มที่ 2 จำนวน 22 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 33, 35, 37, 45, 51 และ 52 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1 หมายถึงผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงมาก

2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นค่อนข้างเป็นจริง

3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงบางครั้ง

4 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นไม่เป็นจริง

ตารางที่ 2 การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ หลังรวมคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต (2550)

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	เกณฑ์คะแนนความฉลาดทางอารมณ์		
	ต่ำกว่าปกติ	เกณฑ์ปกติ	สูงกว่าปกติ
คะแนนความฉลาดทางอารมณ์รวมจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<143 <2.75	143-177 2.75-3.40	>177 >3.40
1. องค์ประกอบด้านดีจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<49 <2.7	49-59 2.7-3.3	>59 3.3
1.1 ควบคุมอารมณ์จำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<14 <2.33	14-18 2.33-3	>18 >3
1.2 เห็นใจผู้อื่นจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<15 <2.5	15-21 2.5-3.5	>21 >3.5
1.3 มีความรับผิดชอบจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<17 <2.83	17-23 2.83-3.83	>23 >3.83

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	เกณฑ์คะแนนความฉลาดทางอารมณ์		
	ต่ำกว่าปกติ	เกณฑ์ปกติ	สูงกว่าปกติ
2.องค์ประกอบด้านเก่งจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<48 <2.7	48-62 2.7-3.4	>62 >3.4
2.1 มีแรงจูงใจจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<18 <2.67	16-22 2.67-3.67	>24 >3.67
2.2 การตัดสินใจและแก้ปัญหาจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<15 <2.5	15-21 2.5-3.5	>21 >3.5
2.3 สัมพันธภาพกับผู้อื่นจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<15 <2.5	15-21 2.5-3.5	>21 >3.5
3. องค์ประกอบด้านสุขจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<44 <2.8	44-58 2.8-3.6	>58 >3.6
3.1 ภูมิใจในตนเองจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<10 <2.5	10-14 2.5-3.5	>14 >3.5
3.2 พึงพอใจในชีวิตจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<16 <2.67	16-22 2.67-3.67	>22 >3.67
3.3 สุขสงบสุขทางใจจำแนกตามคะแนนดิบและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	<16 <2.67	16-22 2.67-3.67	>22 >3.67

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามของ Stoltz (1997) แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยใน 1 ข้อ เลือกตอบ 2 ครั้ง ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 60 ข้อ ดังนี้

ด้านการควบคุม จำนวน 15 ข้อ (ข้อ1.1 6.1 8.1 9.1 10.1 13.1 16.1 17.1 18.1 19.1 23.1 26.1 27.1 28.1 29.1)

ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ (ข้อ1.2 6.2 8.2 9.2 10.2 13.2 16.2 17.2 18.2 19.2 23.2 26.2 27.2 28.2 29.2)

ด้านผลกระทบของปัญหา จำนวน 15 ข้อ (ข้อ2.1 3.1 4.1 5.1 7.1 11.1 12.1 14.1 15.1 20.1 21.1 22.1 24.1 25.1 30.1)

ด้านความอดทน จำนวน 15 ข้อ (ข้อ2.2 3.2 4.2 5.2 7.2 11.2 12.2 14.2 15.2 20.2 21.2 22.2 24.2 25.2 30.2)

โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

ระดับ	ความคิดเห็น	คะแนนของข้อคำถาม
5	เห็นด้วยกับข้อความทางด้านขวามือเป็นอย่างยิ่ง	5
4	เห็นด้วยกับข้อความทางด้านขวามือ	4
3	ไม่แน่ใจหรือมีความคิดเห็นเป็นกลางโดยไม่เอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง	3
2	นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านซ้ายมือ	2
1	นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านซ้ายมือเป็นอย่างยิ่ง	1

วิธีการให้คะแนน

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ข้อที่มีรหัสเป็นบวก คือ ข้อ 3 5 10 13 17 20 23 25 27 และข้อ 30 ไม่ต้องให้คะแนน

2. ข้อที่มีรหัสเป็นลบ ให้คะแนนระหว่าง 1-5 คะแนน ตามความคิดเห็นของผู้ตอบ (Stoltz ได้กำหนดให้คะแนนเฉพาะข้อที่เป็นลบเนื่องจากข้อที่มีรหัสบวกเป็นข้อที่ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคโดยตรง เพราะฉะนั้นจึงให้คะแนนเฉพาะข้อที่มีรหัสเป็นลบเท่านั้น)

3. คะแนนขององค์ประกอบแต่ละด้านจะเท่ากับ

C- คะแนนเต็ม 50 คะแนน

O_2- คะแนนเต็ม 50 คะแนน (O_r- คะแนนเต็ม 25 คะแนน และO_w- คะแนนเต็ม 25 คะแนน)

R- คะแนนเต็ม 50 คะแนน

E- คะแนนเต็ม 50 คะแนน

นำคะแนนแต่ละองค์ประกอบมารวมกัน ได้แก่ C- O_2- R- และE- (O_2- คือ คะแนนของ O_r- และ O_w-มารวมกัน) ดังนั้น คะแนนรวมทั้งหมด เท่ากับ 200 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลคะแนนความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ตามเกณฑ์ของ Stoltz (1997) โดยการนำคะแนนของผู้ตอบแต่ละคนมารวมกัน ใช้หลักการแปลผลคะแนน ดังนี้

คะแนน 166-200 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูงมาก

คะแนน 135-165 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง

คะแนน 95-134 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 60-94 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนต่ำกว่า 59 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำมาก

และ Stoltz (1997) ได้แบ่งระดับคะแนนองค์ประกอบแต่ละด้าน ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 38 – 50 ถือว่าคะแนนองค์ประกอบด้านนั้นๆ อยู่ในระดับสูง

คะแนน 24 – 37 ถือว่าคะแนนองค์ประกอบด้านนั้นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 10 – 23 ถือว่าคะแนนองค์ประกอบด้านนั้นๆ อยู่ในระดับต่ำ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามของณัชธกัญ หมื่นสา (2548) ตามแนวคิดของ Skager (1978) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งเป็น 7 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

ด้านการยอมรับตนเอง จำนวน 5 ข้อ (ข้อ1-5)

ด้านการวางแผนการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ (ข้อ6-11)

ด้านการมีแรงจูงใจภายใน จำนวน 6 ข้อ (ข้อ12-17)

ด้านการประเมินผลตนเอง จำนวน 6 ข้อ (ข้อ18-23)

ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ จำนวน 7 ข้อ (ข้อ24-30)

ด้านการมีความยืดหยุ่น จำนวน 6 ข้อ (ข้อ31-36)

ด้านการเป็นตัวของตัวเอง จำนวน 4 ข้อ (ข้อ37-40)

โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน	
	คำถามเชิงนิมาน (เชิงบวก)	คำถามเชิงนิเสธ (เชิงลบ)
เป็นจริงมากที่สุด	5	1
เป็นจริงมาก	4	2
เป็นจริงปานกลาง	3	3
เป็นจริงน้อย	2	4
เป็นจริงน้อยที่สุด	1	5

การแปลผลคะแนนแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยได้แบ่งระดับออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยใช้สูตรหาความกว้างของอัตรภาคชั้น ดังนี้ (Howell, 2009)

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับชั้นที่แบ่ง}}$$

$$= \frac{(5-1)}{3}$$

$$= 1.33$$

โดยสามารถนำมากำหนดช่วงคะแนน และความหมายของการแปลผลระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การแปลผลระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
3.68 - 5.00	มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง
2.34 - 3.67	มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33	มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับต่ำ

3.1 ขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถาม

2. ขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1 ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชน

ไทย อายุ 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2550) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวน 52 ข้อ

2.2 ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของ Stoltz (1997) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบของปัญหา และด้านความอดทน จำนวน 60 ข้อ

2.3ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากแบบแบบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของณัชธกัญ หมื่นสา (2548) ตามแนวคิดของ Skager (1978) โดยปรับใช้จากคำนิยามศัพท์เพื่อให้แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการยอมรับตนเอง ด้านการวางแผนการเรียนรู้ ด้านการมีแรงจูงใจภายใน ด้านประเมินผลตนเอง ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการเป็นตัวของตัวเอง จำนวน 40 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นแล้ว เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. นำแบบสอบถามที่ดำเนินการพัฒนาขึ้นแล้ว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวิจัยและสถิติทางการวิจัย จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมตลอดจนการใช้ภาษาเขียนข้อความ นำผลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยามตัวแปร IOC (Index of Item-Objective Congruence) พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้ (บุญใจ ศรีสถิตนรากูร, 2555) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดตรงและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัด
ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นวัดตรงและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัด
ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นวัดไม่ตรงและไม่คลอบคลุมเนื้อหาที่จะวัด

สูตรค่า IOC

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

R แทน คะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ

n แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

5. จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้ แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.73 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 โดยทั้ง 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ซึ่งถือว่าใช้ได้ (ภาคผนวก ข) และผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ

ได้ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 52 ข้อ

ปรับปรุงความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษา จำนวน 9 ข้อ

ได้แก่ ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 11 ข้อ 13 ข้อ 35 ข้อ 40 ข้อ 42 ข้อ 44 ข้อ 47

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 60 ข้อ

ได้ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 60 ข้อ

ปรับปรุงความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษา จำนวน 17 ข้อ

ได้แก่ ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 14 ข้อ 19 ข้อ 20 ข้อ 21 ข้อ 22 ข้อ 23 ข้อ 24 ข้อ 25

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 61 ข้อ

ได้ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จำนวน 44 ข้อ

ตัดข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ออก จำนวน 17 ข้อ

ได้แก่ ข้อ 3 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 15 ข้อ 17 ข้อ 19 ข้อ 23 ข้อ 31 ข้อ 32 ข้อ 34 ข้อ 37 ข้อ 40 ข้อ 46 ข้อ 50 ข้อ 53 ข้อ 55 ข้อ 59

ปรับปรุงความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษา จำนวน 16 ข้อ

ได้แก่ ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 10 ข้อ 14 ข้อ 20 ข้อ 25 ข้อ 27 ข้อ 28 ข้อ 30 ข้อ 38 ข้อ 45 ข้อ 49 ข้อ 52 ข้อ 61

6.นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกในขั้นตอนที่ 5 ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร เขตพญาไท จำนวน 30 คน ที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยขอจดรายชื่อและข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้แล้วเพื่อป้องกันการเก็บข้อมูลซ้ำ และจากข้อมูลสารสนเทศ พุทธศักราช 2559 พบว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25-29 ปี (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ประจำปีพุทธศักราช 2559) ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นโดยมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจที่สมบูรณ์ มีวุฒิภาวะ มีความสามารถในการรับผิดชอบ และดำเนินการใดๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ (สุชา จันทร์เอม, 2541) และเป็นช่วงวัยที่ทุกคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจที่เหมือนกัน จึงมีความคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1990) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวม (Item-total correlation analysis) โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า .20 ถือว่าใช้ได้ Jacobson (1988 อ้างถึงใน บุญใจ ศรีสถิตนรากูร) ผลการวิเคราะห์ค่า Item-total correlation พบว่า แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์โดยมีค่าต่ำกว่า .20 จำนวน 4 ข้อ คือ ข้อที่ 6 ในด้านการยอมรับตนเอง ข้อ 36 ในด้านการมีความยืดหยุ่น ข้อ 40 และ ข้อ 43 ในด้านการเป็นตัวของตัวเอง และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach’s alpha coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคุณภาพของเครื่องมืออยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ คือ ค่าความเที่ยงไม่ต่ำกว่า 0.70 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถสรุปได้ดังนี้ Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าเป็น 0.91 และ Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค มีค่าเป็น 0.92 และ Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าเป็น 0.93 ซึ่งทั้งสามฉบับมีค่าถือว่าใช้ได้ (Cronbach's Alpha > 0.70) สรุปผลจากการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 60 ข้อ
ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 40 ข้อ

สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค (Cronbach, 1990)

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_1^2}\right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัด
k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum$ แทน ผลรวม
S_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อ
S_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

7. นำแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผ่านการพัฒนาแล้วมาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครทั้ง 6 เขต

2. หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้ง 6 เขต เพื่อขอรับทราบผลการขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

3. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครทั้ง 6เขต ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้มาดูแลช่วยเหลือการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้จากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดการทำวิจัย และขอนัดวัน เวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

4. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเองตามศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ ตามวัน เวลาที่กำหนด

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทุกชุด และนำข้อมูลที่ได้รับความสมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ มาตรวจให้คะแนนเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าร้อยละ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555)

สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการ}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยการนำเสนอค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ค่าเฉลี่ย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555)

สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum \mathrm{X}}{\mathrm{n}}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum \mathrm{X}$ แทน ผลรวมและคะแนนในชุดข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555)

สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{\sum(X-\bar{X})^2}{\mathrm{n}}}$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum$ แทน ผลรวม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

X แทน คะแนนแต่ละตัวในชุดข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนในชุดข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)

3. วิเคราะห์ข้อมูลการหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (Pearson product moment correlation coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553) ดังนี้

สูตร

$$r_{xy} = \frac{n\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n\sum x^2 - (\sum x)^2][n\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดตัวแปร x

$\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดตัวแปร y

$\sum xy$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนชุดตัวแปร x และ y

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดตัวแปร x แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum y^2$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดตัวแปร y แต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าความสัมพันธ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ค่า r อยู่ในช่วง 0.91 - 1.00 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่า r อยู่ในช่วง 0.71 - 0.90 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ค่า r อยู่ในช่วง 0.00 หมายความว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรง

4. ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis) โดยจากการทบทวนกรอบแนวคิดพบว่าตัวแปรต้นความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเอง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการของ Enter เพื่อดูค่าจากการเอาตัวแปรตันใส่ทั้งหมดเข้าไป เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้

ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ จะช่วยให้ได้สมการพยากรณ์เชิงเส้นตรง ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ (วรรณี แกมเกตุ, 2555)

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y_i = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \ldots + b_iX_i + e_i$$

$$\hat{Y}_i = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \ldots + b_iX_i$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{Y_i} = a + \beta_1 Z_{X_1} + \beta_2 Z_{X_2} + \ldots + \beta_i Z_{X_i}$$

เมื่อ $\hat{Y}$ = ค่าประมาณของตัวแปรตามจากการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Z}_{Y_i}$ = ค่าประมาณของตัวแปรตามจากการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

a = ค่าคงที่ (intercept) หรือค่าของ y เมื่อ x มีค่าเป็นศูนย์

b_i = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยบางส่วนในรูปคะแนนดิบ (หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของ y เมื่อ x เปลี่ยนไป 1 หน่วย)

β_i = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยบางส่วนในรูปคะแนนมาตรฐาน

X_i = ค่าของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ

Z_{X_i} = ค่าของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในรูปคะแนนมาตรฐาน

e_i = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม (random error)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้เพื่อให้การแปลความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าอัตราส่วนความแปรปรวน
p	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าอำนาจในการทำนาย
R^2_{change}	แทน	ค่าอำนาจในการทำนายที่เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มตัวทำนายทีละตัว
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การทำนาย

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย
EQ	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์
EQ 1	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี
EQ 1.1	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง
EQ 1.2	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น
EQ 1.3	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ
EQ 2	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง
EQ 2.1	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ
EQ 2.2	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา
EQ 2.3	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ
EQ 3	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข
EQ 3.1	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง
EQ 3.2	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต
EQ 3.3	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ
EQ โดยรวม	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม
AQ	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค
AQ 1	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม
AQ 2	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ
AQ 3	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา
AQ 4	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน
AQ โดยรวม	แทน	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม
SDLC	แทน	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
SDLC 1	แทน	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง
SDLC 2	แทน	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้
SDLC 3	แทน	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน
SDLC 4	แทน	คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง

SDLC 5 แทน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์

SDLC 6 แทน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น

SDLC 7 แทน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง

SDLC โดยรวม แทน คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=379)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	173	45.60
- หญิง	206	54.40
รวม	379	100
2. อายุ		
- 16-20	141	37.20
- 21-35	198	52.20
- 36-59	40	10.60
รวม	379	100
3. สถานภาพ		
- โสด	307	81.00
- สมรส	56	14.80
- หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	16	4.20
รวม	379	100

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
- ประกอบกิจการส่วนตัว	31	8.20
- รับจ้าง/ลูกจ้าง	207	54.60
- ค้าขาย	21	5.50
- ว่างงาน	120	31.70
รวม	379	100

จากตารางที่ 6 แสดงการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 รองลงมาคือ เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 ตามลำดับ

2. จากการแบ่งช่วงเกณฑ์อายุตามหลักทฤษฎีของ Erikson(1978) ในขั้นที่ 5 ถึงขั้นที่ 7พบว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-35 ปี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 16-20 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 และช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 36-59 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตามลำดับ

3. นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 และกลุ่มสถานภาพที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ

4. นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 รองลงมาคือ ว่างงาน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 ประกอบกิจการส่วนตัว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 และกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ค้าขาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายระดับความฉลาดทางอารมณ์ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความฉลาดทางอารมณ์ (n=379)

ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1)	3.01	0.37	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1)	2.92	0.42	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2)	2.92	0.45	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3)	3.20	0.52	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2)	2.81	0.37	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1)	2.89	0.47	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2)	2.75	0.46	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3)	2.78	0.47	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3)	2.98	0.46	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ 3.1)	2.86	0.58	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2)	3.05	0.55	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3)	2.99	0.52	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม (EQ โดยรวม)	2.93	0.34	ปกติ

จากตารางที่ 7 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยรวมมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.72-3.28) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านย่อย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี

ทางด้านการควบคุมตนเองอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.33-3.00) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42

1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.50-3.50) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45

1.3 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.83-3.83) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

2. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.67-3.44) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านย่อย สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.67-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหาอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.50-3.50) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.50-3.50) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47

3. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.75-3.63) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

3.1 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเองอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.50-3.50) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58

3.2 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิตอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.67-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55

3.3 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ อยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.67-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

4. ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม (EQ โดยรวม) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ (เกณฑ์ระดับปกติ 2.75-3.40) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม (EQ โดยรวม) ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแนวโน้มของระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) และความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 2.92 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ

และความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 ซึ่งอยู่ในระดับปกติ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังตารางที่ 8

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงระดับความฉลาดทางอารมณ์ (n=379)

ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 1	EQ 1		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 1.1	EQ 1.1		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 1.2	EQ 1.2		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 1.3	EQ 1.3	
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.28)	86	22.70	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.00)	17	4.50	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.50)	52	13.70	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.83)	87	23.00
เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.72-3.28)	210	55.40	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.33-3.00)	225	59.40	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.50-3.50)	300	79.20	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.83-3.83)	234	61.70
ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.72)	83	21.90	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.33)	137	36.10	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.50)	27	7.10	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.83)	58	15.30
รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100
ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 2	EQ 2		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 2.1	EQ 2.1		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 2.2	EQ 2.2		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 2.3	EQ 2.3	
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.44)	29	7.70	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.67)	163	43.00	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.50)	89	23.50	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.50)	133	35.10
เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.67-3.44)	178	47.00	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.67-3.67)	198	52.20	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.50-3.50)	270	71.20	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.50-3.50)	221	58.30
ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.67)	172	45.40	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.67)	18	4.70	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.50)	20	5.30	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.50)	25	6.60
รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100

ตารางที่ 8 แสดงการแจกแจงระดับความฉลาดทางอารมณ์ (n=379)

ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 3	EQ 3		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 3.1	EQ 3.1		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 3.2	EQ 3.2		ระดับคะแนนเฉลี่ย EQ 3.3	EQ 3.3	
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.63)	42	11.10	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.50)	137	36.10	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.67)	123	32.50	สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 3.67)	136	35.90
เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.75-3.63)	203	53.60	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.50-3.50)	197	52.00	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.67-3.67)	213	56.20	เกณฑ์ปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.67-3.67)	204	53.80
ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.75)	134	35.40	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.50)	45	11.90	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.67)	43	11.30	ต่ำกว่าปกติ (ต่ำกว่า 2.67)	39	10.30
รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100	รวม	379	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ที่มีระดับของความฉลาดทางอารมณ์สูงในแต่ละด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) มีจำนวนมากที่สุด 163 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) มีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) มีจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) มีจำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) มีจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 และความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) มีจำนวนน้อยที่สุด 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 ตามลำดับ

จำนวนผู้ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลางในแต่ละด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) มีจำนวนมากที่สุด 300 คน คิดเป็นร้อยละ 79.20 รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 71.20 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) มีจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) มีจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55.40 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) มีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 53.60 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) มีจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) มีจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 และความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) มีจำนวนน้อยที่สุด 178 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 ตามลำดับ

จำนวนผู้ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำในแต่ละด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) มีจำนวนมากที่สุด 172 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) มีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 36.10 ความ

ฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) มีจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) มีจำนวนน้อยที่สุด 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 ตามลำดับ

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (n=379)

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับ
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1)	31.72	6.27	ปานกลาง
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2)	32.88	5.58	ปานกลาง
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3)	31.51	5.47	ปานกลาง
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4)	31.78	6.33	ปานกลาง
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม (AQ โดยรวม)	127.89	18.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยรวมมีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในด้านต่างๆ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม ดังนี้

1. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 24-37) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.72 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.27

2. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 24-37) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.88 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.58

3. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 24-37) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.51 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.47

4. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทนอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 24-37) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.78 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.33

5. ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม (AQ โดยรวม) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 95-134) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 127.89 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.70

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม (AQ โดยรวม) ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 127.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแนวโน้มของระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านต่างๆ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.88 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.78 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.72 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.51 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยองค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงการแจกแจงระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (n=379)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	AQ 1		AQ 2		AQ 3		AQ 4	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง (คะแนน 38-50)	70	18.50	76	20.10	52	13.70	72	19.00
ปานกลาง (คะแนน 24-37)	282	74.40	282	74.40	302	79.70	276	72.80
ต่ำ (คะแนน 10-23)	27	7.10	21	5.50	25	6.60	31	8.20
รวม	379	100	379	100	379	100	379	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นถึง จำนวนผู้ที่มีระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงในแต่ละด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มีจำนวนมากที่สุด 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) มีจำนวนน้อยที่สุด 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 ตามลำดับ

จำนวนผู้ที่มีระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคปานกลางในแต่ละด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) มีจำนวนมากที่สุด 302 คน คิดเป็นร้อยละ 79.70 รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มีจำนวนเท่ากัน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 74.40 และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) มีจำนวนน้อยที่สุด 276 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 ตามลำดับ

จำนวนผู้ที่มีระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่ำในแต่ละด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) มีจำนวนมากที่สุด 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มีจำนวนน้อยที่สุด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ตามลำดับ

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379)

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)	ระดับ
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1)	3.74	0.67	สูง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2)	3.43	0.71	ปานกลาง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3)	3.65	0.74	ปานกลาง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4)	3.58	0.70	ปานกลาง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5)	3.64	0.68	ปานกลาง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6)	3.61	0.71	ปานกลาง
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7)	3.50	0.78	ปานกลาง

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)	ระดับ
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม (SDLC โดยรวม)	3.60	0.59	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครโดยรวมมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านต่างๆ และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม ดังนี้

1. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC1) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการยอมรับตนเอง อยู่ในระดับสูง (เกณฑ์ระดับสูง 3.68-5.00) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67

2. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการวางแผนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71

3. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการมีแรงจูงใจภายใน อยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74

4. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการประเมินผลตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70

5. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

6. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น(SDLC6) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการมีความยืดหยุ่นอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71

7. คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการเป็นตัวของตัวเองอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78

8.คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม(SDLCโดยรวม)พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (เกณฑ์ระดับปานกลาง 2.34-3.67) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม (SDLC โดยรวม) ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแนวโน้มของระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านต่างๆ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 7 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงการแจกแจงระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	SDLC 1		SDLC 2		SDLC 3		SDLC 4		SDLC 5		SDLC 6		SDLC 7	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง (ค่าเฉลี่ย 3.68-5.00)	196	51.70	125	33.00	176	46.40	145	38.30	190	50.10	161	42.50	163	43.00
ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34-3.67)	178	47.00	225	59.40	187	49.30	216	57.00	177	46.70	196	51.70	185	48.80
ต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33)	5	1.30	29	7.70	16	4.20	18	4.70	12	3.20	22	5.80	31	8.20
รวม	379	100	379	100	379	100	379	100	379	100	379	100	379	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ที่มีระดับของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงในแต่ละด้าน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มีจำนวนมากที่สุด 196 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 รองลงมาคือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) มีจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 50.10 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มีจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) มีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) มีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) มีจำนวนน้อยที่สุด 125 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ตามลำดับ

จำนวนผู้ที่มีระดับของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองปานกลางในแต่ละด้าน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC2) มีจำนวนมากที่สุด 225 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 รองลงมาคือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มีจำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) มีจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มีจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.80 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) มีจำนวนน้อยที่สุด 177 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 ตามลำดับ

Chulalongkorn University

จำนวนผู้ที่มีระดับของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่ำในแต่ละด้าน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLD 7) มีจำนวนมากที่สุด 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 รองลงมาคือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20 และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มีจำนวนน้อยที่สุดซึ่งเท่ากับ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 13

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 13 แสดงสหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379)

ค่าสหสัมพันธ์ (r)	EQ1	EQ1.1	EQ1.2	EQ1.3	EQ2	EQ2.1	EQ2.2	EQ2.3	EQ3	EQ3.1	EQ3.2	EQ3.3	EQ โดยรวม	AQ1	AQ2	AQ3	AQ4	AQ โดยรวม
SDLC1	0.23*	0.23*	0.18*	0.15*	0.34*	0.32*	0.14*	0.34*	0.39*	0.44*	0.35*	0.22*	0.38*	0.27*	0.19*	0.15*	0.12*	0.23*
SDLC2	0.23*	0.21*	0.21*	0.15*	0.37*	0.37*	0.16*	0.34*	0.36*	0.39*	0.30*	0.23*	0.38*	0.22*	0.16*	0.18*	0.05	0.19*
SDLC3	0.31*	0.23*	0.28*	0.24*	0.38*	0.33*	0.23*	0.35*	0.44*	0.42*	0.38*	0.32*	0.45*	0.23*	0.22*	0.14*	0.11*	0.22*
SDLC4	0.25*	0.19*	0.24*	0.19*	0.37*	0.31*	0.23*	0.34*	0.40*	0.38*	0.35*	0.29*	0.41*	0.25*	0.28*	0.22*	0.18*	0.29*
SDLC5	0.25*	0.18*	0.25*	0.19*	0.35*	0.34*	0.18*	0.33*	0.37*	0.38*	0.34*	0.23*	0.39*	0.28*	0.22*	0.20*	0.17*	0.27*
SDLC6	0.30*	0.20*	0.29*	0.23*	0.35*	0.32*	0.19*	0.33*	0.42*	0.40*	0.39*	0.28*	0.42*	0.22*	0.22*	0.14*	0.12*	0.22*
SDLC7	0.17*	0.12*	0.17*	0.12*	0.29*	0.28*	0.10*	0.31*	0.32*	0.33*	0.27*	0.21*	0.31*	0.21*	0.16*	0.14*	0.06	0.18*
SDLC โดยรวม	0.31*	0.24*	0.28*	0.22*	0.43*	0.39*	0.22*	0.40*	0.47*	0.47*	0.41*	0.31*	0.47*	0.29*	0.25*	0.20*	0.14*	0.28*
AQ1	0.22*	0.23*	0.17*	0.13*	0.20*	0.16*	0.17*	0.13*	0.20*	0.15*	0.21*	0.15*	0.24*	1	0.52*	0.51*	0.45*	0.79*
AQ2	0.27*	0.20*	0.21*	0.23*	0.17*	0.12*	0.17*	0.10	0.16*	0.06	0.19*	0.13*	0.23*	0.52*	1	0.48*	0.60*	0.81*
AQ3	0.03	0.08	0.03	-0.02	0.05	0.04	0.02	0.05	0.05	0.03	0.07	0.03	0.06	0.51*	0.48*	1	0.45*	0.76*
AQ4	0.15*	0.14*	0.08	0.14*	0.11*	0.05	0.15*	0.05	0.06	0.04	0.08	0.03	0.12*	0.45*	0.60*	0.45*	1	0.80*
AQ โดยรวม	0.21*	0.21*	0.15*	0.15*	0.17*	0.12*	0.17*	0.11*	0.15*	0.09	0.17*	0.11*	0.21*	0.79*	0.81*	0.76*	0.80*	1

จากตารางที่ 13 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.47 (r=0.47) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.45) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.42) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.41) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.38) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.38) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.39) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายด้านสามารถสรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.31 (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.30) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) และด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.25) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) และด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านย่อย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ0.24(r=0.24)ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ(ค่าrอยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง(EQ1.1)ยังมี

ความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน(SDLC 3) และด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มากที่สุด (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์(SDLC 5) (r=0.18) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.28 (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) มากที่สุด (r=0.29) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.25) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.24) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.18) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.22 (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.24) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) และด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง

(SDLC 1) และด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.43 (r=0.43) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ 2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.38) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2)และด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.37) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.35) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.34) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.29) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.39 (r=0.39) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) มากที่สุด (r=0.37) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC5) (r=0.34) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) (r=0.33) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) และด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.32) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.22 (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง

0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) และด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มากที่สุด (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.18) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.16) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC1) (r=0.14) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.10) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.40 (r=0.40) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.35) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70)รองลงมาคือด้านการยอมรับตนเอง(SDLC 1)ด้านการวางแผนการเรียนรู้(SDLC2) และด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.34) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.33) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.47 (r=0.47) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.44) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า rอยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC6) (r=0.42) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า rอยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.40) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.39) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการเปิดกว้าง

ต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.37) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.36) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC7) (r=0.32) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.47 (r=0.47) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ3.1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) มากที่สุด (r=0.44) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) (r=0.42) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.40) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.39) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) และด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.38) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.33) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.41 (r=0.41) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) มากที่สุด (r=0.39) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) (r=0.38) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) และด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.35) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.34) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70)) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.30) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.27) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.31 (r=0.31) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) มากที่สุด (r=0.32) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง (ค่า r อยู่ในช่วง 0.31-0.70) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.29) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) และด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC5) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.28 (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มากที่สุด (r=0.29) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.27) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC1) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC7) (r=0.18) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายด้านสามารถสรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.29 (r=0.29) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง

0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) มากที่สุด (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.27) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) (r=0.25) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC3) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC2) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.25 (r=0.25) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มากที่สุด (r=0.28) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.16) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC7) (r=0.16) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.20 (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (AQ 3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มากที่สุด (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (SDLC 2) (r=0.18)

ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) ด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) และด้านการเป็นตัวของตัวเอง (SDLC 7) (r=0.14) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.14 (r=0.14) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน (AQ 4) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง (SDLC 4) มากที่สุด (r=0.18) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (SDLC 5) (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ด้านการยอมรับตนเอง (SDLC 1) และด้านการมีความยืดหยุ่น (SDLC 6) (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการมีแรงจูงใจภายใน (SDLC 3) (r=0.11) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.21 (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.24) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านความอดทน (AQ4) (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ตามลำดับ และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการเกิดปัญหา Multicollinearity จากการตรวจสอบค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อตรวจสอบปัญหาดังกล่าว พบว่าตัวแปรอิสระความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) มีค่าความความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากับ 0.21 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ถ้าหากพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีค่าความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.5 (Multicollinearity) จะต้องตัดตัวแปรอิสระคู่นั้นออก และจากการตรวจสอบค่า Variance Inflation Factor (VIF) เพื่อตรวจสอบปัญหาดังกล่าว พบว่า มีค่า VIF เท่ากับ 1.05 ซึ่งมีค่าไม่สูงมากนัก จึงไม่

เกิดปัญหา Multicollinearity เพราะถ้าค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 อาจพิจารณาได้ว่าเกิดปัญหา Multicollinearity (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านย่อย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.21 (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (EQ 1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มากที่สุด (r=0.27) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการควบคุม (AQ 1) (r=0.22) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านความอดทน (AQ 4) (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.21 (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (EQ 1.1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านความอดทน (AQ 4) (r=0.14) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.15 (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (EQ 1.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มากที่สุด (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านการควบคุม (AQ 1) (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.15 (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-

0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ (EQ 1.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) มากที่สุด (r=0.23) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านความอดทน (AQ 4) (r=0.14) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านการควบคุม (AQ 1) (r=0.13) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (EQ2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.17 (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (AQ 2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) และด้านความอดทน (AQ 4) (r=0.11) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (EQ 2.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.12 (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ(EQ 2.1) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.16) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.12) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.17 (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา (EQ 2.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ1) และด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ2) มากที่สุด (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากันในระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านความอดทน (AQ 4) (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.11 (r=0.11) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (EQ 2.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ1) มากที่สุด (r=0.13) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ค่า rอยู่ในช่วง 0.01-0.30)

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.15 (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (EQ 3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.20) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.16) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง (EQ 3.1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.15 (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30)

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (EQ 3.2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.17 (r=0.17) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต(EQ 3.2) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.21) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.19) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.11 (r=0.11) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ (EQ 3.3) ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม (AQ 1) มากที่สุด (r=0.15) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30)

รองลงมาคือ ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (AQ 2) (r=0.13) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ (ค่า r อยู่ในช่วง 0.01-0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

จึงยอมรับสมมติฐาน ที่ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กัน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์ถอดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis)

3.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis) ของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379)

Model	ตัวแปร	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	0.51	0.26	0.25	20.40	65.01	.000

จากตารางที่ 14 พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ (SDLC) ตนเองมี 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และตัวแปรความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

เมื่อนำตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมาวิเคราะห์ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.51 และมีค่าอำนาจในการทำนาย (R Square) เท่ากับ 0.26 และมีค่าอำนาจในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.25 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนในมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 20.40 นั่นคือ ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26

ตารางที่ 15 แสดงรูปแบบสมการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (n=379) ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression analysis)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	24.89	10.63		2.34	.020
	ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	0.58	0.06	0.43	9.54	.000
	ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	0.24	0.06	0.19	4.13	.000

จากตารางที่ 15 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด พบว่า ตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) และตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) มากที่สุดคือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) (B=0.58) (Beta=0.43) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.06 และตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) และตัวแปรที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) รองลงมาคือตัวแปรความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) (B=0.24) (Beta=0.19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.06 และมีค่าคงที่ของสมการ (Constant) เท่ากับ 24.89 นั่นคือ เมื่อตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเท่ากับ 24.89 + 0.58(1) + 0.24(1) = 25.71 หน่วย โดยสามารถนำมาสร้างเป็นสมการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง = 24.89 + (0.58 × ความฉลาดทางอารมณ์) + (0.24 × ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค)

$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 24.89 + 0.58X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.24X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค}}$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง = (0.43 × ความฉลาดทางอารมณ์) + (0.19 × ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค)

$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค}}$

จึงยอมรับสมมติฐาน ที่ว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 55,869 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi – stage random sampling) จำนวน 379 คน จากการเปิดตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของพื้นที่ในการศึกษาทั้ง 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต (2550)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 60 ข้อ โดยใน 1 ข้อ เลือกตอบ 2 ครั้ง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามของ Stoltz (1997)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามของณัชธกัญ หมื่นสา (2548) ตามแนวคิดของ Skager (1978)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้ง 4 ตอน ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวิจัยและสถิติทางการวิจัย จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำนวนภาษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร เขตพญาไท จำนวน 30 คน ที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และแบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เท่ากับ 0.91 0.92 และ 0.93 ตามลำดับ โดยถือว่าใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามด้วยตนเองโดยนำไปใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 เขต ได้แก่ เขตพญาไท เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน เขตภาษีเจริญ ครอบคลุมทุกภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร ได้แบบสอบถามตอบกลับมา และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 379 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าจำนวนความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter multiple regression analysis) รวมทั้งสร้างสมการการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 379 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.40 มีอายุระหว่าง 21-35ปี คิดเป็นร้อยละ 52.20 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 81.00 และประกอบอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 54.60

1.2 ระดับความฉลาดทางอารมณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X}$=2.93, *SD*=0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ในทุกด้านอยู่ในระดับปกติ โดยความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$=3.20, *SD*=0.52) รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต ($\bar{X}$=3.05, *SD*=0.55) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ($\bar{X}$=3.01, *SD*=0.37) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ ($\bar{X}$=2.99, *SD*=0.52) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ($\bar{X}$=2.98, *SD*=0.46) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X}$=2.92, *SD*=0.42) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น ($\bar{X}$=2.92, *SD*=0.45) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ ($\bar{X}$=2.89, *SD*=0.47) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง ($\bar{X}$=2.86, *SD*=0.58) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ($\bar{X}$=2.81, *SD*=0.37) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ ($\bar{X}$=2.78, *SD*=0.47) และความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$=2.75, *SD*=0.46) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังนี้ ด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับของความฉลาดทางอารมณ์สูงมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 ด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 79.20 และด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ระดับต่ำมากที่สุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40

1.3 ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=127.89, *SD*=18.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในทุกด้าน

อยู่ในระดับปานกลาง โดยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$=32.88, *SD*=5.58) รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน ($\bar{X}$=31.78,*SD*=6.33) ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม ($\bar{X}$=31.72,*SD*=6.27) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$=31.51, *SD*=5.47) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยองค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังนี้ ด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10ด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 79.70และด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคระดับต่ำมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20

1.4 ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.60, *SD*=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านการยอมรับตนเอง อยู่ในระดับสูง และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในอีก 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเองมีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$=3.74,*SD*=0.67) รองลงมาคือ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองการมีแรงจูงใจภายใน ($\bar{X}$=3.65, *SD*=0.74) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ ($\bar{X}$=3.64, *SD*=0.68) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}$=3.61, *SD*=0.71) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการประเมินผลตนเอง ($\bar{X}$=3.58, *SD*=0.70) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง ($\bar{X}$=3.50, *SD*=0.78) และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$=3.43, *SD*=0.71) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 7 ด้านของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนเฉลี่ยสูง ปานกลาง และต่ำ สามารถสรุปเพิ่มเติมได้นี้ ด้านที่มี

จำนวนผู้ที่มีระดับของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงมากที่สุด ได้แก่ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเอง จำนวน 196คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 ด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับปานกลางมากที่สุด ได้แก่ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการวางแผนการเรียนรู้ จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 และด้านที่มีจำนวนผู้ที่มีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับต่ำมากที่สุด ได้แก่ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

2.1 ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบทุกด้านของความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขและความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (r=0.47) รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (r=0.43) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต (r=0.41) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ (r=0.40) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (r=0.39) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีและความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจมีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากัน (r=0.31) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น (r=0.28) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง (r=0.24) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบและความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากันน้อยที่สุด (r=0.22) ตามลำดับ โดยความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขและความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47)

2.2 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบทุกด้านของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (r=0.29) รองลงมาคือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (r=0.25) ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา (r=0.20) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทนมีความสัมพันธ์ทางบวกน้อยที่สุด (r=0.14) ตามลำดับ โดยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.29)

2.3 ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบทุกด้านของความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีและความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุด (r=0.21) รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิตและความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากัน (r=0.17) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น และความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากัน (r=0.15) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ (r=0.12) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพและความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจมีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากันน้อยที่สุด (r=0.11) ตามลำดับ โดยความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.27)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

3.1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมดของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.51 และมีค่าอำนาจในการทำนาย (R Square) เท่ากับ 0.26 และมีค่าอำนาจในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.25 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 20.40 นั่นคือ ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 26 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายที่มีค่า Beta สูงสุด คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (Beta=0.43) รองลงมาคือ ตัวแปรความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Beta=0.19) กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองขึ้น โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และสามารถนำมาสร้างสมการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง = (0.43 × ความฉลาดทางอารมณ์) + (0.19 × ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค)

$Y_{\text{คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง}} = 0.43X_{\text{ความฉลาดทางอารมณ์}} + 0.19X_{\text{ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค}}$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร” มีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

1.1 การวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปกติเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ รู้จักเห็นใจเพื่อนในชั้นเรียนหรือผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และรู้จักใส่ใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้จักให้และรู้จักรับ รู้จักรับผิดและให้อภัย อีกทั้งมีแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุมานะไปสู่เป้าหมาย สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา กล้าแสดงออก ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและครูที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตในแต่ละวันได้อย่างมีความสุข โดยมีความรู้สึกภูมิใจ เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง พึงพอใจในชีวิตที่มีอยู่ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และมีความสุขสงบทางใจได้ในระดับหนึ่ง โดยสาเหตุที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับหนึ่งแต่ไม่สูงมากนักเพราะมนุษย์ทุกคนล้วนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในตัวเองอยู่แล้ว แต่การที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงหรือต่ำหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับการพัฒนาตามวัยหรือการเลี้ยงดูตั้งแต่ในวัยเด็ก ถ้าพ่อ แม่เห็นความสำคัญและได้ฝึกให้บุตรของตนมีความฉลาดทางอารมณ์ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บุคคลนั้นจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้จากการสามารถปรับตัวเข้ากับปัญหาการเปลี่ยนแปลงและมีความสุขในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้คนได้ให้ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ กันมากขึ้น เพราะมีการศึกษาที่แสดงว่าความสำเร็จด้านต่างๆ เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ถึงร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา ด้วยเหตุนี้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงได้รับการฝึกความฉลาดทางอารมณ์มาตั้งแต่วัยเด็กในระดับหนึ่ง ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่สามารถดำเนินชีวิตต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อวิเคราะห์ถึง

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์จะพบว่ามีองค์ประกอบของความความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.20 ซึ่งอยู่ระดับปกติ กล่าวได้ว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครสามารถรู้จักให้ รู้จักรับ สามารถยอมรับผิดและให้อภัยกับเพื่อนหรือครูที่การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้ในระดับหนึ่ง รวมไปถึงการรู้จักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยสาเหตุเพราะบทบาทหน้าที่และวุฒิภาวะของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อายุ 21- 35 ปี ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางครอบครัว การเรียน และการประกอบอาชีพ ทำให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ทางด้านความรับผิดชอบสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2551) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในวัยผู้ใหญ่เกิดจากแรงผลักดันทางสังคมและวัฒนธรรม วัยผู้ใหญ่ถูกสังคมคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาทของความรับผิดชอบในการทำงานประกอบอาชีพ และพัฒนาความสนใจ เจตคติ และค่านิยมต่างๆ เพื่อปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้ การเป็นสามี ภรรยา เป็นพ่อ แม่ เป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกน้องหรือ หัวหน้างาน ซึ่งวัยผู้ใหญ่ต้องสามารถปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขจึงสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ มีความเต็มใจในการเสียสละ และกล้าหาญพอที่จะช่วยรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่าตนได้ ความสำเร็จทางสังคมเหล่านี้จะช่วยให้วัยผู้ใหญ่มีความมั่นคงทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น เมื่อสิ้นสุดวัยผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ทุกคนควรจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องในบทบาทของวัยผู้ใหญ่ที่ต้องมาพร้อมความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร ศรีสวัสดิ์ (2550) ที่พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ จากข้อมูลดังกล่าวผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจึงควรรักษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้อย่างต่อเนื่องและดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความสุขในการดำเนินชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานส่งผลให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 การวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ดังนั้น นักศึกษาการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจึงมีคุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจัดอยู่ในกลุ่มผู้พักแรม (The camper) นั่นเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักจะมีข้อจำกัดในการปีนเขาและพยายามแสวงหาทางที่เรียบง่ายและสะดวกสบายกว่า กลุ่มนี้แตกต่างจากกลุ่มผู้ยอมแพ้ตรงที่ว่า อย่างน้อยก็ได้ริเริ่มที่จะปีนเขา แต่พอลงมือกระทำไปถึงระดับหนึ่งแล้วจะหยุด เพราะมีความคิดว่าเรามาได้ไกลที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้แล้ว จึงทำให้ประสบความสำเร็จในวงจำกัด อาจจะมีความกระตือรือร้นบ้าง เมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายหรืออุปสรรคใหม่ ๆ แต่สุดท้ายก็เลือกที่จะหยุดอยู่ตรงกลางทาง และใช้ชีวิตที่เหลืออย่างเรียบ ๆ คนกลุ่มนี้มักจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคม (Stoltz, 1997) สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ทิศสุกใส (2551) ที่พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยในการที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งทางด้านการเรียนและการงานได้นั้น ส่วนหนึ่งนักศึกษาต้องอาศัยความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในตัวเองมาใช้ในการดำเนินชีวิต จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครนั้นมีการแสดงออกต่อเหตุการณ์ หรือความยากลำบาก ให้สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง โดยนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมีความสามารถในการควบคุมสถานการณ์เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันจากการทำงานหรือการเรียน ให้สามารถไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาที่ตั้งไว้ได้ และนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครนั้นเป็นผู้ที่สามารถยอมรับความผิดพลาดหรือรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการที่ตนเองไม่สามารถประสบความสำเร็จทางการเรียนในระบบโรงเรียนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น สาเหตุส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากการที่ตนเองขาดทักษะ หรือความรับผิดชอบ ที่ไม่สามารถให้การศึกษาในระบบโรงเรียนสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ หรือนักศึกษาอาจยังมีความพยายามไม่เต็มที่ ดังนั้นความผิดพลาดจะสามารถช่วยให้เป็นบทเรียนให้นักศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จในการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น และการที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหา จะช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาเล็กๆ ปัญหานั้นมีจุดจบ ปัญหานั้นสิ้นสุดได้ และช่วยให้นักศึกษาสามารถมองปัญหาได้ตามความเป็นจริง ไม่ทำปัญหาเล็กให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ และสามารถมองปัญหาใหญ่เป็นเรื่องที่สนุกและท้าทายได้ สุดท้ายการที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทนนั้น เป็นเพราะในการทำงานหรือศึกษาเล่าเรียนจำเป็นต้องใช้ความอดทน ความพากเพียรในการทำงานหรือศึกษาเล่าเรียน และต้องใช้ความอดทนอดกลั้นสูง เพราะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานหรือ

การเรียนเป็นส่วนใหญ่ และต้องเผชิญกับการสอบที่ต้องอาศัยความอดทน ความตั้งใจในการอ่านหนังสือเป็นอย่างมาก เพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากการที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครต้องเผชิญปัญหาและฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองมาตั้งแต่วัยเด็กนั้นช่วยส่งผลให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เมื่อเผชิญปัญหาต่างๆ จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับหนึ่ง และเมื่อวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะพบว่ามีองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.88 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีลักษณะพฤติกรรมในการวิเคราะห์แก้ปัญหาหาสาเหตุของปัญหา โดยไม่ผลักความรับผิดชอบไปให้บุคคลอื่นในระดับหนึ่ง โดยสาเหตุเกิดจากที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นนักศึกษาวัยผู้ใหญ่ วัยทำงานต้องมีความรับผิดชอบสูงในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านครอบครัว การเรียน และการทำงาน แสดงให้เห็นถึงว่าเมื่อนักศึกษาทำผิดพลาดทางการเรียนหรือการทำงาน นักศึกษาจะยอมรับผลการกระทำความผิดพลาดของตนเอง และวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยไม่กล่าวโทษผู้อื่น สอดคล้องกับ Stoltz (1997) ที่ได้กล่าวถึงผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบว่าจะเป็นผู้ที่มีแนวคิดในการค้นหาสาเหตุของปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นว่ามาจากสาเหตุใด จะมีการวิเคราะห์ทั้งตนเอง รวมไปถึงปัจจัยภายนอกและกำหนดบทบาทของตนเองให้เป็นเจ้าของปัญหา มีการเรียนรู้จนสามารถแก้ไขปัญหาให้ผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี แล้วปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตัวเองพร่ำเพรื่อเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ และยินดีรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนกระทำ ไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้อื่น จากแนวคิดดังกล่าวทำให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบมากที่สุด จากข้อมูลดังกล่าวผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจึงควรรักษาระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคไว้อย่างต่อเนื่อง และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคให้สูงขึ้นมากกว่านี้ เพื่อให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีทักษะในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสในการประสบความสำเร็จชีวิตได้มากยิ่งขึ้น

1.3 การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับตนเองอยู่ในระดับสูง และมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านอื่นๆ อีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545) ที่พบว่าคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความคิดริเริ่ม มีความตั้งใจในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผนในการเรียนรู้ รวมไปถึงมีทักษะในการขวนขวายหาความรู้ โดยสามารถวัดและประเมินผลต่อตนเอง และเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ อีกทั้งมีมุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง โดยมีสาเหตุจากการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร มีหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก อีกทั้งในปัจจุบันได้มีการให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้นจากวิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เอื้อต่อการให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถเลือกเรียนได้ตรงตามความต้องการ และความถนัดของตนเอง โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียน โดยระบุขั้นตอนการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นจนจบ และมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ และแหล่งการเรียนรู้ (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล,2554) ดังที่ Knowles (1975) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตน โดยจะสามารถเรียนได้มากกว่า ดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการสอนแต่อย่างเดียว และการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องสมัครใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนเฉพาะความอยากรู้ โดยตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตัวเอง นั่นคือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องมีความตระหนักในความสามารถ สามารถตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนต้องรู้วิธีการที่จะเรียน นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร (สมคิด อิสระวัฒน์, 2542) และจากผลการวิจัยนี้ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการยอมรับ

ตนเองอยู่ในระดับสูง กล่าวได้ว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีมุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง โดยเกิดจากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึงการรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง โดยสาเหตุเพราะนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่วัยทำงานทำให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญาในวัยผู้ใหญ่ก่อให้เกิดการยอมรับตนเองและปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2551) จากข้อมูลดังกล่าว ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรรักษาระดับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาไว้อย่างต่อเนื่อง และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาให้สูงยิ่งขึ้นมากกว่านี้ เพื่อส่งผลให้นักศึกษาสามารถมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้ที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตทุกๆ ด้านได้

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=.47) แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะส่งผลให้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสูงขึ้นตามไปด้วย อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จะทำให้นักศึกษามีความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2550) และทำให้นักศึกษามีความสุขในการดำเนินชีวิตและการศึกษาเล่าเรียน ส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีขึ้นตามไปด้วย ดังที่พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีทุกด้านในระดับปานกลาง ยิ่งนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากขึ้นเท่าไร ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับสมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพ ฐานะความเป็นอยู่และการยอมรับจากสังคม

การที่ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครนั้นเป็นเพราะความฉลาดทางอารมณ์และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นล้วนส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตไปในทิศทางเดียวกัน และด้วยสาเหตุที่มีองค์ประกอบของตัวแปรที่คล้ายคลึงกัน บางองค์ประกอบเช่น องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทางด้านการมีแรงจูงใจภายใน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับหนึ่ง โดยความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของอติพร หงส์ทอง (2547) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Muller (2007) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (r=0.59) และการศึกษาวิจัยของ Radnitzer (2010) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.31) (r=0.24) (r=0.28) (r=0.22) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองโดยสามารถรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และแสดงออกอย่างเหมาะสม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง) รู้จักเห็นใจผู้อื่นโดยการใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น และแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น) และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยรู้จักให้และรู้จักรับ รู้จักรับผิดและให้อภัย รวมถึงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง ทางด้านการเห็นใจผู้อื่น ทางด้านความรับผิดชอบสูงนั้น จะมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และรู้จักเห็นใจผู้อื่น ส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งการยอมรับและเห็นอกเห็นใจเอาใจใส่ผู้อื่น ก็ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ดี ส่งผลให้มีโอกาสทางการเรียน และประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ความฉลาดทางอารมณ์ด้าน

เก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.43) (r=0.39) (r=0.22) (r=0.40) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองโดยรู้ศักยภาพตนเอง มีแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุมานะไปสู่เป้าหมาย (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ) สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยรับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่น (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา) ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นโดยสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ ทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ทางด้านการสร้างสัมพันธภาพสูงนั้นจะสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นรวมถึงครูและเพื่อนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีแล้วยังสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองดีขึ้นตามไปด้วย และนอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47) (r=0.47) (r=0.41) (r=0.31) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข หมายถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเองโดยเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง) พึงพอใจในชีวิตโดยมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต) และมีความสงบทางใจโดยมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสงบทางจิตใจ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเองทางด้านการพอใจชีวิต ทางด้านการมีความสุขสงบทางใจสูงนั้น จะสามารถดำเนินชีวิตในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานได้อย่างมีความสุข รู้สึกพอใจในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่น และดำเนินชีวิตไปด้วยความสงบสุข ส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดความสุขและทัศนคติกับการเรียนที่ดีมากยิ่งขึ้น และจากความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าว

พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขและความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเองยังมีความสัมพันธ์ทางบวกเท่ากันในระดับมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47) โดยสาเหตุเพราะนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้และมีการจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละครั้ง (อุไรรัตน์ จันดี, 2559) ส่งผลให้นักศึกษามีความสุขกับการเรียน และรู้สึกไม่เครียดกับการเรียนมากนัก เมื่อนักศึกษารู้สึกมีความสุขกับการเรียนจะทำให้นักศึกษารู้สึกอยากขวนขวายหาความรู้ และเต็มใจที่จะเรียนรู้ โดยการศึกษาเล่าเรียนช่วยให้นักศึกษารู้สึกมีคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความตั้งใจอยากศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างเต็มที่สอดคล้องกับประภาภัทร นิยม (2557)ที่ได้กล่าวไว้ว่า ขณะที่เรากำลังเรียนรู้ทำอะไรใหม่ๆ เช่น เรียนทำอาหาร ทอผ้า เล่นกีฬาชนิดใหม่ ศึกษาการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร เรียนภาษาเพื่อนบ้าน ขับรถเส้นทางใหม่ ฯลฯ ความสุขกำลังเกิดขึ้นระหว่างที่เราจดจ่อกับการเรียนรู้ ยิ่งเมื่อได้แจ่มแจ้งความรู้ จะเพิ่มพูนความพึงพอใจ การเรียนรู้ได้ชื่อว่าเป็นหนทางอันยอดเยี่ยมของการเข้าหาความรื่นรมย์ แม้ว่ามันอาจหมายถึงการผ่านช่วงเวลาของความเหน็ดเหนื่อย อดทน และท้อแท้ ก็ตาม จากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จาการนำข้อมูลมาจัดฝึกอบรมให้กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตระหนักถึงและเห็นความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จและสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ดีขึ้นได้ และเป็นประโยชน์ต่อครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากนำข้อมูลมาปรับใช้ดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาควบคู่ไปด้วย เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความสมบูรณ์แบบในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านการศึกษาเล่าเรียน และการดำเนินชีวิต อีกทั้งให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้ทำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อรับรู้ถึงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง และสามารถนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีขึ้นตามไปด้วย

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.28) แสดงให้เห็นว่า ถ้านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นจะส่งผลให้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในตัวนักศึกษาสูงขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกัน อธิบายได้ว่า การที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครสามารถเผชิญปัญหา และสามารถนำตัวเองเข้าไปแก้ไขปัญหา รับรู้ระดับของปัญหา รวมไปถึงอดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ จะส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงขึ้นตามไปด้วย การที่ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น สาเหตุเกิดจากในการที่นักศึกษาพยายามเผชิญกับปัญหา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง นักศึกษาจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากปัญหานั้น ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ ดั้งนั้นยิ่งนักศึกษาเผชิญกับปัญหามากเท่าไรก็ยิ่งให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากปัญหาด้วยตนเองได้มากขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเกิดความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในตัวนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา กันทาแก้ว (2550) ที่พบว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และงานวิจัยของQian et al. (2011) ที่พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมและองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจภายในซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของพรสุภา วสุนธรา (2549) ที่พบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคโดยรวมกับความรับผิดชอบในงานโดยรวมซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.29) ซึ่งด้านการควบคุม หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเอง ให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญ มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา มีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการจัดการกับปัญหา (Stoltz, 1997) โดยในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนย่อมประสบกับปัญหาอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ถ้าบุคคลนั้นสามารถปรับตัวและแก้ไขต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ย่อมส่งผลให้การดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ย่อมส่งผลให้การดำเนินชีวิตไม่มีความสุขเท่าที่ควร จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนหรือการทำงาน

นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครสามารถผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ระดับหนึ่ง และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถช่วยให้นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีขึ้นตามมาด้วย นอกจากนี้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.25) ซึ่งด้านสาเหตุและความรับผิดชอบหมายถึง การที่บุคคลพยายามคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเอง ไม่กล่าวโทษหรือผลักให้เป็นภาระกับผู้อื่น พิจารณาปัญหาจากตนเองเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข (Stoltz, 1997) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเมื่อนักศึกษามีปัญหาต่างๆ จากการเรียนหรือการทำงาน นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อความผิดพลาด และพยายามปรับปรุงแก้ไขตัวเองเพื่อไม่ให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นอีก กระบวนการเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครที่มีความรับผิดชอบต่อปัญหาและสามารถหาสาเหตุในการแก้ไขปัญหาจะทำให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีขึ้นตามมาด้วย นอกจากนี้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านผลกระทบของปัญหายังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.20) ซึ่งด้านผลกระทบของปัญหา หมายถึง การรับรู้ระดับของปัญหาและอุปสรรค พิจารณาอย่างมีเหตุผล โดยไม่คิดปัญหาเล็กให้เป็นปัญหาใหญ่ รู้จักทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหาได้ (Stoltz, 1997) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครที่สามารถรับรู้ระดับของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ดีนั้นจะมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ดีเกิดขึ้นตามมาด้วย ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครสามารถมีวิธีคิดว่าปัญหาในชีวิตของนักศึกษาเป็นปัญหาเล็กๆ ปัญหานั้นมีจุดจบ ปัญหานั้นสิ้นสุดได้ ในทางตรงกันข้ามถ้านักศึกษาไม่สามารถรับรู้ระดับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้นักศึกษามีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่ำลง นั่นคือ ถ้านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความคิดในทางลบ นักศึกษาจะรู้สึกว่าปัญหารุมเร้ามากมายมหาศาลส่งผลให้รู้สึกเหนื่อย รู้สึกหมดแรง รู้สึกไม่มีพลัง และรู้สึกหมดหวังส่งผลให้สมองก็จะเหนื่อยล้า การทำงานสมองลดประสิทธิภาพลง ร่างกายก็จะอ่อนเปลี้ย ไม่สามารถที่จะไปมีความคิดดีๆ ได้ ทำให้ไม่สามารถจะไปแก้ปัญหาอะไรได้ ส่งผลให้นักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร และนอกจากนี้ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทน

ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.14) ซึ่งด้านความอดทน หมายถึง การรับรู้ถึงความคงทนของปัญหาและอุปสรรค พร้อมรับมือกับความคงอยู่และความยืดเยื้อของปัญหา และพยายามกำจัดปัญหาให้หมดไปอย่างถูกวิธี (Stoltz, 1997) การที่นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้นั้น นักศึกษาจะต้องอาศัยความรับผิดชอบ ความอดทนในการทำงานและตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้ต้องพบเจอกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามา จำเป็นต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างมากในการทำงานหรือการศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น ถ้านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความอดทนในการเรียนหรือการทำงานสูงก็จะส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงขึ้นตามไปด้วย และจากความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าว พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.29) กล่าวได้ว่าถ้านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญสูงก็จะส่งผลให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น โดยสาเหตุเพราะว่าเมื่อนักศึกษาต้องประสบพบเจอกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ แล้วสามารถจัดการกับปัญหาหรือสามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหานั้นได้ ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากปัญหานั้นๆ และเกิดการพัฒนาตัวเองได้ดียิ่งขึ้น โดยนักศึกษาจะสามารถจัดการกับปัญหาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยิ่งนักศึกษาสามารถควบคุมตนเองให้ผ่านพ้นจากเหตุการณ์และความยากลำบากต่างๆ ได้มากเท่าไร นักศึกษาก็ยิ่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น สอดคล้องกับนภา หลิมรัตน์ (2550) ที่ได้ศึกษาว่าปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเพื่อให้สามารถก้าวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ และสอดคล้องกับมัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) ที่ได้ศึกษาว่า ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้ และบุคคลเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ ด้วยตนเอง จากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นประโยชน์กับผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการจัดฝึกอบรมให้กับนักศึกษาได้ตระหนักรู้และเห็นถึงความสำคัญของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคว่าสามารถส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ และเป็นประโยชน์กับครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสร รคไปพร้อมควบคู่

กับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการเผชิญปัญหาพร้อมสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้นักศึกษาสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตทางการเรียนหรือการทำงานได้ อีกทั้งให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้ทำแบบทดสอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของตนเองว่าอยู่ในระดับใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นไป ส่งผลให้การเรียนรู้ด้วยตนเองดีขึ้นตามไปด้วย เพื่อไปสู่เป้าหมายการสำเร็จทางการศึกษาที่ตั้งไว้

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.21) แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นตามไปด้วย โดยมีสาเหตุเพราะจากการศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์และองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคนั้นมีโครงสร้างขององค์ประกอบพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน โดยจากการศึกษาความหมายความฉลาดทางอารมณ์ที่ว่า เป็นความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข และประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านใหญ่ ได้แก่ ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมความต้องการของตนเอง และเป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และรู้จักเห็นใจผู้อื่น ด้านเก่งหมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และเป็นความสามารถในการรู้จักตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีแรงจูงใจ และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2550) จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุม ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบของปัญหา และด้านความอดทนเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยสำคัญขององค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ อีกทั้งการศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่วนใหญ่นอกจากจะนำไปใช้เพื่อช่วยส่งเสริมประสิทธิผลของทีมงาน (Teams) สัมพันธภาพ (Relationships) ครอบครัว (Families) องค์การ (Organizations) ชุมชน (Communities) วัฒนธรรม (Cultures) และสังคม (Societies) ยังสามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆ ได้เช่น แรงจูงใจ สุขภาพอารมณ์ ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน การมีความยืดหยุ่น การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

(Stoltz, 1997) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องหรือสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้ เนื่องจากแรงจูงใจ สุขภาพอารมณ์ ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน การมีความยืดหยุ่น การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ทั้งสิ้น ดังนั้นการที่ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจะพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาของนักศึกษาก็สามารถทำได้จากการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้มากยิ่งขึ้น โดยความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (1997) ที่ได้ศึกษาว่า ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กันและสามารถร่วมกันเป็นตัวทำนายความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ฤทธิ์สนธิ์ (2551) วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทุกองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร แสงใส (2550) ที่พบว่า เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของกนกพร ส่องศรี (2551) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของญาณิกา สวัสดิพงศา (2549) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.21) (r=0.21) (r=0.15) (r=0.15) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองโดยรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และแสดงออกอย่างเหมาะสม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง) รู้จักเห็นใจผู้อื่นโดยการใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น และแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการเห็นใจผู้อื่น) และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยรู้จักให้และรู้จักรับ รู้จักรับผิดและให้อภัย รวมถึงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านการควบคุมตนเอง ทางด้านการเห็นใจผู้อื่น ทางด้านความรับผิดชอบสูงนั้นจะสามารถควบคุมความต้องการและอารมณ์ของตนเองได้ โดยรู้ถึงความต้องการและอารมณ์ของตน

สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงสามารถแสดงความเห็นใจผู้อื่น ให้การยอมรับและเห็นอกเห็นใจเอาใจใส่ผู้อื่นส่งผลให้นักศึกษาสามารถที่จะฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของของวรวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2548) ที่พบว่า องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ในทุกด้านและโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคทุกด้านและโดยรวม นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.43) (r=0.39) (r=0.22) (r=0.40) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองโดยรู้ศักยภาพตนเอง มีแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ และมีความมุมานะไปสู่เป้าหมาย (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ) สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยรับรู้และเข้าใจปัญหามีขั้นตอนในการแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่น (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา) ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นโดยสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการสร้างสัมพันธภาพ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งทางด้านการมีแรงจูงใจ ทางด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ทางด้านการสร้างสัมพันธภาพสูงนั้นจะรู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง สามารถสร้างขวัญและกำลังใจได้ และรู้จักศักยภาพของตนเองโดยมีความพยายามมุมานะไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหา ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้น ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ชีวิตของนักศึกษามีความสุขและประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชวนจิตร ธุระทอง (2544) ที่วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์กับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านและโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในทุกองค์ประกอบและโดยรวม และนอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.47) (r=0.47) (r=0.41) (r=0.31) ซึ่งความฉลาดทาง

อารมณ์ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเองโดยเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง) พึงพอใจในชีวิตโดยมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการพอใจชีวิต) และมีความสงบทางใจโดยมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสงบทางจิตใจ (ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการมีความสุขสงบทางใจ) (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขทางด้านการภูมิใจตนเอง ทางด้านการพอใจชีวิต ทางด้านการมีความสุขสงบทางใจสูงนั้นจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง รวมไปถึงการมองโลกในแง่ดี มีความพึงพอใจในชีวิตและพอใจในสิ่งที่มีอยู่ และมีอารมณ์ขัน ส่งผลให้นักศึกษาสามารถเผชิญปัญหา รับผิดชอบต่อปัญหา รับรู้ระดับของปัญหาตลอดจนสามารถอดทนต่อปัญหาได้สูงขึ้นเช่นเดียวกัน การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านนี้จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพราะส่งผลให้นักศึกษามีความสุขในชีวิตไปพร้อมกับความสามารถในการเผชิญปัญหาที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดความสุขและความสำเร็จในชีวิตสอดคล้องกับงานวิจัยของครองคณา สีขาว (2549) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในทุกองค์ประกอบ และจากความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคดังกล่าว พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=0.27) กล่าวได้ว่า ถ้านักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีทักษะความสามารถในการควบคุมอารมณ์ รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงก็จะส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหาสูงขึ้นตามไปด้วย โดยสาเหตุเพราะจากแนวคิดของกรมสุขภาพจิต ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบ ไว้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบสูงเป็นบุคคลที่รู้จักให้และรู้จักรับ รู้จักรับผิดและให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (กรมสุขภาพจิต, 2550) เห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีทางด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและมีโครงสร้างพื้นฐานคล้ายคลึงกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านสาเหตุและความรับผิดชอบที่ Stoltz (1997) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการที่บุคคลพยายามคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ แก้ไขสาเหตุของปัญหา และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเอง ไม่กล่าวโทษบุคคลอื่น ต้องหาทางแก้ไขให้ได้ และไม่ผลักให้เป็นภาระของบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ความความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีที่มีองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ทางด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกมากที่สุดกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้าน

สาเหตุและความรับผิดชอบของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร จากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นประโยชน์กับผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการดำเนินจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้นักศึกษามีความตระหนึกถึงและเห็นความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ว่าสามารถส่งผลนักศึกษามีความสามารถในการเผชิญปัญหาให้ดีขึ้นได้ และเป็นประโยชน์กับครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการนำข้อมูลมาปรับใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาควบคู่ไปกับระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ดีขึ้นตามไปด้วย มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ให้นักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิต และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมดของความฉลาดทางอารมณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้ร้อยละ 26 (R Square = 0.26) และตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายสูงสุด ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ รองลงมา คือ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค กล่าวได้ว่าเมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจะส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองขึ้น โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร (Beta=0.43) อธิบายได้ว่า ถ้าหากมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจะสูงขึ้น

เพราะเมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีอารมณ์ดี ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ก็จะดีขึ้น ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และมีความสุขในการเรียนและการดำเนินชีวิตมากขึ้น ยิ่งนักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีมากขึ้นเท่าไร นักศึกษาก็จะสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจึงควรจัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนักศึกษาจะได้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของอติพร หงส์ทอง (2547) ที่พบว่า มีเพียงปัจจัยเชาวน์อารมณ์เท่านั้นที่สามารถทำนายความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ความฉลาดทางอารมณ์จึงสามารถทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี และมีความฉลาดทางอารมณ์อย่างเดียวคงไม่เพียงพอ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครควรมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคควบคู่กันอีกด้วย เพราะความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมาในการทำนายคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร (Beta=0.19) อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้สูงขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเมื่อนักศึกษาเผชิญกับปัญหามากเท่าไร นักศึกษาก็ยิ่งจะสามารถเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดีมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การเรียนรู้จึงเกิดได้จากการแก้ไขปัญหาต่างๆ ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์ขึ้นมากมายในชีวิต โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Stoltz (1997) ที่พบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสามารถใช้เป็นตัวทำนายการเรียนรู้ (Learning) แรงจูงใจ (Motivation) การพัฒนาตนเองตลอดเวลา (Improvement over time) เจตคติ (Attitude) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความยืดหยุ่น (Resilience) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และนอกจากนี้การมีทั้งความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคยังสามารถส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองขึ้นอีกด้วย โดยความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสาเหตุเมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการดำเนินชีวิตและมีสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ระดับหนึ่ง จะส่งผลให้นักศึกษารู้สึกมีความสุข มีความภาคภูมิใจที่ตนเองสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ได้ทำให้นักศึกษารู้สึกมีคุณค่าในตนเองเกิดขึ้น เกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้น การมีความสุขช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากทำสิ่งต่างๆ มีกำลังใจที่จะ

เรียนรู้สิ่งต่างๆ และเมื่อนักศึกษาประสบพบเจอกับปัญหา ปัญหาจะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองขึ้น ดังนั้น เมื่อนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครมีทักษะทางอารมณ์และทักษะการเผชิญปัญหาที่ดีก็จะสามารถส่งผลให้ตัวนักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองดีขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่านอกเหนือจากเชาวน์ปัญญาแล้ว เชาวน์อารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และควรส่งเสริมให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงเพื่อส่งผลให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้ตัวนักศึกษามีโอกาสในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้มากยิ่งขึ้น และสาเหตุที่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเพราะว่าจากข้อมูลองค์ประกอบของตัวแปรดังกล่าวข้างต้น พบว่า องค์ประกอบของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบรายด้านที่มากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบประกอบรายด้านแยกย่อยรวมทั้งหมด 12 ด้าน ซึ่งมากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งประกอบไปด้วยเพียง 4 ด้าน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้มากกว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาถ ฤทธิ์สนธิ์ (2551) ที่พบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์สามารถส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพได้มากกว่าองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นประโยชน์กับผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้กับนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น และสามารถส่งผลให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ อีกทั้งเป็นประโยชน์สำหรับครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานครจากการนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนทางด้านความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นไปตามเป้าหมายพระราชบัญญัติการศึกษาที่วางไว้ คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทางด้านเก่ง ดี และมีสุข และควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้มี

โอกาสทำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้ได้รับรู้ระดับความสามารถของตัวแปรดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลางปกติ ดังนั้นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรรักษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาให้สูงมากกว่านี้

2. ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนให้กับทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญโดยการปลูกฝังให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ว่าเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยคาดหวังและต้องการ และเป็นสิ่งสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในชีวิต

3. ทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเห็นความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ตลอดจนให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำแบบทดสอบและให้ทราบผลที่ได้ว่าตัวนักศึกษาเองมีความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับใด เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักและมีความเข้าใจในตนเองยิ่งขึ้นตลอดจนสามารถส่งเสริมและพัฒนาตนเองได้ ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับตัวแปรอื่นๆ ต่อไป เช่น ความฉลาดทางปัญญา (IQ) ความฉลาดทางคุณธรรมจริยธรรม (MQ) แรงจูงใจในการทำงาน การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ อื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยาย

แนวความคิดในการศึกษาเรื่องดังกล่าวให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นักศึกษา และในเชิงวิชาการต่อไป

2. ควรมีการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ข้อมูลการวิจัยมีความชัดเจนและเที่ยงตรงยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต่อไป

3. แบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอาจมีข้อคำถามและตัวเลือกที่มากเกินไป ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลานานในการตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายและเหนื่อยล้า และรู้สึกไม่อยากทำการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกพร ส่องศรี. (2551). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

กร ศิริโชควัฒนา. (2551). *E.Q.* บริหารอารมณ์อย่างฉลาด (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีซีนี อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสุขภาพจิต. (2550). อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์(ฉบับปรับปรุง) (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.

กรมสุขภาพจิต. (2553). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย. Retrieved from http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=947

กรมสุขภาพจิต. (2554). สถานการณ์ปัญหาสุขภาพวัยเรียน. Retrieved from http://www.dmh.go.th/downloadportal/Strategy/วัยเรียน.pdf

กรมสุขภาพจิต. (2557). รายงานจำนวนการฆ่าตัวตายของประเทศไทย. Retrieved from http://www.dmh.go.th/report/suicide/age.asp

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กิ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร. (2542). วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). แก้ปัญหาสังคมแก้เด็กออกกลางคัน. Retrieved from http://www.kriengsak.com/node/118

คมชัดลึก. (2552, 19 พฤศจิกายน). นักศึกษากศน.ถูกแฟนบอกเลิกฆ่ารัดคอผูกคอตัวดับคู่. คมชัดลึก , p. 1.

ครองคณา สีขาว. (2549). เชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

จรวยพร ธรณินทร์. (2550). แนวโน้มการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยุคใหม่ (ทิศทาง กศน. ยุคใหม่ปี 2551). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

จันทร์ชลี มาพุทธ. (2546). การศึกษาในศตวรรษที่ 21: ปรับวิถีคิดของครู นักเรียน ผู้ปกครอง. วารสารศึกษาศาสตร์, 6, 34.

ชวนจิตร ธุระทอง. (2544). เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขายในธุรกิจสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร. (2549). ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. นครปฐม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12 ed.). กรุงเทพมหานคร: ไทเนรมิต กิจอินเตอร์ โปรเกสซิฟ.

ญาณิกา สวัสดิพงศา. (2549). การพัฒนาเชาวน์อารมณ์ เหตุผลทางจริยธรรม และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้วยการฝึกสมาธิ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ฐิฏา ไกรวัฒนพงศ์. (2544). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ณัชธกัญ หมื่นสา. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เดลินิวส์. (2559, 23 มกราคม). แม่ลมจับเห็นลูกนักศึกษากศน.ซึมเศร้ากำเริบผูกคอดับ. เดลินิวส์, p. 1.

ตะวัน วาทกิจ. (2547). ผลของโปรแกรมฝึกความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคที่มีต่อความหวังและความเข้มแข็งในการมองโลกของเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 5, 19-35.

ทัศนีย์ ทิศสุกใส. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

ทิพวิทย์ ชื่นนิยม. (2556). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2547). ความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 10 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2548). ความฉลาดทางอารมณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 18 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ธธีร์ธร ธีรขวัญโรจน์. (2556). เรียนรู้การบริหารลูกค้ารายสำคัญ อย่างเข้าอกเข้าใจ. Retrieved from http://www.entertraining.in.th/enter_gomember/enter_forum_viewin.php?id_f=3478

ธีรศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2550). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง *EQ-AQ* การเสริมสร้างประสิทธิภาพและความสำเร็จในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2548). *AQ* อึดเกินพิกัด. กรุงเทพมหานคร: บิสคิต.

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2551). *AQ* พลังแห่งความสำเร็จ: *Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพมหานคร: บิสคิต.

นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2547). เลี้ยงลูกถูกวิธี ชีวีเป็นสุข (พิมพ์ครั้งที่ 9 ed.). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แปลนพริ้นติ้งเพลส.

นภา หลิมรัตน์. (2550). รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. Retrieved from http://vdo.kku.ac.th/mediacenter/uploads/lips/html/1043/problem_based_learning(PBL).pdf

นันทนุช ตั้งเสถียร. (2546). บุคลิกภาพแบบ *MBTI* ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและความเครียดในการทำงาน: กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.

นุชนาถ ฤทธิ์สนธิ์. (2551). เชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความสำเร็จในวิชาชีพของพยาบาลประจำการ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

เนาวรัตน์ ประภัสโรทัย. (2556). เชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.

บุญใจ ศรีสถิตนรากูร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภัสสร ศรีสวัสดิ์. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนท่าปลาประชาอุทิศ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

ประภาภัทร นิยม. (2557). เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความสุขที่จะเรียนรู้. Retrieved from http://www.roong-aroon.ac.th/?p=3321

ประสงค์ สังขะไชย. (2546). การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). นครราชสีมา: โคราชพริ้นติ้ง.

พรสุภา วสุนธรา. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคกับความรับผิดชอบในงานของนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพมหานคร.

มติชน. (2551, 17 กันยายน). นักศึกษากศน.น้อยใจแม่ไม่รัก ขโมยปืนพ่อยิงตัวดับ. มติชน, p. 1.

มัณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). วารสารวิชาการ ปีที่ 5, 2(2), 11-17.

เมเนเจอร์. (2558, 1 มกราคม). นักเรียนกศน.ฆ่าตัวตายตัดพ้อน้อยเนื้อต่ำใจที่ไม่ไม่ดูแลปล่อยให้อยู่ลำบากกับพ่อ. เมเนเจอร์, p. 1.

เมเนเจอร์. (2559, 4 เมษายน). สยอง! หนุ่มอุดรธานี นักเรียน กศน. นอนให้รถไฟทับคาดจงใจฆ่าตัวตาย เนื่องจากเกิดความเครียดปัญหาชีวิต ประกอบกับถูกอาการป่วยรุมเร้า. เมเนเจอร์, p. 1.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). มนุษยสัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2550). การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วนิดา กันทาแก้ว. (2550). ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เชาวน์อารมณ์ และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วรรณี แกมเกตุ. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรัตน์ อภินันท์กูล. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่น่ารู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรวรรณ หงส์กิตติยานนท์. (2548). เชาวน์อารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และการรับรู้รูปแบบการเรียนรู้ของพนักงานในโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วรัญญพร ปานเสน. (2550). ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ความผูกพันใจต่อเป้าหมายและวิธีการสร้างอิทธิพลที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของนักธุรกิจอิสระในธุรกิจขายตรงหลายชั้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วิทยา นาควัชระ. (2557). เลี้ยงลูกให้ เก่ง ดี และมีสุข *IQ EQ MQ AQ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Goodbook.

วิศนี ศิลตระกูล และชัยยศ อิ่มสุวรรณ. (2547). การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). เชาวน์อารมณ์ (*EQ):* ดัชนีวัดความสุข และความสำเร็จของชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์ เอ็กซ์เปอร์เน็ต.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุสา สุทธิสาคร. (2542). การศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษากับความสามารถด้านเชาวน์อารมณ์: ความจริงของชีวิตที่มิใช่แฟชั่น. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

ศศิธร แสงใส. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (*AQ)* ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลันศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). เทคนิคการสร้าง *IQ EQ AQ 3Q* เพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองครีเอทีฟเบรน.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). การวิเคราะห์พหุระดับ = *Multi - level analysis* (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6 ed.). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายแห่งชาติ. (2558). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ที่เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย. Retrieved from https://www.suicidethai.com/web_suicide/index.php/viewnew/form/detail_id/347

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง(พ.ศ. 2549-2553). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.

สมคิด อิสระวัฒน์. (2542). ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง : รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพมหานคร. (2557). สร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชน (*Inspiring Youth)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อิมแพ็ค เอ็กซิบิชั่น แมเนจเม้นท์ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ : ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. คัมภีร์ กศน. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร. (2559). ข้อมูลสารสนเทศ. Retrieved from http://203.172.142.230/NFE-MIS/student_itw_conclus_process.php?term_is=59/1&budgettyp=0

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร. (2559). ประวัติความเป็นมาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร. Retrieved from http://www.nfebkk.com/page_a.php?cid=11&cname=%BB%C3%D0%C7%D1%B5%D4%A4%C7%D2%C1%E0%BB%E7%B9%C1%D2

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557. Retrieved from https://www.m-society.go.th/article_attach/13207/17336.pdf

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). คู่มือการดำเนินงาน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2550). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัมนาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (2557). อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย. Retrieved from http://mpis.srithanya.go.th/mhc/Pregnant.aspx

สุจินดา ประเสริฐ. (2557). รายงานการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพมหานคร.

สุชา จันทร์เอม. (2541). จิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุธิดา พลชำนิ. (2555). การเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2546). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2551). รวมบทความแนวคิดทางอาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง ed.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (วิทยานพินธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

อติพร หงส์ทอง. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองกับเชาวน์อารมณ์ และคุณสมบัติบางประการของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

อภิญญา สุวรรณพิมพ์. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อวยพร เรืองตระกูล. (2554). สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ *I*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2555). แนวทางการเผชิญและการป้องกันภาวะวิกฤตชีวิตของบุคคลวัยทำงาน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. (2554). การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตอนที่ 2 : การจัดการเรียนรู้. Retrieved from https://panchalee.wordpress.com/2011/03/31/เรื่อง-การจัดการเรียนรู/

อาชัญญา รัตนอุบล. (2550). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). พัฒนาการ การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารีย์ พันธ์มณี. (2546). พ่อแม่ที่ลูกอยากได้. กรุงเทพมหานคร: ใยไหม.

อุ่นตา นพคุณ. (2546). กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วม ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

อุไรรัตน์ จันดี. (2559, 15 ตุลาคม) การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน เขตจตุจักร/*Interviewer:* สรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย.

เอกศักดิ์ คงตระกูล. (2549). การบริหารงานบุคคลข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา. วารสารวิชาการศาลปกครอง, 6(พฤษภาคม-สิงหาคม), 21-28.

ภาษาอังกฤษ

Bar-On, R. (1997). *Bar-On emotionalquotient inventory : A measure of emotional intelligence*. Toronto: Multi-Health System.

Borich, G. D. (1992). *Effective Teaching Method*. New York: Macmillan Publishing Company.

Brockett and Hiemstra. (1991). *Self-Direction in Adult Learning: Perspectives on Theory, Research, and Practice*. New York: Routledge.

Brookfield, S. D. (1984). Self-Directed Adult Learning: A Critical Paradigm. *Adult Education Quarterly,* 35(2), 59-71.

Coombs, P. H. (1974). *Attack Rural poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: The John Hopkins University Press.

Cooper, R. K., & Sawaf, A. (1997). *Executive EQ intelligence in leadership and organization*. New York: Grosset/Putnam.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers Inc.

Dickinson, L. (1987). *Self-instruction in language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Erikson, E. H. (1978). *Experience in Science for Young Children*. New York: A Division of Litton Educational Publishing.

Garrison, D. R. (1997). Self-directed learning: Toward a Comprehensive Model. *Journal of Adult Education Quarterly,* 48(fall 1997), 18-33.

Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.

Griffin, C. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London: Croom Helm.

Howell, D. C. (2009). *Statistical Methods for Psychology* (7th ed.). USA: Cengage Learning.

Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers*. Chicago: Follett Publishing Company.

Knowles, M. S. (1984). *The Modern Practice of Adult Education From Pedagogy to Andragogy*. Chicago: Follet Publishing Company.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement,* 30, 607-610.

Lakeen. (1987). *Cooperative Learning and Cooperative School*. New Jersey: Prentice-Hall.

Mccall, S. W. (1971). *Non-Formal Education : A Definition USAID*: Washingston D.C.

Muller, K. E. (2007). Emotional intelligence and self -directed learning. Retrieved from http://search.proquest.com/docview/304840037?accountid=15637

Novak, C. (2004). *Conquering Adversity*. USA: CornerStone Leadership Institute.

PritiSachdev. (2009). *Effectiveness of an intervention programme to develop adversity quotient of potential leaders.* (Doctoral dissertation), Shreematinathibai Damodar Thackersey Women's University.

Qian, T., Xiuzhen, F., Fei, L., & Zhu, M. (2011). Study on relationships among adversity quotient,future time perspective and achievement motivation in college nursing students. *Journal of Nursing Science,* 26(5).

Radnitzer, K. D. (2010). Emotional intelligence and self -directed learning readiness among college students participating in a leadership development program. Retrieved from http://search.proquest.com/docview/577525209?accountid=15637

Robert, S. F. (1996). *The Psychology of adversity*. Massashusett: The University of Massashusett.

Salovey, Mayer, J. D., Goleman, D., S.I., Turvey, C., & Palfai, T. P. (1995). *Emotional attention clarity and repair: Exploring emotional intelligence using the trait metamood scale*. Washington D.C.: American Psychological Association.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality,* 9, 185-211.

Skager, R. (1978). *Lifelong Education and Evaluation Practice*. New York: UNESCO Institution for Education, Hamburg: Pergamon Press.

Sosik and Megerian, J. (1999). Understanding Leader Emotional Intelligence and Performance. *Group & Organization Management,* 24(9), 24.

Stoltz, P. G. (1997). *Adverity quotient turning obstacles into opportunities*. New York: John Willey & Sons, INC.

Stoltz, P. G. (2000). *Adverity quotient @ make work every challenges the key to your success*. New York William Morrow.

Stoltz, P. G., & Weihenmayer, E. (2006). *Adversity advantage turning everyday struggles into everyday greatness*. New York Simon & Schuster.

Tough, A. M. (1979). *The Adult's Learning Projects: A Fresh Approach to Theory and Practice in Adult Learning*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education.

Weisinger, H. (1998). *Emotional intelligence at work : The untapped edge for success*. San Francisco: Jossey-Bass.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.อุรปรีย์ เกิดในมงคล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ดร.ปาน กิมปี	อาจารย์พิเศษสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ดร. กรรณิการ์ อินทราย	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร เขตราชเทวี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผลการ วิเคร าะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ)								
1.ด้านความดี								
1. เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ นักศึกษารับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2. นักศึกษาบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้นักศึกษารู้สึกโกรธ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3. เมื่อถูกขัดใจ นักศึกษามักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4. นักศึกษาสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
5. นักศึกษามักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6. เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ นักศึกษาจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
7. นักศึกษาสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
8. นักศึกษาไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่นักศึกษาไม่รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
9. นักศึกษาไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่นักศึกษาคิด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
10. นักศึกษายอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
11. นักศึกษารู้สึกว่าผู้อื่นขอบเรียกร้องความสนใจมากเกินไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
12. แม้จะมีภาระที่ต้องทำ นักศึกษาก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
13. เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
14. นักศึกษาเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
15. เมื่อทำผิด นักศึกษาสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
16. นักศึกษายอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

Chulalongkorn University

1.ด้านความดี								
17. ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง นักศึกษาก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
18. นักศึกษารู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2.ด้านความเก่ง								
19. นักศึกษาไม่รู้ว่านักศึกษาเก่งเรื่องอะไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
20. แม้จะเป็นงานยาก นักศึกษาก็มั่นใจว่าสามารถทำได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
21. เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ นักศึกษารู้สึกหมดกำลังใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
22. นักศึกษารู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
23. เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักศึกษาก็จะไม่ยอมแพ้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
24. เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด นักศึกษามักทำต่อไปไม่สำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
25. นักศึกษาพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
26. บ่อยครั้งที่นักศึกษาไม่รู้ว่าอะไรที่ทำให้นักศึกษาไม่มีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
27. นักศึกษารู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
28. เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักศึกษาตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
29. นักศึกษาลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
30. นักศึกษาทนไม่ได้เมื่ออยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
31. นักศึกษาทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
32. นักศึกษามีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
33. นักศึกษาไม่กล้าบอกความต้องการของนักศึกษาให้ผู้อื่นรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
34. นักศึกษาทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

Chulalongkorn University

2.ด้านความเก่ง								
35. เป็นการยากสำหรับนักศึกษาที่จะโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
36. เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น นักศึกษาสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3.ด้านความสุข								
37. นักศึกษารู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
38. นักศึกษาทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
39. นักศึกษาสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
40. นักศึกษาไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
41. แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักศึกษาก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
42. ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
43. เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด นักศึกษามักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
44. นักศึกษาสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
45. นักศึกษารู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าตัวนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
46. นักศึกษาพอใจกับสิ่งที่นักศึกษาเป็นอยู่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
47. นักศึกษาไม่รู้ว่าจะหาอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
48. เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักศึกษาจะทำในสิ่งที่นักศึกษาชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
49. เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ นักศึกษามีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
50. นักศึกษาสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหนื่อยจากภาระหน้าที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
51. นักศึกษาไม่สามารถทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
52. นักศึกษามักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient : AQ)								
1.ด้านการควบคุม (Control)								
ข้อ1. เพื่อนในชั้นเรียนไม่รับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอของนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ข้อ6. หากนักศึกษามีปากเสียงอย่างรุนแรงกับคนที่นักศึกษารัก หรือคนที่นักศึกษาให้ความสำคัญอย่างมาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ข้อ8. หากเพื่อนรักของนักศึกษาไม่ได้โทรศัพท์มาอวยพรวันเกิดให้กับนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ข้อ9. หากเพื่อนสนิทของนักศึกษาป่วยหนัก	+1	+1	+1	0	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ10. หากนักศึกษาได้รับเชิญให้ไปร่วมงานที่สำคัญงานหนึ่ง	+1	0	+1	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ13. หากนักศึกษาได้รับค่าจ้างเพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ16. หากนักศึกษาพลาดเที่ยวรถไฟที่จองตั๋วเอาไว้แล้ว	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ17. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้ทำโครงงานที่สำคัญมาก	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ18. หากโครงงานที่นักศึกษารับผิดชอบล้มเหลว	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ19. หากนายจ้างขอลดเงินเดือนลงจากเดิม 30% เพื่อแลกกับการได้ทำงานในที่ทำงานต่อไป	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ23. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในโครงการที่สำคัญมากที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ26. จากการตรวจร่างกายของนักศึกษา หมอเตือนให้นักศึกษาระวังเรื่องสุขภาพ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ27. หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพกล่าวขมเชยในตัวนักศึกษา	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ28. หากนักศึกษาทราบว่าการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาไม่ดีหรือไม่เป็นที่น่าพอใจ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ29. หากในที่ทำงาน นักศึกษาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งดังที่หวังไว้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and ownership)								
ข้อ1. เพื่อนในชั้นเรียนไม่รับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอของนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ6. หากนักศึกษามีปากเสียงอย่างรุนแรงกับคนที่นักศึกษารัก หรือคนที่นักศึกษาให้ความสำคัญอย่างมาก	+1	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ8. หากเพื่อนรักของนักศึกษาไม่ได้โทรศัพท์มาอวยพรวันเกิดให้กับนักศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ9. หากเพื่อนสนิทของนักศึกษาป่วยหนัก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ข้อ10. หากนักศึกษาได้รับเชิญให้ไปร่วมงานที่สำคัญงานหนึ่ง	+1	0	+1	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ13. หากนักศึกษาได้รับค่าจ้างเพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ16. หากนักศึกษาพลาดเที่ยวรถไฟที่จองตั๋วเอาไว้แล้ว	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ17. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้ทำโครงงานที่สำคัญมาก	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ18. หากโครงงานที่นักศึกษารับผิดชอบล้มเหลว	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ19. หากนายจ้างขอลดเงินเดือนลงจากเดิม 30% เพื่อแลกกับการได้ทำงานในที่ทำงานต่อไป	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ23. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในโครงการที่สำคัญมากที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ26. จากการตรวจร่างกายของนักศึกษา หมอเตือนให้นักศึกษาระวังเรื่องสุขภาพ	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ27. หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพกล่าวชมเชยในตัวนักศึกษา	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ28. หากนักศึกษาทราบว่าการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาไม่ดีหรือไม่เป็นที่น่าพอใจ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ29. หากในที่ทำงาน นักศึกษาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งดังที่หวังไว้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
3.ด้านผลกระทบของปัญหา (Reach)								
ข้อ2. หากในที่ประชุมชั้นเรียนไม่มีการตอบรับในข้อเสนอของนักศึกษาเลย	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ3. หากนักศึกษาสามารถหาเงินได้จำนวนมากจากการลงทุน	+1	+1	+1	0	0	3	0.6	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3.ด้านผลกระทบของปัญหา (Reach)								
ข้อ4. หากนักศึกษาและคนรักต้องแยกจากกัน และมีแนวโน้มว่าต้องเลิกรากัน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ5. หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพนบขอคำแนะนำจากนักศึกษา	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ7. หากนักศึกษาต้องถูกย้ายงานเพื่อที่จะไม่ต้องถูกไล่ออก	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ11. หากนักศึกษาได้รับการปฏิเสธไม่ให้ทำงานที่สำคัญชิ้นหนึ่ง	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ12.หากนักศึกษาได้รับการนินทาในด้านลบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาจากเพื่อนในชั้นเรียนที่ไว้เนื้อเชื่อใจได้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ14. หากคนใกล้ชิดของนักศึกษาได้รับการตรวจวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ15. หากนักศึกษาทำรายงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาดไป	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ20. หากนักศึกษาได้รับของขวัญวันเกิดโดยไม่คาดคิด	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ21. หากรถของนักศึกษาเสียในขณะที่กำลังเดินทางไปเรียน	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ22. หากหมอแจ้งกับนักศึกษาว่า นักศึกษามีระดับคอเลสเตอรอลสูงมาก	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ24. หากนักศึกษาได้พยายามโทรติดต่อเพื่อนๆ หลายครั้งแล้ว แต่ไม่มีใครโทรกลับมาหานักศึกษาเลย	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ25. หากผลงานของนักศึกษาได้รับการยกย่องในชั้นเรียน	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ30. หากนักศึกษาได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนในกลุ่มให้เป็นหัวหน้าโครงงานที่มีความสำคัญ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
4.ด้านความอดทน (Endurance)								
ข้อ2. หากในที่ประชุมชั้นเรียนไม่มีการตอบรับในข้อเสนอของนักศึกษาเลย	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ3. หากนักศึกษาสามารถหาเงินได้จำนวนมากจากการลงทุน	+1	+1	+1	0	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ4. หากนักศึกษาและคนรักต้องแยกจากกัน และมีแนวโน้มว่าต้องเลิกรากัน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ5. หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพนบขอคำแนะนำจากนักศึกษา	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ7. หากนักศึกษาต้องถูกย้ายงานเพื่อที่จะไม่ต้องถูกไล่ออก	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.ด้านความอดทน (Endurance)								
ข้อ11. หากนักศึกษาได้รับการปฏิเสธไม่ให้ทำงานที่สำคัญชิ้นหนึ่ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ข้อ12.หากนักศึกษาได้รับการนินทาในด้านลบเกี่ยวกับตัวนักศึกษาจากเพื่อนในชั้นเรียนที่ไว้เนื้อเชื่อใจได้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ14. หากคนใกล้ชิดของนักศึกษาได้รับการตรวจวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ15. หากนักศึกษาทำรายงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาดไป	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
ข้อ20. หากนักศึกษาได้รับของขวัญวันเกิดโดยไม่คาดคิด	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ21. หากรถของนักศึกษาเสียในขณะที่กำลังเดินทางไปเรียน	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ22. หากหมอแจ้งกับนักศึกษาว่า นักศึกษามีระดับคอเลสเตอรอลสูงมาก	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ24. หากนักศึกษาได้พยายามโทรติดต่อเพื่อนๆ หลายครั้งแล้ว แต่ไม่มีใครโทรกลับมาหานักศึกษาเลย	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ25. หากผลงานของนักศึกษาได้รับการยกย่องในชั้นเรียน	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
ข้อ30. หากนักศึกษาได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนในกลุ่มให้เป็นหัวหน้าโครงงานที่มีความสำคัญ	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning characteristics)								
1.ด้านการยอมรับตนเอง (Self-acceptance)								
1. นักศึกษาคิดว่านักศึกษาเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
2. นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เมื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3. นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าไม่น้อยไปกว่าเพื่อนคนอื่นๆของตนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	+1	+1	-1	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
4. นักศึกษาคิดว่าไม่มีอะไรยากเกินความสามารถของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
5. นักศึกษาคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆได้อย่างประสบความสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6. นักศึกษารู้สึกพึงพอใจในตัวเองที่เป็นอยู่ในขณะนี้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
7. นักศึกษารู้สึกประหม่าเวลาพูดหน้าชั้นเรียนเพราะเคยมีประสบการณ์ที่ผิดพลาดในอดีตมาก่อน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
2.ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness)								
8. นักศึกษาอ่านทบทวนวิชาที่ยังไม่เข้าใจทันทีเมื่อกลับถึงบ้าน	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
9. นักศึกษาจดบันทึกในการเรียนแต่ละรายวิชาเป็นประจำ	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
10. นักศึกษาใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือหรือค้นคว้าในห้องสมุดเป็นประจำ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
11. นักศึกษาอ่านทบทวนตำราเรียนหลายครั้งก่อนการสอบ เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดีที่สุด	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
12. นักศึกษาสามารถรู้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดมากที่สุด เพื่อวัตถุประสงค์ใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
13. นักศึกษาทำตารางการทำงานหรือตารางการเรียนไว้ล่วงหน้าอยู่เสมอว่าจะทำอะไรให้สำเร็จลุล่วง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.ด้านการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness)								
14. หากจะเรียนรู้สิ่งใด นักศึกษามีการวางแผนในการเรียนอยู่เสมอเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
15. นักศึกษาละเลยการจัดตารางเวลาไว้สำหรับอ่านหนังสือสอบเพื่อทบทวนเนื้อหา	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
16. นักศึกษาจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำจากครูหรือเพื่อนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาสัย เมื่อนักศึกษาไม่สามารถวางแผนในการเรียนได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3.ด้านการมีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation)								
17. คำตำหนิของผู้อื่นเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักศึกษาพัฒนาตนเอง	+1	0	+1	0	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
18. เมื่อนึกถึงเรื่องสอบตก ทำให้นักศึกษามีความพยายามยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
19. หากมีคนมานินทานักศึกษาว่าเรียนไม่เก่ง หัวไม่ดี นักศึกษาก็ไม่สนใจ และตั้งใจเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้ต่อไป	+1	+1	-1	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
20. นักศึกษาต้องการเรียนเพื่อให้ได้รับความรู้อย่างเต็มที่มากที่สุดมากกว่าการเรียนเพียงเพื่อแค่ต้องการให้ได้รับคุณวุฒิหรือเกรียติบัตรเพียงอย่างเดียว	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
21. นักศึกษาเข้าเรียนก่อนเวลาเสมอเพื่อให้ได้รับความรู้มากที่สุด	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
22. นักศึกษาตั้งใจเรียนเพื่อต้องการพัฒนาตนเองมากกว่าต้องการได้รับคำชมจากผู้อื่น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
23. คะแนนสอบไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่สิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษา คือ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
24. นักศึกษาชอบศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพราะนักศึกษารู้สึกมีความสุขเมื่อได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
25. นักศึกษาชอบทำงานด้วยตัวเองมากกว่าการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
4.ด้านการประเมินตนเอง (Internalized evaluation)								
26. นักศึกษาชอบเปรียบเทียบกับคนที่เก่งกว่า เพื่อจะได้พัฒนาตนเอง	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
27. นักศึกษายินดีรับการประเมินจากผู้อื่น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
28. นักศึกษานำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนของตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4.ด้านการประเมินตนเอง (Internalized evaluation)								
29. นักศึกษามองเห็นข้อผิดพลาดในการเรียนของตนเองจากการประเมินตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
30. นักศึกษาสามารถรับรู้ได้ว่าตนเองสามารถทำข้อสอบได้ดีมากขึ้นกว่าการสอบครั้งที่ผ่านมา	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
31. นักศึกษาสามารถให้เพื่อนประเมินผลการเรียนของตนเองในแต่ละรายวิชาได้ว่าจะสามารถสอบผ่านได้หรือไม่	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
32. *เมื่อนักศึกษาไม่ได้ตั้งใจในการอ่านหนังสือสอบครั้งนี้เลย นักศึกษามั่นใจว่ายังไงก็สอบครั้งนี้ผ่าน	+1	0	+1	0	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
33. นักศึกษามักจะเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับผลงานครั้งที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
34. นักศึกษายอมรับผลการประเมินการเรียนของตนเองจากครูผู้สอนทุกครั้ง	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
5.ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to experience)								
35. นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่เสมอเพื่อหาประสบการณ์ความรู้ใหม่ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
36. เมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายงานที่ยาก นักศึกษาพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
37. เมื่อนักศึกษาสอบไม่ผ่าน สามารถสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษายังไม่ตั้งใจในการเรียนครั้งนี้มากพอ	+1	0	-1	0	+1	1	0.2	ใช้ไม่ได้
38. นักศึกษาชอบการอ่านหนังสือ เพราะการอ่านหนังสือทำให้นักศึกษารู้สึกสนุก มีความสุขและได้รับความรู้	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
39. ในการเรียนแต่ละรายวิชา นักศึกษาใช้ประสบการณ์เรียนและความรู้ที่ผ่านมา ช่วยในการเข้าใจเนื้อหารายวิชาได้มากขึ้น	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
40. หากเป็นวิชาที่นักศึกษารักและชื่นชอบนักศึกษาจะตั้งใจศึกษาหาความรู้อย่างเต็มที่	+1	0	-1	+1	+1	2	0.4	ใช้ไม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

5.ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to experience)								
41. นักศึกษาชอบเรียนเนื้อหาวิชาที่ยากและซับซ้อน เพราะทำให้นักศึกษารู้สึกท้าทายและรู้สึกสนใจ	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
42. หากนักศึกษาเคยสอบตกมาก่อน การสอบตกครั้งนี้ทำให้นักศึกษารู้สึกมีแรงผลักดันให้ตั้งใจอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้นในการสอบครั้งต่อไป	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
43. นักศึกษารู้สึกตั้งใจเรียน เมื่อนักศึกษาได้เรียนในเนื้อหารายวิชาที่สนุก ทำให้นักศึกษารู้สึกอยากเรียนในรายวิชานี้อีก	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
6.ด้านการมีความยืดหยุ่น (Flexible)								
44. นักศึกษาไม่ยึดวิธีการเรียนแบบใดแบบหนึ่งเป็นหลัก แต่พยายามทดลองใช้วิธีการอื่นๆด้วย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
45. นักศึกษามักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามเพื่อนของตนในชั้นเรียน เมื่อนักศึกษาเรียนไม่เข้าใจในรายวิชานั้นๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
46. นักศึกษาสำรวจตัวเองทุกครั้งเมื่อผลการสอบในรายวิชาไม่ผ่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข	+1	+1	-1	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
47. นักศึกษาค้นหาเทคนิควิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ สำหรับตนเอง เมื่อผลการเรียนของตนยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
48. เมื่อนักศึกษาเรียนในชั้นเรียนไม่เข้าใจ นักศึกษาจะพยายามหาวิธีการต่างๆเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหารายวิชานั้นให้ได้	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
49. *นักศึกษาล้มเลิกที่จะเรียนรู้เมื่อการเรียนไม่ประสบความสำเร็จตามที่นักศึกษาตั้งไว้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
50. เมื่อนักศึกษาสอบไม่ผ่าน นักศึกษาจะพยายามตั้งใจอ่านหนังสือให้มากขึ้นกว่าเดิม	+1	0	-1	+1	+1	2	0.4	ใช้ไม่ได้
51. เมื่อนักศึกษาไม่ประสบความสำเร็จในงานที่ทำ นักศึกษาคิดหาวิธีใหม่ๆ ที่ทำให้งานชิ้นนั้นสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
52. นักศึกษามีความปรารถนาที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

7.ด้านการเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)								
53. นักศึกษารู้สึกสนุกสนานกับการทำการบ้าน โดยไม่ต้องให้ใครคอยเตือน	+1	0	0	+1	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
54. นักศึกษารู้จักแก้ปัญหาในเรื่องการเรียนได้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
55. นักศึกษาชอบการเรียนรู้จากภาคปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้จากภาคทฤษฎี	+1	0	0	0	0	1	0.2	ใช้ไม่ได้
56. นักศึกษามักคัดลอกงานของเพื่อนในชั้นเรียนมากกว่าที่จะคิดริเริ่มด้วยตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
57. นักศึกษาชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนในชั้นเรียน	+1	+1	0	0	+1	3	0.6	ใช้ได้
58. นักศึกษามักเข้าห้องสมุดอยู่เสมอ เมื่อมีเวลาว่าง เพื่อหาความรู้ให้กับตนเอง	+1	0	0	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
59. นักศึกษาตั้งใจเลือกเรียนตามศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใกล้บ้านมากกว่าเลือกเรียนตามศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไกลบ้าน	+1	+1	0	0	0	2	0.4	ใช้ไม่ได้
60. นักศึกษาเลือกที่จะทำงานตามเพื่อนมากกว่าที่จะคิดริเริ่มทำด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
61. ถ้านักศึกษาสนใจสิ่งใด นักศึกษาสามารถหาวิธีเรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ค

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและขอความร่วมมือในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร.82565-97 ต่อ 6732
ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-5596 **วันที่** สิงหาคม 2559
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร.82565-97 ต่อ 6732
ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5595 **วันที่** สิงหาคม 2559
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5593

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อุรปรีย์ เกิดในมงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5592

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ปาน กิมปี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5594

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. กรรณิการ์ อินทราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5585

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพญาไท

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพญาไท ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5586

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตจตุจักร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตจตุจักร ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5587

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตดลิ่งชัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตดลิ่งชัน ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-5590

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางกะปิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตบางกะปิ ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5589

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตปทุมวัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตปทุมวัน ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5588

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพญาไท

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพญาไท ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 5591

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตภาษีเจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตภาษีเจริญ ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)
รักษาการแทนรองคณบดี
ปฏิบัติการแทนรักษาการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคและคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามฉบับนี้ให้นักศึกษาเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความจริงมากที่สุด
2. คำตอบของนักศึกษาไม่มีคำตอบที่ตัดสินว่าถูกหรือผิด และคำตอบของนักศึกษามีความหมายอย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ **<u>จึงขอความกรุณาจากนักศึกษาตอบคำถามให้ครบทุกข้อ</u>**
3. ข้อมูลจากแบบสอบถามของนักศึกษาจะถือ**<u>เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น</u>** ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล

☺ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ☺
สรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย
(ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ
คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูลและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ❒ ที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวนักศึกษา

1. เพศ
❒ 1) ชาย ❒ 2) หญิง

2. อายุ ระบุ.....ปี

3. สถานภาพ ❒ 1) โสด ❒ 2) สมรส ❒ 3) หม้าย / หย่าร้าง / แยกกันอยู่

4. อาชีพ
❒ 1) รับราชการ/รัฐสาหกิจ
❒ 2) ประกอบกิจการส่วนตัว
❒ 3) เกษตรกร/ประมง/ปศุสัตว์
❒ 4) รับจ้าง/ลูกจ้าง
❒ 5) ค้าขาย
❒ 6) เกษียณ
❒ 7) ว่างงาน
❒ 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ

<u>คำแนะนำ</u>

แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่นักศึกษาเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักศึกษามากที่สุด

มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ จริงมาก (4) ค่อนข้างจริง (3) จริงบางครั้ง (2) ไม่จริง (1) โปรดใส่เครื่องหมาย ◯ ในช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับตัวนักศึกษามากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก	ค่อนข้างจริง	จริงบางครั้ง	ไม่จริง
1.	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ นักศึกษารับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวนักศึกษา	4	3	2	1
2.	นักศึกษาบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้นักศึกษารู้สึกโกรธ	4	3	2	1
3.	เมื่อถูกขัดใจ นักศึกษามักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้	4	3	2	1
4.	นักศึกษาสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ	4	3	2	1
5.	นักศึกษามักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย	4	3	2	1
6.	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ นักศึกษาจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้	4	3	2	1
7.	นักศึกษารู้ได้ว่าเมื่อใดคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง	4	3	2	1
8.	นักศึกษาไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่นักศึกษาไม่รู้จัก	4	3	2	1
9.	นักศึกษาไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่นักศึกษาคิด	4	3	2	1
10.	นักศึกษายอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของนักศึกษา	4	3	2	1
11.	นักศึกษารู้สึกว่าผู้อื่นมักจะเรียกร้องความสนใจมากเกินไป	4	3	2	1
12.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ นักศึกษาก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ	4	3	2	1
13.	เป็นเรื่องธรรมดาที่นักศึกษาจะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	4	3	2	1
14.	นักศึกษาเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อนักศึกษา	4	3	2	1
15.	เมื่อทำผิด นักศึกษาสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้	4	3	2	1
16.	นักศึกษายอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก	4	3	2	1
17.	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง นักศึกษาก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม	4	3	2	1
18.	นักศึกษารู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น	4	3	2	1
19.	นักศึกษาไม่รู้ว่านักศึกษาเก่งเรื่องอะไร	4	3	2	1
20.	แม้จะเป็นงานยาก นักศึกษาก็มั่นใจว่าสามารถทำได้	4	3	2	1
21.	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ นักศึกษารู้สึกหมดกำลังใจ	4	3	2	1
22.	นักศึกษารู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ	4	3	2	1

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก	ค่อนข้างจริง	จริงบางครั้ง	ไม่จริง
23.	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง นักศึกษาก็จะไม่ยอมแพ้	4	3	2	1
24.	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด นักศึกษามักทำต่อไปไม่สำเร็จ	4	3	2	1
25.	นักศึกษาพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ	4	3	2	1
26.	บ่อยครั้งที่นักศึกษาไม่รู้ว่าอะไรทำให้นักศึกษาไม่มีความสุข	4	3	2	1
27.	นักศึกษารู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษา	4	3	2	1
28.	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นักศึกษาตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง	4	3	2	1
29.	นักศึกษาลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย	4	3	2	1
30.	นักศึกษาทนไม่ได้เมื่ออยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของนักศึกษา	4	3	2	1
31.	นักศึกษาทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย	4	3	2	1
32.	นักศึกษามีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน	4	3	2	1
33.	นักศึกษาไม่กล้าบอกความต้องการของนักศึกษาให้ผู้อื่นรู้	4	3	2	1
34.	นักศึกษาทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4	3	2	1
35.	นักศึกษาไม่สามารถที่จะโต้แย้งกับผู้อื่นได้ แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ	4	3	2	1
36.	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น นักศึกษาสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้	4	3	2	1
37.	นักศึกษารู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น	4	3	2	1
38.	นักศึกษาทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด	4	3	2	1
39.	นักศึกษาสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด	4	3	2	1
40.	นักศึกษามีความมั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก	4	3	2	1
41.	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย นักศึกษาก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น	4	3	2	1
42.	นักศึกษาคิดว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ	4	3	2	1
43.	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด นักศึกษามักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้	4	3	2	1
44.	นักศึกษาสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน	4	3	2	1
45.	นักศึกษารู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าตัวนักศึกษา	4	3	2	1
46.	นักศึกษาพอใจกับสิ่งที่นักศึกษาเป็นอยู่	4	3	2	1
47.	นักศึกษาสามารถรู้ได้ว่าจะหาอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย	4	3	2	1
48.	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ นักศึกษาจะทำในสิ่งที่นักศึกษาชอบ	4	3	2	1
49.	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ นักศึกษามีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้	4	3	2	1
50.	นักศึกษาสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่	4	3	2	1
51.	นักศึกษาไม่สามารถทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ	4	3	2	1
52.	นักศึกษามักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ	4	3	2	1

ตอนที่ 3 แบบทดสอบความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค/AQ

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. โปรดวงกลมเพื่อเลือกระดับ 1-5 ที่ตรงกับความรู้สึกของนักศึกษามากที่สุดหลังจากอ่านคำถามแต่ละข้อ โดยมีคำถามทั้งหมด 30 ข้อใหญ่ และในแต่ละข้อจะมีคำถามย่อย 2 ข้อ

   ระดับในการเลือกตอบจะเป็นดังนี้

   1 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านซ้ายมือเป็นอย่างยิ่ง

   2 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านซ้ายมือ

   3 หมายถึง นักศึกษาไม่แน่ใจหรือมีความคิดเห็นเป็นกลางโดยไม่เอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง

   4 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านขวามือ

   5 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความทางด้านขวามือเป็นอย่างยิ่ง
2. โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อ และตอบด้วยความคิด/ความรู้สึกครั้งแรกของนักศึกษา จึงจะถือว่าเป็นคำตอบที่เชื่อถือได้
3. โปรดทำให้ครบทุกข้อคำถาม แม้บางครั้งเหตุการณ์นั้นจะไม่เกิดขึ้นจริงๆ กับนักศึกษาก็ตาม แต่ให้สมมติว่าถ้าเกิดเหตุการณ์เหล่านั้นขึ้นกับนักศึกษา นักศึกษาจะทำอย่างไร

ตัวอย่าง

ข้อ 0. เพื่อนในชั้นเรียนไม่ยอมพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา

เหตุที่ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนของนักศึกษาไม่ยอมพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาเป็นเรื่องที่

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 (5) นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

เลือก 5 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า นักศึกษาสามารถควบคุมหรือจัดการกับสถานการณ์นี้ได้

เหตุที่ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนไม่ยอมพูดคุย หรือมีปฏิสัมพันธ์กับตัวนักศึกษาจริงๆ แล้วมาจาก

ตัวนักศึกษาเอง (1) 2 3 4 5 คนอื่น/ปัจจัยอื่น

เลือก 1 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า เหตุที่ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนไม่ยอมพูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์กับตัวนักศึกษาจริงๆ แล้วมาจาก ตัวนักศึกษาเอง

1. เพื่อนในชั้นเรียนไม่สนใจการนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนของนักศึกษา

เหตุที่ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนไม่สนใจการนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนของนักศึกษาเป็นเรื่องที่ **C-**

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

เหตุที่ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนไม่สนใจการนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนของนักศึกษาจริงๆ แล้วมาจาก **O_r-**

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/ปัจจัยอื่น

2. หากในที่ประชุมชั้นเรียนไม่มีการยอมรับในข้อเสนอของนักศึกษาเลย

การที่ไม่มีใครยอมรับในข้อเสนอของนักศึกษา เป็นเพราะ **R-**

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

การที่ไม่มีใครยอมรับในข้อเสนอของนักศึกษาจะ **E-**

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

3. **หากนักศึกษาสามารถหาเงินได้จำนวนมากจากการลงทุนหรือการทำงาน**

การที่นักศึกษาสามารถหาเงินได้มาก เป็นเพราะ **R+**

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

สถานการณ์เช่นนี้จะ **E+**

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

4. หากนักศึกษาและคนรักต้องแยกจากกัน

การที่ต้องแยกจากกัน และมีแนวโน้มว่าต้องเลิกรากัน เป็นเพราะ **R-**

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

สถานการณ์เช่นนี้จะ **E-**

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

5. **หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพเช่น ครูหรือรุ่นพี่มาขอคำแนะนำจากนักศึกษา**

เหตุที่เขามาขอคำแนะนำจากนักศึกษา เป็นเพราะ **R+**

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

สถานการณ์เช่นนี้จะ **E+**

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

6. หากนักศึกษามีปากเสียงอย่างรุนแรงกับคนรัก หรือคนที่นักศึกษาให้ความสำคัญอย่างมาก

เหตุที่ทำให้มีปากเสียงอย่างรุนแรง เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากเหตุการณ์นี้ทำให้นักศึกษารู้สึกว่า O_w-

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

7. หากนักศึกษาถูกกำหนดให้ย้ายที่ทำงานใหม่เพื่อให้ได้ทำงานเหมือนเดิม

การที่นักศึกษาถูกย้ายที่ทำงาน เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

8. หากเพื่อนรักของนักศึกษาไม่ได้โทรศัพท์มาอวยพรวันเกิดให้กับนักศึกษา

เหตุที่เพื่อนไม่โทรมาอวยพรวันเกิดให้นักศึกษา เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

การที่เพื่อนไม่โทรมาอวยพรวันเกิดนักศึกษา เป็นเพราะ O_r-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/ปัจจัยอื่น

9. หากเพื่อนสนิทของนักศึกษาป่วยหนัก

เหตุที่เพื่อนของนักศึกษาป่วยหนักเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากเหตุการณ์นี้ทำให้นักศึกษารู้สึกว่า O_w-

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

10. **หากนักศึกษาได้รับเชิญให้ไปร่วมงานที่สำคัญงานหนึ่ง เช่น งานแต่งงานหรืองานบวช เป็นต้น**

เหตุที่นักศึกษาได้รับเชิญ เป็นสิ่งที่ C+

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

การที่นักศึกษาได้รับเชิญ เป็นเพราะ O_r+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/สาเหตุอื่น

11. หากนักศึกษาได้รับการปฏิเสธไม่ให้ทำงานที่สำคัญชิ้นหนึ่ง

การที่นักศึกษาได้รับการปฏิเสธ เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

12. หากนักศึกษาถูกนินทาจากเพื่อนในชั้นเรียนที่ไว้ใจกัน

เหตุที่นักศึกษาได้รับการนินทาเช่นนั้น เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

13. **หากนักศึกษาได้รับค่าจ้างเพิ่มมากขึ้น**

การที่นักศึกษาได้รับค่าจ้างเพิ่ม เป็นสิ่งที่ C+

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

การที่นักศึกษาได้ค่าจ้างเพิ่มเกิดจาก O_r+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/สาเหตุอื่น

14. หากนักศึกษาโดนเพื่อนในชั้นเรียนโกงเงิน

การที่นักศึกษาโดนโกงเงิน เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

การที่นักศึกษาโดนโกงเงินนั้น E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

15. หากนักศึกษาทำรายงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาดไป

เหตุที่เกิดขึ้นดังกล่าว เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

16. หากนักศึกษาพลาดเที่ยวรถไฟที่จองตั๋วเอาไว้แล้ว

เหตุที่ทำให้นักศึกษาพลาดการเดินทาง เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

การที่นักศึกษาพลาดรถไฟเที่ยวนี้เป็นเพราะ O_r-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/ปัจจัยอื่น

17. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้ทำโครงงานที่สำคัญมาก

การที่นักศึกษาได้รับเลือกให้ทำโครงงานนี้ เป็นสิ่งที่ C+

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากเหตุการณ์นี้ทำให้นักศึกษารู้สึก O_r+

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

18. หากโครงงานที่นักศึกษารับผิดชอบล้มเหลว

เหตุที่โครงงานนี้ล้มเหลว เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากเหตุการณ์นี้ทำให้นักศึกษารู้สึก O_w-

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

19. หากนายจ้างขอลดเงินเดือนของนักศึกษาลงจากเดิม 30% เพื่อที่จะไม่ต้องถูกไล่ออก

เหตุที่นักศึกษาถูกขอให้ลดเงินเดือนเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

เหตุที่นักศึกษาต้องถูกขอลดเงินเดือนเกิดจาก O_r-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/ปัจจัยอื่น

20. **หากนักศึกษาได้รับของขวัญวันเกิดโดยไม่คาดคิด**

การที่นักศึกษาได้รับของขวัญวันเกิด เป็นเพราะ R+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E+

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

21. หากรถประจำทางเสียในขณะที่นักศึกษากำลังเดินทางไปเรียนหรือไปทำงาน

การที่รถเสียนั้น เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

22. หากคุณหมอแจ้งกับนักศึกษาว่า นักศึกษามีระดับคอเลสเตอรอลสูงมาก

การที่นักศึกษามีระดับคอลเลสเตอรอลสูงมาก เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

23. หากนักศึกษาได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในโครงการที่สำคัญมากของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เหตุที่นักศึกษาได้รับเลือก เป็นสิ่งที่ C+

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

การที่ได้รับเลือกครั้งนี้เกิดจาก O_r+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/สาเหตุอื่น

24. หากนักศึกษาได้พยายามโทรศัพท์ติดต่อเพื่อนๆ หลายครั้งแล้ว แต่ไม่มีใครติดต่อกลับมาหานักศึกษาเลย

การที่เพื่อนไม่โทรกลับมาหานักศึกษา เป็นเพราะ R-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E-

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

25. หากผลงานของนักศึกษาได้รับการยกย่องในชั้นเรียน

การที่นักศึกษาได้รับการยกย่อง เป็นเพราะ R+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E+

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

26. จากการตรวจร่างกายของนักศึกษา หมอเตือนให้นักศึกษาระวังเรื่องสุขภาพ

การที่หมอเตือนนักศึกษาเรื่องนี้ เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากการเตือนของหมอทำให้นักศึกษารู้สึกว่า O_w-

ไม่สนใจและไม่ใส่ใจกับคำเตือน 1 2 3 4 5 รับฟังและทำตามคำแนะนำเต็มที่

27. หากผู้ที่นักศึกษาให้ความเคารพกล่าวชมเชยในตัวนักศึกษา

การที่ได้รับชมครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ C+

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากการได้รับคำชมทำให้นักศึกษารู้สึกว่า O_w+

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

28. หากนักศึกษาทราบว่าการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาไม่ดีหรือไม่เป็นที่น่าพอใจ

การที่ได้ทราบว่าผลการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาไม่ดีครั้งนี้ เป็นเรื่องที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

ผลจากการประเมินนี้ทำให้นักศึกษารู้สึกว่า O_w-

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบเต็มที่

29. หากในที่ทำงาน นักศึกษาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งดังที่หวังไว้

สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ C-

นักศึกษาไม่สามารถควบคุม/จัดการได้ 1 2 3 4 5 นักศึกษาสามารถควบคุม/จัดการได้

เหตุที่นักศึกษาไม่ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นเพราะ O_w-

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 คนอื่น/สาเหตุอื่น

30. หากนักศึกษาได้รับการคัดเลือกจากเพื่อนในกลุ่มให้เป็นหัวหน้าโครงงานที่มีความสำคัญ

การที่นักศึกษาได้รับคัดเลือก เป็นเพราะ R+

ตัวนักศึกษาเอง 1 2 3 4 5 สถานการณ์ในตอนนั้น

เหตุการณ์เช่นนี้จะ E+

เกิดขึ้นกับนักศึกษาเสมอ 1 2 3 4 5 ไม่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอีกเลย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 40 ข้อ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ◯ ลงในช่อง ❑ ที่ตรงตามความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยระดับความคิดเห็น

5 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับ**มากที่สุด**

4 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับ**มาก**

3 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับ**ปานกลาง**

2 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับ**น้อย**

1 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับ**น้อยที่สุด**

ตัวอย่าง

คำอธิบาย ให้นักศึกษาอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ในแต่ละข้อว่าตรงกับความคิดเห็น/การปฏิบัติของนักศึกษาในระดับใดมากที่สุด และโปรดทำ ◯ เครื่องหมาย ล้อมรอบตัวเลขในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
...	นักศึกษารู้สึกประหม่าเวลาพูดหน้าชั้นเรียน	(5)	4	3	5	1

จากตัวอย่าง หมายความว่า นักศึกษาเห็นว่าข้อความนักศึกษารู้สึกประหม่าเวลาพูดหน้าชั้นเรียนดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักศึกษาในระดับมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการยอมรับตนเอง					
1. นักศึกษาคิดว่านักศึกษาเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์	5	4	3	2	1
2. นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
3. นักศึกษาคิดว่าตนเองสามารถทำอะไรทุกอย่างได้โดยที่ไม่เกินความสามารถของตนเอง	5	4	3	2	1
4. นักศึกษาคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆให้ประสบความสำเร็จได้	5	4	3	2	1
5. นักศึกษารู้สึกพึงพอใจในตัวเองที่เป็นอยู่ในขณะนี้	5	4	3	2	1
ด้านการวางแผนการเรียนรู้					
6. นักศึกษากำหนดเวลาว่างในการอ่านหนังสือหรือค้นคว้าในห้องสมุดเป็นประจำ	5	4	3	2	1
7. นักศึกษาอ่านทบทวนตำราเรียนหลายครั้งก่อนการสอบ เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดีที่สุด	5	4	3	2	1
8. นักศึกษาสามารถรู้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดมากที่สุด เพื่อวัตถุประสงค์ใด	5	4	3	2	1
9. นักศึกษาทำตารางการทำงานหรือตารางการเรียนไว้ล่วงหน้าอยู่เสมอว่าจะทำอะไรให้สำเร็จลุล่วง	5	4	3	2	1
10.นักศึกษามีการวางแผนในการเรียนอยู่เสมอเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้หากจะเรียนรู้สิ่งใด	5	4	3	2	1
11.นักศึกษาจะขอความช่วยเหลือ คำแนะนำจากครูหรือเพื่อนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เมื่อนักศึกษาไม่สามารถวางแผนในการเรียนได้	5	4	3	2	1
ด้านการมีแรงจูงใจภายใน					
12.นักศึกษามีความพยายามยิ่งขึ้นเมื่อนึกถึงเรื่องสอบตก	5	4	3	2	1
13.นักศึกษาสนใจเรียนเพื่อให้ได้รับความรู้อย่างเต็มที่มากที่สุดมากกว่าเรียนเพื่อแค่ต้องการให้ได้รับคุณวุฒิหรือเกียรติบัตรเพียงอย่างเดียว	5	4	3	2	1
14.นักศึกษาเข้าเรียนก่อนเวลาเสมอเพื่อให้ได้รับความรู้มากที่สุด	5	4	3	2	1
15.นักศึกษาตั้งใจเรียนเพื่อต้องการพัฒนาตนเองมากกว่าต้องการได้รับคำชมจากผู้อื่น	5	4	3	2	1
16.นักศึกษาชอบศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพราะนักศึกษารู้สึกมีความสุขเมื่อได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ	5	4	3	2	1
17.นักศึกษามักจะทำงานด้วยตัวเองเสมอมากกว่าการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น	5	4	3	2	1
ด้านการประเมินผลตนเอง					
18.นักศึกษาชอบเปรียบเทียบกับคนที่เก่งกว่า เพื่อจะได้พัฒนาตนเอง	5	4	3	2	1
19.นักศึกษายินดีรับการประเมินจากผู้อื่น เช่น เพื่อนหรือครูในชั้นเรียน เป็นต้น	5	4	3	2	1
20.นักศึกษานำผลการประเมินจากเพื่อนหรือครูในชั้นเรียนมาพัฒนาการเรียนของตนเอง	5	4	3	2	1
21.นักศึกษามองเห็นข้อผิดพลาดในการเรียนของตนเองจากการประเมินตนเอง	5	4	3	2	1
22.นักศึกษาสามารถรับรู้ได้ว่าตนเองสามารถทำข้อสอบได้ดีเพียงใดโดยเปรียบเทียบกับการสอบครั้งที่ผ่านๆมา	5	4	3	2	1
23.นักศึกษามักจะเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับผลงานครั้งที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น	5	4	3	2	1

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการเปิดกว้างต่อประสบการณ์					
24.นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่เสมอ เพื่อหาประสบการณ์ความรู้ใหม่ๆ	5	4	3	2	1
25.เมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายงานที่ยาก นักศึกษาพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
26.นักศึกษาชอบการอ่านหนังสือ เพราะการอ่านหนังสือทำให้นักศึกษารู้สึกสนุก มีความสุขและได้รับความรู้ที่หลากหลาย	5	4	3	2	1
27.ในการเรียนแต่ละรายวิชา นักศึกษาใช้ประสบการณ์เรียนและความรู้ที่ผ่านมา ช่วยในการเข้าใจเนื้อหารายวิชาได้มากขึ้น	5	4	3	2	1
28.นักศึกษาชอบเรียนเนื้อหาวิชาที่ยากและซับซ้อน เพราะทำให้นักศึกษารู้สึกท้าทายและรู้สึกสนใจ	5	4	3	2	1
29.หากนักศึกษาเคยสอบตกมาก่อน การสอบตกครั้งนี้ทำให้นักศึกษารู้สึกมีแรงผลักดันให้ตั้งใจอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้นในการสอบครั้งต่อไป	5	4	3	2	1
30.นักศึกษารู้สึกตั้งใจเรียน เมื่อนักศึกษาได้เรียนในเนื้อหารายวิชาที่สนุก ทำให้นักศึกษารู้สึกอยากเรียนในรายวิชานี้อีก	5	4	3	2	1
ด้านการมีความยืดหยุ่น					
31.นักศึกษาไม่ยึดวิธีการเรียนแบบใดแบบหนึ่งเป็นหลัก แต่พยายามทดลองใช้วิธีการอื่นๆด้วย	5	4	3	2	1
32.นักศึกษามักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ๆและสอบถามเพื่อนของตนในชั้นเรียน เมื่อนักศึกษาเรียนไม่เข้าใจในรายวิชานั้นๆ เพื่อให้เข้าใจในบทเรียนได้	5	4	3	2	1
33.นักศึกษาค้นหาเทคนิควิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ สำหรับตนเอง เมื่อผลการเรียนของตนยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น	5	4	3	2	1
34.เมื่อนักศึกษาเรียนในชั้นเรียนไม่เข้าใจ นักศึกษาจะพยายามหาวิธีการต่างๆเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหารายวิชานั้นให้ได้	5	4	3	2	1
35.เมื่อนักศึกษาไม่ประสบความสำเร็จในงานที่ทำ นักศึกษาพยายามคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่ทำให้งานชิ้นนั้นสำเร็จ	5	4	3	2	1
36.นักศึกษามีความปรารถนาที่จะเรียนรู้ตามความเหมาะสมของเวลา	5	4	3	2	1
ด้านการเป็นตัวของตัวเอง					
37.นักศึกษารู้จักแก้ปัญหาในเรื่องการเรียนได้ด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
38.นักศึกษาชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนในชั้นเรียน	5	4	3	2	1
39.นักศึกษามักเข้าห้องสมุดอยู่เสมอ เมื่อมีเวลาว่าง เพื่อหาความรู้ให้กับตนเอง	5	4	3	2	1
40.นักศึกษาสามารถหาวิธีการเรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้	5	4	3	2	1

☆☆ขอบคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี☆☆

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสรวิชญ์ สหพิบูลย์ชัย เกิดวันที่ 23 เมษายน 2535 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2557 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2557

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University